

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Přímá demokracie v rozhodování o rozvoji obcí

Bc. Michaela Člupná

© 2020 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Michaela Člupná

Hospodářská politika a správa
Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Přímá demokracie v rozhodování o rozvoji obcí

Název anglicky

Direct democracy in decision-making in municipal development

Cíle práce

Tématem diplomové práce je přímá demokracie na lokální úrovni rozhodování, zejména institut místního referenda. Výzkum je zaměřen na vybrané obce v České republice. Cílem práce bude v rámci zvoleného tématu:

- 1) Analyzovat místní referenda v ČR uskutečněná v období let 2006-2018.
- 2) Analyzovat místní referenda ve vybraných obcích ČR. Zejména z hlediska řešeného problému, průběhu referenda a výsledků referenda.
- 3) Charakterizovat možnosti přímé demokracie v ČR.

Metodika

Při vypracování práce bude využit výzkumný přístup, jenž se snaží zohledňovat odlišnosti v obsahu a způsobu samosprávného rozhodování v obcích různých velikostí. Práce bude postavena jako komparativní případová studie. Ke sběru dat budou využity zejména dvě základní techniky – studium dokumentů a dotazování. Dále budou použity další standardní metodologické postupy, především komparace.

Doporučený rozsah práce

60-70 stran

Klíčová slova

Protivanov, Podolí, Velký Beranov, samospráva, rozvoj obce, místní referendum, občan, přípravný výbor

Doporučené zdroje informací

- BALÍK, S. Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. 250 s. ISBN 978-80-247-2908-4.
- BALÍK, S. Metodologie výzkumu komunální politiky. In Fiala, P., Strmiska, M. Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody. Brno: CDK, 2005. 267 s. ISBN 80-7325-074-8.
- BUREŠOVÁ, B. – BALÍK, S. Kdo jsou iniciátoři místních referend v ČR? Acta Politologica. Vol. 11, no. 2, pp. 18–38, 2019.
- NOVÝ, M. Explaining turnout in local referenda in the Czech Republic: does a NIMBY question enhance citizen engagement? EAST EUROPEAN POLITICS. Vol. 32, no. 4, pp. 487-504, 2016. DOI: 10.1080/21599165.2016.1183486.
- SMITH, Michael L. Občané v politice: studie k participativní a přímé demokracii ve střední Evropě. Praha: ISEA, 2009. 169 s. ISBN 978-80-903316-5-5.
- SMITH, Michael L. Přímá demokracie v praxi a místních referend v České republice. 1. vydání. Praha: ISEA, 2007. 101 s. ISBN 978-80-903316-3-1.
- ŠIMÍČEK, V. (Ed.). Přímá demokracie. Brno: Masarykova univerzita, 2016. 215 s. ISBN 978-80-210-8351-6.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Jan Čopík, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 22. 3. 2020

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 22. 3. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 04. 04. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Přímá demokracie v rozhodování o rozvoji obcí" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 5. 4. 2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Janu Čopíkovi, Ph.D., z Katedry humanitních věd ČZU v Praze, za odborné rady a čas věnovaný vedení mé diplomové práce. Zároveň děkuji všem dotazovaným respondentům za ochotu a čas, který mi věnovali. Také děkuji rodině za trpělivost.

Přímá demokracie v rozhodování o rozvoji obcí

Abstrakt

Diplomová práce je zaměřena na uplatňování přímé demokracie v rozhodování o rozvoji obcí ČR. Teoretická část je zaměřena na charakteristiku přímé demokracie, její nástroje a legislativní rámec. Výzkumná část je orientována na uskutečněná místní referenda od roku 2006-2018. Všechna referenda jsou vyhodnocena na základě jejich platnosti, závaznosti, volební účasti, tématu a faktorů ovlivňujících jejich výsledek. Nejvíce referend proběhlo souběžně s volbami do zastupitelstev obcí. Nejčastějším tématem referend je správa obce. Na druhém místě potom životní prostředí, tato referenda patří z pohledu jejich platnosti a závaznosti k nejúspěšnějším, je zřejmé, že obyvatele zajímá ve velké míře kvalita života v obci. Nejvíce místních referend se uskutečnilo v obcích do 3000 obyvatel. Iniciátorem většího počtu referend je zastupitelstvo. Náročnost na časovou kapacitu může být jedním z důvodů, proč se referenda iniciovaná přípravnými výbory vyskytují v menší míře. Třetí část je případová studie tří místních referend v obcích Protivanov, Velký Beranov a Podolí, která se uskutečnila souběžně s jinými volbami. Iniciátorem referenda bylo v jednom případě zastupitelstvo obce a ve dvou zbývajících se referenda uskutečnila na základě návrhu přípravného výboru jejich vyhlášením usnesením Krajského soudu. Referenda jsou analyzována z hlediska jejich důvodů a iniciátora, průběhu, výsledků a dopadů. Ve všech sledovaných obcích referenda ovlivnila výsledky voleb, kdy nejvíce mandátů získaly politické strany podporující referendum. Společné konání referenda s volbami mělo vliv na zvýšení volební účasti do obecních i krajských zastupitelstev. I přes oddělené prostory pro hlasování byla referendová účast v daných obcích přibližně 60 %.

Klíčová slova: Protivanov, Podolí, Velký Beranov, samospráva, rozvoj obce, místní referendum, občan, přípravný výbor.

Direct democracy in decision-making in municipal development

Abstract

The thesis is focused on the application of direct democracy in decision-making in municipality development in the Czech Republic. The theoretical part is focused on the characteristics of direct democracy, its instruments and legislative framework. The research part deals with local referendums from 2006 to 2018. All the referendums are evaluated on the basis of their validity, commitment, turnout, theme and factors influencing their outcome. Most referendums were held in parallel with the elections to municipal councils. The most frequent topic of referendums is municipal administration. The next topic was the environment - those referendums are the most successful in terms of their validity and commitment. It is obvious that the inhabitants are very interested in the quality of life in their community. Most local referendums were held in municipalities with up to 3000 inhabitants. A larger number of referendums were initiated by municipal boards. Time-consuming demands may be one of the reasons why referendums initiated by preparatory committees are less frequent. The third part is a case study of three local referendums in Protivanov, Velký Beranov and Podolí, which were held in parallel with other elections. In one case the referendum was initiated by the municipal board and the remaining two referendums were held on the basis of a proposal by the preparatory committees by their announcements as resolutions of the Regional Court. The referendums are analyzed in terms of their reasons, initiators, courses, results and impacts. The referendums influenced the results of the elections in all the monitored municipalities, when the most seats were obtained by the political parties supporting the referendum. The parallel holding of the referendum with the elections had an impact on the increase of the turnout in municipal and regional boards. Despite separate voting facilities, referendum turnout in the municipalities was approximately 60%.

Keywords: Protivanov, Podolí, Velký Beranov, self-government, community development, local referendum, citizen, preparatory committee.

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	14
3 Teoretická východiska	15
3.1 Demokracie	15
3.1.1 Pojem a historický vývoj demokracie.....	15
3.1.2 Reprezentativní demokracie	17
3.1.3 Přímá demokracie	18
3.2 Typologie nástrojů přímé demokracie	19
3.2.1 Petice.....	19
3.2.2 Referendum.....	20
3.2.3 Plebiscit.....	21
3.2.4 Lidová iniciativa	22
3.2.5 Odvolání.....	23
3.3 Referenda v zemích EU	25
3.3.1 Celostátní referenda	25
3.3.2 Místní referenda.....	26
3.4 Referenda v ČR.....	28
3.4.1 Celostátní referendum.....	29
3.4.2 Krajské referendum.....	31
3.4.3 Místní referendum.....	32
3.4.3.1 Územní vymezení	34
3.4.3.2 Předmět referenda.....	34
3.4.3.3 Právo hlasovat	35
3.4.3.4 Překážky ve výkonu práva hlasovat	36
3.4.3.5 Den a doba hlasování v referendu	36
3.4.3.6 Konání referenda a otázka	36
3.4.3.7 Přípravný výbor	37
3.4.3.8 Vyhlášení referenda.....	37
3.4.3.9 Kampaň a průběh referenda.....	38
3.4.3.10 Platnost a závaznost referenda.....	39
3.4.3.11 Náklady na referendum	39

4 Vlastní práce	40
4.1 Místní referenda ČR.....	40
4.1.1 Počet místních referend	40
4.1.2 Témata místních referend	43
4.1.2.1 Správa obce	44
4.1.2.2 Životní prostředí	49
4.1.2.3 Změny v území	53
4.1.2.4 Ostatní referenda	54
4.1.3 Faktory ovlivňující výsledek místních referend	54
4.1.3.1 Vliv velikosti obce.....	55
4.1.3.2 Téma referenda.....	57
4.1.3.3 Souběžné konání voleb a referenda.....	58
4.1.3.4 Iniciátoři místních referend	62
4.2 Případové studie	64
4.2.1 Protivanov	65
4.2.1.1 Referendum 2016	65
4.2.2 Velký Beranov	70
4.2.2.1 Referendum 2018	71
4.2.3 Podolí	76
4.2.3.1 Referendum 2016	77
5 Závěr	83
6 Seznam použitých zdrojů	87
7 Přílohy	103

Seznam tabulek

Tabulka 1: Místní referenda v ČR 2006-2018	41
Tabulka 2: Četnost místních referend podle tématu 2006-2018.....	43
Tabulka 3: Místní referenda na téma správy obce 2006-2018.....	45
Tabulka 4: Místní referenda na téma životní prostředí 2006-2018	50
Tabulka 5: Místní referenda podle velikosti obce 2006-2018	56
Tabulka 6: Místní referenda konaná souběžně s volbami 2006-2018	59
Tabulka 7: Průměrná účast v referendech a ve volbách 2006-2018.....	60
Tabulka 8: Iniciátoři místních referend 2006-2018	63

Seznam grafů

Graf 1: Počet místních referend a průměrná volební účast 2006-2018	42
Graf 2: Počet referend konaných v jednotlivých krajích 2006-2018.....	42
Graf 3: Místní referenda podle tématu hlasování 2006-2018.....	44
Graf 4: Platnost, závaznost a průměrná účast referend dle velikosti obce 2006-2018	57
Graf 5: Průměrná volební účast v jednotlivých tématech v %	58

1 Úvod

Přímá demokracie v obcích představuje důležitý nástroj, který posiluje vládu lidu. Jediné postavení zaujímá místní referendum. Jeho prostřednictvím mají občané možnost přímo uplatňovat svůj podíl na moci. Pro občany je to na jedné straně možnost prosadit význačné změny v místě jejich bydliště a okolí a na straně druhé zvrátit záměr obce, pokud by měl být v její neprospěch. Přestože v právním řádu České republiky bylo místní referendum zakotveno již v roce 1992, jeho praktické využití se datuje až rokem 2000. Tento stav se měl změnit 1. ledna 2011 nabytím účinnosti zákona o krajském referendu, avšak vzhledem k jeho finanční náročnosti a nelehkému výběru vhodného tématu v relativně velkém území je místní referendum stále nejčastěji využívaným nástrojem přímé demokracie.

V současnosti Poslanecká sněmovna řeší návrhy na zavedení celostátního referenda, které předložilo ČSSD, KSČM a hnutí SPD. Jednotlivé návrhy se odlišují jak kritériem svolání referenda, tak i tématem, o kterém by mohli občané hlasovat. Moc v rukou lidu by se prostřednictvím referenda mohla projevit přijímáním zákonů. Byť podle veřejných prohlášení to vypadá, že předložené návrhy nebudou přijaty, veřejnou debatu téma referenda za poslední roky uvedlo do pohybu. Přestože se aktuálně skloňuje převážně referendum celostátní, jako všelék na veškeré nemoci zastupitelské demokracie faktem zůstává, že v českém právním řádu je právě místní referendum reálně nejpoužívanějším nástrojem přímé demokracie, který je závazný pro orgány veřejné moci při splnění zákonných povinností.

Také sociolog Michael L. Smith, který se zabýval studiem místních referend v letech 1990-2006 ve střeoevropském prostoru s důrazem na místní referenda v ČR prohlášeoval, že se jedná o významné téma, kdy je přímá demokracie na úrovni, která je občanům nejbližší. Diplomová práce je orientována na uplatňování přímé demokracie v rozhodování o rozvoji obcí ČR. První teoretická část je rozčleněna do několika kapitol. Charakterizuje zastupitelskou a přímou demokracii, poskytuje teoretický přehled o nástrojích přímé demokracie. Následuje charakteristika referend ve vybraných zemích EU a typologie referend v České republice včetně detailního popisu současné právní úpravy místního referenda v ČR.

Další část práce vychází z vlastního výzkumu referend s omezením na místní referenda konaná na území České republiky v letech 2006-2018. Je zaměřena na jejich počet, témata a faktory ovlivňující úspěšnost referend.

Třetí část práce je postavena jako případové studie tří referend. Dvě referenda se uskutečnila v roce 2016 v obci Protivanov a v obci Podolí. Třetí referendum se konalo v roce 2018 v obci Velký Beranov.

Byla provedena jejich analýza z pohledu důvodů a iniciátora referenda, průběhu, výsledků a dopadů referenda. Všechna místní referenda se konala souběžně s volbami do zastupitelstev obcí a krajů, všechna byla platná a závazná a proběhla v obcích s počtem obyvatel do 3 000.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Tématem diplomové práce je přímá demokracie na lokální úrovni rozhodování, zejména institut místního referenda. Výzkum je zaměřen na vybrané obce v České republice. Počínaje rokem 2006 byla obcím stanovena povinnost ohlašování dat o referendech vůči MV ČR. Práce je zaměřena konkrétně na obce do 3000 obyvatel. Cílem práce je zhodnotit využívání přímé demokracie prostřednictvím místních referend v obcích ČR a odpovědět na výzkumné otázky.

Cílem práce je v rámci zvoleného tématu:

- 1) Analyzovat místní referenda v České republice uskutečněná v období let 2006-2018.
- 2) Analyzovat místní referenda ve vybraných obcích ČR. Zejména z hlediska řešeného problému, průběhu referenda a výsledků referenda.
- 3) Charakterizovat možnosti přímé demokracie v ČR.

Diplomová práce by měla odpovědět na následující výzkumné otázky:

- 1) Čím se vyznačují místní referenda v ČR?
- 2) Jaké faktory mají vliv na úspěšnost referend v ČR?
- 3) Čím se vyznačují a do jaké míry měla referenda vliv na samosprávu zvolených obcí?

Důvodem zvolení tohoto tématu byla dostupnost databáze s přehledem místních referend a možnost jejího rozšíření. Obec Protivanov byla vybrána z důvodu, že se zde v roce 2016 uskutečnilo první místní referendum v jeho dějinách. Uplatňování přímé demokracie formou všelidového hlasování není v okrese Prostějov příliš obvyklé, v posledních třinácti letech se v tomto okrese konala jen další čtyři platná a závazná referenda. Z nich dvě se týkala výstavby větrných elektráren v různých katastrálních územích okresu, další potom změny územního plánu, vybudování kanalizace a demolice obecní historické budovy. Ve všech uvedených referendech se jednalo o rozhodování o rozvoji obce. Ostatní obce byly vybrány z důvodu, že se v nich uskutečnila také historicky první referenda a vzhledem ke své velikosti vhodné ke komparaci.

2.2 Metodika

Při výzkumu samosprávy na lokální úrovni rozhodování se uplatňují dva hlavní směry. První je pohled shora, kdy komunální politika je považována za nejnižší patro politiky jako celku a druhý, ten říká, že komunálních politik je tolik, kolik je obcí.¹

Práce vychází z druhého jmenovaného směru a je postavena jako komparativní případová studie. Analýzou vývoje v čase je zaznamenán průběh tří místních referend realizovaných v obcích Protivanov, Velký Beranov a Podolí.

Ke sběru dat jsou využity dvě základní techniky a to studium dokumentů a dotazování. Rozhovory proběhly s představiteli obcí, iniciátorem referenda, předsedou volební komise a občany. Otázky se týkaly uskutečněných referend, důvodů jejich iniciace, průběhu, výsledků a dopadů referend na místní samosprávu. Seznam otázek je přílohou této práce.

Zkoumány byly také listinné a elektronické materiály státních institucí (Český statistický úřad, Ministerstvo vnitra ČR) a jednotlivých obcí. Významným zdrojem dat byla i celostátní a lokální periodika, tištěné materiály politických uskupení a spolků.

Analýze byly podrobeny místní referenda konaná v období let 2006-2018. Rokem 2006 začala pro obce platit zákonná ohlašovací povinnost týkající se vyhlášení a výsledků proběhlých referend. Vzhledem k tomu, že k této povinnosti nebyly určeny sankce za její nedodržení, stávají se i případy, kdy oznámení referendových výsledků není provedeno. Databáze místních referend je ve správě Ministerstva vnitra České republiky a data jsou veřejně přístupná na jejich webových stránkách. Vzhledem ke studiu této problematiky, byla některá data o uskutečněných referendech doplněna. Statistická data pro doplnění výzkumu byla získána z Českého statistického úřadu.

¹ BALÍK, Stanislav. *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. 2005, s. 166.

3 Teoretická východiska

3.1 Demokracie

3.1.1 Pojem a historický vývoj demokracie

Historicky lze pojem demokracie vypátrat v Řecku členěném na stovky suverénních městských států. Athény se řadily mezi nejvýznačnější z nich, roku 507 před Kristem Athéňané jako první zavedli formu lidové vlády. Pojem demokracie je původem z řeckého slova *demos* označující lid a *kratos* znamenající vládnout. Centrálou athénskému systému bylo shromáždění, jehož primární funkcí byla volba klíčových vládních činitelů.²

Podílet se na politické moci však bylo umožněno jen svobodným mužům, kterým náležel výkon vojenské služby. Význam řeckého národa lze spatřovat také v tom, že z jejich řad se formovali myslitelé zabývající se organizací státu a formami vlády. Mezi jednoho z prvních takových osobností řadíme Platóna. Ve svém díle *Ústava* znázorňuje spravedlivou společnost, která stojí na třech třídách. Za dokonalý model vlády by byla považována aristokracie, neboť dle Platóna mohli jen ti nejlepší vládnout obci. Demokracii vnímal jako chybnou z důvodu bezmezné svobody, která nic nevynucuje a která se postupně mění v tyranii.³

O člověku v demokracii se Platón ve svém díle vyjadřuje takto: „Nuže, a pak žije dnem za dnem hověje takto choutce, která se právě nahodí; jednou se opijí a dává se ukolébati zvuky hudby, podruhé však pije jen vodu a moří se při hubené stravě, tu zase provozuje tělocvik, druhdy však lenoší a o nic se nestará, jindy však jako by se horlivě zabýval filosofií. Často pak vystupuje v životě politickém a tu vyskakuje ze svého místa, řeční i dělá, cokoli se mu namane; a jestliže ho někdy napadne záviděti některým válečníkům, vrhne se na tuto dráhu, pakli penězníkům, zase na tento obor. A tak nevládne jeho životem ani žádný řád ani nucená kázeň, nýbrž žije tímto způsobem až do konce a říká tomu příjemný, svobodný a šťastný život.“⁴

V téže době se v Římě zrodil systém založený na vládě lidu - republika. V začátcích však patřila politická moc pouze patriciům, až posléze se politického dění mohl účastnit i

² DAHL, Robert A. *O demokracii: průvodce pro občany*. 2001, s. 17.

³ PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. 2011, s. 4-5.

⁴ PLATÓN. *Ústava*. 2005, s. 325-326.

obyčejný lid. Nadále však tento nárok patřil pouze mužům. Komplikací bylo, že větší část Římanů obývala místa vzdálená od hlavního města a nemohli se účastnit shromáždění, neboť to se konalo pouze uvnitř metropole. Po pádu antického světa, v roce 130 před Kristem se vláda lidu ztrácí na téměř tisíc let.⁵

Obnovení demokracie nenastalo ani ve středověku, který se vyznačuje vládou panovníka. Demokracie se do povědomí myslitelů vrací až v 18. století ve spojení s Velkou francouzskou revolucí a snahou o nezávislost Spojených států amerických. V této době byly vytvořeny dvě zásadní listiny. V roce 1776 se jedná o Deklaraci nezávislosti Spojených států amerických a v roce 1789 o Deklaraci práv člověka a občana.⁶

Programový dokument z Francouzské revoluce určuje suverenitu lidu v článku 3: „*Jediným zdrojem veškeré suverenity je národ, žádný orgán ani jednotlivec nemůže vykonávat pravomoc, která by z něho výslovně nepocházela.*“⁷

Francouzský filosof Charlese Louise Montesquieua prosazoval parlamentní liberalismus. Zdůrazňoval, že je nutné čelit tyranii, a to dělbou státní moci. V roce 1748 ve svém díle *O duchu zákonů* zkoumá zákony lidského chování tak, jak se projevují v různých společenských formách soužití a dělí moc ve státě na tři složky - zákonodárnou, výkonnou a soudní. V díle uvádí, že tyto tři moci musejí náležet různým orgánům státu, jelikož svoboda nepřipouští spojení dvou, tím méně tří mocí v rukou jednoho a téhož státního orgánu.⁸

Dalším, kdo měl vliv na vývoj a chápání demokracie je Jean-Jacques Rousseau, francouzský filozof a preromantický spisovatel. Jeho dílo ovlivnilo francouzskou revoluci i následující vývoj kolektivistických teorií. Podstatou jeho učení bylo, že lidé se rodí dobří a kazí se teprve vinou společnosti. Volal po návratu k přírodě a k lidské přirozenosti, kterou spatřoval v absenci novodobých dějin, jež člověka uvrhly do okovů konvencí a nesmyslných řádů, jež ovlivnily příští generace. V díle *O společenské smlouvě* neboli *O zásadách státního práva* uvádí, že dokonalé společenské uspořádání vyjadřuje přirozený stav, který dává nejen svobodu, ale i majetkovou rovnost - neexistuje státní moc a soukromé vlastnictví. Legitimitu politické moci je tudíž třeba odvozovat ze společenské smlouvy, v níž se každý dobrovolně zřekne přirozené individuální svobody, kterou prostřednictvím společenství nahradí

⁵ DAHL, Robert A. *O demokracii: průvodce pro občany*. 2001, s. 18-19.

⁶ PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. 2011, s. 6-8.

⁷ PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. 1998, s. 174-186.

⁸ PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. 2011, s. 8.

občanská svoboda a právní rovnost. Výrazem svrchovanosti přestává být souhrn individuálních vůlí, nýbrž „vůle lidu“ - „*veškerá moc v obci vychází ze společenského celku.*“⁹

První prezident Československé republiky Tomáš Garrigue Masaryk se k demokracii vyjádřil tak, že chyby má, jelikož je mají i lidé. Často uváděl, že demokracie je diskuse. Ve svém projevu k desátému výročí republiky uvádí, že demokracie je názorem na život a podstatu demokracie vystihuje shoda lidí, láska, lidskost, souhlasnost občanů v hlavních názorech a v hlavním směru politického počínání. Řekl, že: „*Naše demokracie musí být stálou reformou, stálou revolucí, ale revolucí hlav a srdcí.*“¹⁰

3.1.2 Reprezentativní demokracie

Reprezentativní nebo také zastupitelská demokracie spočívá v tom, že suverenita lidu není uskutečňována přímo, ale skrze volené zástupce. Ve svém díle s názvem *O demokracii* americký politolog Robert Dahl definoval pět kritérií, kterými jsou volební rovnost, poučené porozumění, účinná participace, kontrola nad nastolováním témat k projednávání a zapojení všech dospělých. Jejich respektování má zabezpečit rovný přístup k účasti na rozhodování. Komplikace však lze vysledovat v geograficky a demograficky rozlehlých zemích, kde nastává problém s kritériem účinné participace, již není možné dosáhnout. Zároveň je však patrné na ukázce demokratické polis v Athénách, že značný počet lidí, podílejících se souběžně na vládě, zeslabuje její funkci a znemožňuje její spolehlivé fungování.¹¹

Reprezentativní demokracie, kde lid uskutečňuje svou státní moc prostřednictvím volených zástupců, je tedy vyhovující variantou pro moderní státy. Státní moc, je odvozena od lidu jako nejvyššího suveréna. Se zřetelem na rozlohu a složitou strukturu moderních států je však vyloučeno, aby lid volil každého nositele státní moci. Jedná se o tzv. legitimační řetězec, kdy je kterýkoli nositel státní moci volen prostřednictvím již jednou zvolených zástupců, nikoliv přímo samotnými občany.¹²

⁹ ROUSSEAU, Jean-Jacques. *O společenské smlouvě neboli O zásadách státního práva*. 1949, s. 157.

¹⁰ MODERNÍ DĚJINY [online]. *Masarykův projev k desátému výročí republiky a úvahy o demokracii*. Vzdělávací portál pro učitele, studenty a žáky, 2019. [cit. 20.7.2019].

¹¹ DAHL, Robert A. *O demokracii: průvodce pro občany*. 2001, s. 39,99.

¹² PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. 1998, s. 181.

Lid je zde jakousi legitimační základnou, od něhož je tímto legitimačním řetězcem státní moc odvozena. Jedna z prvních novodobých definic reprezentativní demokracie pochází z roku 1863, kdy ji americký prezident Abraham Lincoln charakterizoval jako „*Vládu lidu, prostřednictvím lidu a pro lid*“.¹³

V zastupitelské demokracii institut voleb symbolizuje rozhodující proces, který ustanovuje zastupitelské orgány.¹⁴ Volbami se realizuje suverenita lidu, jakožto nositele státní moci a nejvyššího suveréna. Stát zajišťuje jeho obyvatelům volební právo a to jak aktivní tak pasivní.¹⁵

Volby v České republice jsou založeny na zásadách všeobecnosti, tajnosti a rovnosti hlasů. Přímou se volí do Evropského parlamentu, do krajských zastupitelstev, do obecní samosprávy, do Senátu a do Poslanecké sněmovny. Prezident se od roku 2013 volí také přímou volbou na základě zákona č. 71/2012 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.¹⁶

3.1.3 Přímá demokracie

Opakem reprezentativní demokracie je demokracie přímá. Ta označuje demokratickou formu vlády, ve které je vůle lidu přímo přenášena do procesu politického rozhodování a ideální podobu má takový stát, ve kterém občané rozhodují o důležitých věcech veřejných a zároveň v takovém státě neexistují volené orgány. V současné době nenajdeme žádný stát, jenž by aplikoval čistou podobu přímé demokracie. Tento druh demokracie by mohl být realizovatelný pouze pro neproblematická uskupení menšího počtu lidí, kteří by se prostřednictvím shromáždění účastnili na politických rozhodnutích a dohlíželi na provedení jejich realizace. V dnešní době jsou používány jednotlivé prvky přímé demokracie v rámci systému reprezentativní demokracie. Oba modely demokracie se tedy vzájemně doplňují.¹⁷ Z evropských zemí využívá instituty přímé demokracie nejvíce Švýcarsko a také Itálie. Mezi státy, které příliš přímé demokracii nevěří je například Malta, Nizozemí a Česká republika.

¹³ V angličtině jako „Government of the people, by the people and for the people.“

ABRAHAM LINCOLN ONLINE [online]. *The Gettysburg Address*. Internetové stránky, 2019. [cit. 6.9.2019].

¹⁴ PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. 2011, s. 11.

¹⁵ PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. 1998, s. 216.

¹⁶ Zákon č. 71/2012 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

¹⁷ PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. 1998, s. 180-185.

Jako nejvíce pravděpodobné, proč některé státy používají instituty přímé demokracie více a jiné méně, se dle odborníků jeví to, že na četnost jejího využití má vliv především historická zkušenost jednotlivých zemí s přímou demokracií.¹⁸

Dle Rosseau čistá přímá demokracie nikdy neexistovala a existovat nebude, neboť vláda velkého počtu lidu, který ovládá malý počet, je proti přirozenému řádu.¹⁹

Madar ve své knize uvádí, že demokracie přímá dovoluje všem občanům majícím právo participace na státní moci přímo rozhodovat o věcech celostátních i lokálních.²⁰

Mohlo by se zdát, že pro politiku není podstatná účast občanů, to však není pravda, neboť vede k zajištění odpovědnosti veřejných úředníků a k zachování právního státu.²¹

3.2 Typologie nástrojů přímé demokracie

Pro účely této práce bylo vybráno dělení nástrojů přímé demokracie dle Pechance na petici, referendum, plebiscit, lidovou iniciativu a odvolání.²² Formy přímé demokracie se vyznačují rozhodnutími, která učinila většina občanů, kteří však za ně nenesou politickou odpovědnost a nelze jim ani udělovat sankce za přijatá rozhodnutí.²³ Přestože právní řády mnoha evropských zemí definují nástroje přímé demokracie, nezajišťují podporu státu při jejich realizaci v každodenním životě.²⁴

3.2.1 Petice

Ottův slovník naučný uvádí, že petice, z latinského slova *petitio* znamená žádost, především k panovníkovi. V dobách, kdy panovníci k prosbám svých poddaných bývali nepřístupní, znamenalo připuštění jejich předkládání vládci veliký pokrok. V moderním státě je právo petiční všeobecně uznáno a postupně se stávalo součástí právních řádů a dnes je zakotveno i

¹⁸ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Úvod do současné politologie: srovnávací analýza demokratických politických systémů*. 2002, s. 47-50.

¹⁹ ROUSSEAU, Jean-Jacques. *O společenské smlouvě neboli O zásadách státního práva*. 1949, s. 75-79.

²⁰ MADAR, Zdeněk. *Slovník českého práva*. 2002, s. 295.

²¹ ROUSSEAU, Jean-Jacques. *O společenské smlouvě neboli O zásadách státního práva*. 1949, s. 78-79.

²² PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. 2011, s. 15.

²³ RIGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou*. 2011, s. 22.

²⁴ SMITH, Michael L. *Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice*. 2007, s.26-28.

v ústavách. Stejně je tomu i v ČR, kdy jedním ze základních práv je právo petiční, zakotvené v čl. 18 Listiny základních práv a svobod.²⁵

V zákonu o právu petičním č. 85/1990 Sb. je zakotveno právo každého oslovovat státní orgány ve věcech veřejného nebo jiného společného zájmu, které patří do působnosti těchto orgánů. Petice nesmí nabádat k porušování ústavy a zákonů, omezování osobních, politických a jiných práv občanů pro jejich pohlaví, rasu, původ, náboženství nebo jiné sociální postavení. Z uvedených důvodů nesmí ani podněcovat nenávisť, násilí a hrubé neslušnosti.²⁶ Ve výkonu petičního práva nesmí být nikomu bráněno a výkonem petičního práva nesmí být nikomu způsobena újma na právech, což plyne z čl. 3 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.²⁷ Petice je zvláštní kvalifikovaný případ svobody projevu, který je spjat s povinností orgánu veřejné moci na obsah petice reagovat. Přijatou petici adresáti nemohou ignorovat, ale nejsou povinni jí ani vyhovět.

Český právní systém předpokládá možnost petic, které podporují kandidaturu určitého subjektu do veřejné funkce nebo vznik politických stran a hnutí, církví a náboženských společností. Pokud je petice základem hmotně-právního nároku, může být podmíněna dostatečným počtem podporovatelů. Počínaje rokem 2012 Ústava uvádí jako jednu z podmínek podání kandidatury na prezidenta republiky podporu alespoň 50 000 občanů, kteří podepíší příslušnou petici.²⁸

3.2.2 Referendum

Referendum lze definovat jako hlasování lidu o právních předpisech nebo věcných otázkách buď z iniciativy vlády, parlamentu, nebo přímo uložené zákonem nebo ústavou.²⁹

Referendum bývá klasifikováno podle různých hledisek. Podle závaznosti výsledku pro orgány veřejné moci členíme referenda na závazná a konzultativní.³⁰

²⁵ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

²⁶ Zákon č. 85/1990 Sb., zákon o právu petičním.

²⁷ JEMELKA, Luboš. *Zákon o sdružování občanů, zákon o právu shromažďovacím, zákon o právu petičním: s komentářem*. 2007, s. 125.

²⁸ MV ČR [online]. *Kandidatura na prezidenta*. Internetové stránky Ministerstva vnitra, 2019. [cit. 20.7.2019].

²⁹ FILIP, Jan. *Ústavní právo České republiky - Základní pojmy a instituty Ústavní základy ČR*. 2011, s. 255.

³⁰ PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. 2011, s. 16–22.

V případě referenda závazného je orgán veřejné moci povinen se názorem v referendu vysloveným řídit a postupovat podle něj. Takové referendum je pak pravým nástrojem přímé demokracie, kde přímo lid svým rozhodnutím vykonává veřejnou moc. Oproti tomu výsledkem konzultativního referenda je rozhodnutí, kterým se orgán veřejné moci řídit nemusí a lze ho považovat spíše za vládou iniciovaný průzkum veřejného mínění na určitou otázku.³¹

Podle okamžiku konání dělíme referenda na „ex ante“ a „ex post“. Referendum „ex post“ je hlasováním o již platné a účinné právní normě. Lid má v tomto směru postavení „negativního zákonodárce“. Na tento typ referenda je v některých případech pohlíženo jako na samostatný institut přímé demokracie – tzv. lidové veto. Naopak referendum „ex ante“ je hlasováním před nabytím účinnosti právní normy a je součástí schvalovacího procesu zákona.³²

Dle povinnosti jejich konání rozdělujeme referenda na fakultativní a obligatorní. Referendum obligatorní se musí konat v případě vzniku skutečností, které jsou právní normou předvídané. Oproti tomu je fakultativní referendum vyvoláno jen tehdy, pokud se k tomu odhodlá oprávněný subjekt.³³

Klasifikovat referendum lze také podle místa jeho konání na úroveň místní, regionální a celostátní.

3.2.3 Plebiscit

Dle Ottova slovníku naučného prvotním plebiscitem bylo usnesení provedené v plebejském shromáždění, v následujícím období usnesení comitií tribunálních s plebejskou převahou.³⁴ Český právní řád termín plebiscit nepoužívá, v praktickém životě je nahrazen formou přímé demokracie, referendem. V mnoha vyjádřeních se plebiscit a referendum považují za synonyma.³⁵

Odlišení těchto dvou nástrojů přímé demokracie nalezneme ve způsobu vyhlášení, v předmětu hlasování a v jeho právních důsledcích.³⁶ Plebiscit představuje odevzdání hlasu

³¹ CRONIN, E. Thomas. *Direct democracy. The Politics of Initiative, Referendum and Recall*. 1999, s. 176.

³² FILIP, Jan. *Ústavní právo České republiky - Základní pojmy a instituty Ústavní základy ČR*. 2011, s. 255.

³³ PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. 2011, s. 16-22.

³⁴ ARCHIVE [online]. *Ottův slovník naučný*. Internetové stránky archivu, 2014. [cit. 10.10.2019].

³⁵ PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. 1998, s. 183-184.

³⁶ ADAMOVÁ, Karolína; KRÍŽKOVSKÝ, Ladislav. *K diskuzi o přímé demokracii: Právník*. 1993, s. 509.

občany daného území o otázce týkající se především území, například o potvrzení či změně vymezení státních hranic.³⁷ Pavlíček poukazuje na variantu použití plebiscitu pro právo národů na sebeurčení³⁸, či týkající se jazykové otázky.³⁹

Z praxe lze uvést příklady plebiscitu v otázce sporu mezi Německem a Francií o území Alsasko - Lotrinska, nebo plebiscit kdy si od roku 1918 Československo i Polsko dělalo nárok na území Těšínska a vzhledem k tomu, že dohoda se neuskutečnila, na sporném území měl proběhnout plebiscit - lid si měl sám zvolit, v jakém státě chce žít. Mezi dále uváděné patří i Sárský plebiscit o územním statutu Sárského teritoria z roku 1935. Významný plebiscit proběhl v roce 1938, kdy byla Vídeň - Rakouská republika násilně připojena k německé „třetí říši“. Anšlus byl tak ze strany Hitlera prvním krokem k podmanění Evropy.⁴⁰

3.2.4 Lidová iniciativa

Lidová iniciativa je další formou přímé demokracie. Prostřednictvím petice poskytuje možnost vyvolat referendum o návrzích či změnách zákonů, změně či doplnění ústavy nebo návrhu či změně vyhlášky, nebo uloží exekutivním a legislativním orgánům zařazení návrhu na změnu k projednání na nejbližší schůzi. Její užití je vlastní především Švýcarsku a to jak na obecní, tak na kantonální úrovni a její zavedení se datuje rokem 1891 Švýcarskou federální ústavou. Umožňuje občanům referendum pro vlastní písemné návrhy, pokud získají v průběhu 18 měsíců 100 000 podpisů. Tyto návrhy jsou vyjádřeny obecně a následně musí být parlamentní komisí převedeny do legislativy, nebo se jedná o konkrétně vymezené odstavce zákona, ke kterým parlament nemůže dělat žádné změny. Pokud jsou tyto návrhy přijaty, stávají se součástí ústavy. Prakticky mohou občané tento nástroj použít na témata řídící se obyčejnými právními předpisy. Z toho důvodu se ústava stává podivuhodným mixem celostátních zásad a 'běžné' politiky. Proto došlo v roce 2003 ke schválení všeobecné lidové iniciativy, platné od roku 2006, která po získání 100 000 podpisů zajišťuje občanům podat parlamentu obecný návrh a ten následně rozhodne, zda jej začlení do zákona nebo do

³⁷ PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. 2011, s. 25.

³⁸ PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. 1998, s. 183-184.

³⁹ PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. 2011, s. 25.

⁴⁰ FILIP, Jan. *Státověda*. 2011, s. 400.

novely ústavy. To se pak stane předmětem referenda. Mezi běžné lidové iniciativy Švýcaři řadí například ty o výdajích státu, o daních, vojenských záležitostech nebo o formě vlády.⁴¹ I v mnoha dalších zemích je používána lidová iniciativa, například ve Slovinsku a Maďarsku. Ve Slovinsku je lidová iniciativa připuštěna k legislativnímu referendu. Návrh na změnu ústavy musí předložit 30 000 občanů.⁴²

Pro návrh na změnu zákona ve Slovinsku stačí 5 000 podpisů voličů, které je nutno zajistit do 60 dní od vyhlášení iniciativy.⁴³ A v Maďarsku parlament projednává návrh předložený minimálně 50 000 voliči.⁴⁴

Jak uvádí Smith, většina evropských zemí nerozlišuje mezi iniciativou a referendem. Referenda se rozdělují na ta, která jsou navrhovaná občany a na ta, vedená shora od státních či místních zastupitelstev. Můžeme spatřit rozdílnost mezi státy západní Evropy a státy střední a východní Evropy. V západoevropských státech výsledky místního referenda nejsou závazné. Naopak ve státech střední a východní Evropy závazné obvykle jsou, pokud se k nim vysloví minimálně polovina voličů.⁴⁵

3.2.5 Odvolání

Odvolání - recall se vztahuje k legislativní oblasti a k personálním záležitostem. Pokud je lid pokládán za nejvyššího suveréna, který uděluje legitimitu nositelům státní moci, poté by onen lid měl mít příležitost tyto nositele odvolat a to jak jednotlivce, tak instituce. Kterýkoli volič má právo dojít k přesvědčení, že zvolený zástupce neplní svou činnost a prostřednictvím odvolání ho sesadit z jeho pozice, ať se jedná o státní úředníky či o politiky.⁴⁶

Ve velké míře je recall využíván v USA a to až v sedmdesáti procentech měst.⁴⁷ Tento institut zasáhl v 90. letech Latinskou Ameriku a odvolání nejvíce využívá Venezuela, kde

⁴¹ PSP [online]. *Studie – Všeobecná referenda ve státech EU*. Internetové stránky poslanecké sněmovny a parlamentu ČR, 2019. [cit. 10.10.2019].

⁴² CABADA, Ladislav a kol. *Nové demokracie střední a východní Evropy: komparace politických systémů*. 2008, s. 246.

⁴³ PSP [online]. *Studie – Všeobecná referenda ve státech EU*. Internetové stránky poslanecké sněmovny a parlamentu ČR, 2019. [cit. 10.10.2019].

⁴⁴ CABADA, Ladislav a kol. *Nové demokracie střední a východní Evropy: komparace politických systémů*. 2008, s. 77.

⁴⁵ SMITH, Michael L. *Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice*. 2007, s.12-13.

⁴⁶ PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. 2011, s. 25-26.

⁴⁷ SMITH, Michael L. *Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice*. 2007, s. 13.

lze sesadit na základě ústavy z roku 1999 jak prezidenta, tak jakéhokoli zvoleného zástupce. Odvolání prezidenta je možné, pokud uplyne nejméně polovina volebního období a na základě apelace minimálně 20 % voličů. V mnoha případech je recall spojován nejen s občany, ale i s vyjádřením zákonodárského orgánu. V některých zemích je nezbytné, po vyslovení nedůvěry prezidentovi svolat referendum, kterým je odvolání stvrzeno. To je také příklad Venezuely, kdy v roce 2004 opozice zkusila prostřednictvím referenda bezvysledně odvolat tehdejšího prezidenta Hugo Cháveze.⁴⁸

Také v roce 2015 získala opozice většinu a dle ústavy mohla Madura odvolat z funkce pomocí referenda. Ten však pohotově zareagoval a ve spolupráci s Nejvyšším soudem, kde zasedali pouze tzv. chávisté⁴⁹ parlament v rukou opozice zbavil moci. Místo něj ustanovil jemu nakloněné Ústavodárné shromáždění.⁵⁰

Institut odvolání se vyskytuje ve střední a východní Evropě, například v Polsku, na Slovensku a v německých státech. Pro mnoho států západní Evropy tento institut neexistuje.⁵¹

Právní řád České republiky institut recallu také nezná.⁵² Avšak je zřejmý jeho zásadní přínos, s ohledem na čl. 26 Ústavy ČR, který uvádí, že poslanci a senátoři nejsou při vykonávání své funkce vázáni žádnými příkazy a měli by svůj mandát vykonávat pouze v souladu se svým slibem.⁵³

Lidové hlasování o odvolání hlavy státu Slovenské republiky je zakotveno v Ústavě SR v čl. 106 a zveřejňuje ho předseda Národní rady SR na základě ustanovení NRSR, které bylo odsouhlaseno alespoň třípětinovou většinou všech poslanců SR.⁵⁴ Odvolání hlavy státu nastane, když vysloví souhlas nadpoloviční většina všech oprávněných voličů. Pokud by prezident odvolán nebyl, rozpustí prezident SR Národní radu SR a hlava státu v daný okamžik zahájí nové funkční období. Do sedmi dnů od rozpuštění NRSR vyhlašuje předseda NR nové volby do Národní rady SR.⁵⁵

⁴⁸ ROZHLAS [online]. *Politický a ekonomický vývoj ve Venezuele*. Internetové stránky Českého rozhlasu, 2019. [cit. 1.8.2019].

⁴⁹ Přívrženci bolívarske revoluce, na jejímž začátku v roce 1999 se podílel Hugo Chávez.

⁵⁰ LIDOVKY [online]. *Uzurpátor Maduro oficiálně zahájil druhé období na postu prezidenta Venezuely*. Internetové stránky Lidových novin, 2019. [cit. 20.7.2019].

⁵¹ SMITH, Michael L. *Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice*. 2007, s. 13.

⁵² PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. 2011, s. 26.

⁵³ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

⁵⁴ SMITH, Michael L. *Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice*. 2007, s. 13.

⁵⁵ Ústavní zákon č. 460/1992 Sb., Ústava Slovenskej republiky.

3.3 Referenda v zemích EU

3.3.1 Celostátní referenda

V současnosti má převážná část států EU včleněny do svých právních řádů obecná pravidla, která stanovují předpoklady, za kterých se mohou uskutečnit referenda. K zemím bez celostátní úpravy referenda se řadí Kypr, Belgie, Česká republika a donedávna také Nizozemí.

Na Kypru referendu nebrání ústava, stačí schválení zvláštního celostátního zákona, což se uskutečnilo v roce 2004, kdy se uskutečnilo referendum o sjednocení ostrova, které pokud by bylo přijato, dalo by za vznik Sjednocené kyperské republiky, která by následně vstoupila do Evropské unie. Přestože byl Annanův plán v severní části podpořen 65 % hlasů, byl zamítnut řeckou částí Kypru, kde se proti vyslovilo 76 % občanů. V tomtéž roce se stala řecká část Kypru členem Evropské unie. Konflikty obou částí ostrova přináší mnoho problémů ve vztazích s EU. Problémem je kupříkladu rozvojová pomoc turecké části Kypru, kterou se Řekové snaží sabotovat. Paradoxní situaci pak přináší plány Turecka na vstup do EU. Ankara totiž chce vstoupit do společenství a zároveň „okupuje“ část území jejího stabilního člena.

V Belgii konání referenda na národní úrovni zamezuje Ústava Belgie. Úsilí o jeho uskutečnění je bojkotována valonskými socialisty. Přitom již v roce 1950 Belgie kladně hlasovala o výkonu pravomocí krále Leopolda III.⁵⁶

Česká republika: nemá celostátní úpravu referenda, což je v rozporu se zvyklostmi, které v „nově“ demokratických státech dominují. Česká ústava referendum předpokládá ve svém čl. 2 odst. 2, který zní: „*Ústavní zákon může stanovit, kdy lid vykonává státní moc přímo.*“ Ústavní zákon tedy určuje, zda zavede referendum obecně, nebo jen pro určitou věc, pro kterou bude vydán.⁵⁷ Speciální zákon č. 515/2002 Sb., byl schválen pro referendum, týkající se vstupu ČR do EU.⁵⁸

Nizozemí nemělo do roku 2015 úpravu celostátního referenda. Vláda se však mohla obyvatel zeptat na jejich názor. Nezávazné referendum o přijetí Ústavy pro Evropu proběhlo v roce

⁵⁶ ANTOŠ, Marek, ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Přímá demokracie*. 2016, s. 35-50.

⁵⁷ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

⁵⁸ Ústavní zákon č. 515/2002 Sb., ústavní zákon o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů.

2005 s výsledkem jejího neschválení. V roce 2015 došlo ke schválení zákona o poradním referendu, kdy majoritní část zákonů je podrobena suspenzivnímu referendu. V téže roce na základě daného zákona proběhlo referendum o ratifikaci asociační dohody EU s Ukrajinou, ta nebyla přijata. V současné době se připravuje referendum k zákonu o odposlouchávání.

Ve státech Litva, Lotyšsko, Německo, Rakousko, Estonsko a Španělsko lze uskutečnit obligatorní referenda a to pouze když se jedná o zásadní přeměny v ústavě. Naopak ve státech Rumunsku, Irsku a Dánsku jsou referenda nástrojem provedení každé změny v ústavě.

Sousední Slovensko může provádět celostátně referenda lidovou iniciativou k rozličným problémům, dále referenda fakultativní k věcem veřejného zájmu, obligatorní k změnám v ústavě, k uzavření mezinárodních smluv a při předání pravomocí mezinárodním orgánům. Referendem z roku 1999 lze také zprostit funkce prezidenta republiky.

Státy Polsko, Itálie, Slovinsko, Španělsko, Lucembursko, Rakousko patří k zemím, kde se konají fakultativní referenda, k jejichž vyhlášení je nutnost kvalifikované menšiny zákonodárců v parlamentu.⁵⁹

3.3.2 Místní referenda

Místní referenda jsou v současné době nejvíce rozšířenou formou přímé demokracie, který má využití především na místní úrovni.⁶⁰ V obecné rovině se na referendum pohlíží jako na „*hlasování občanů o určitých veřejných záležitostech s rozhodovacími důsledky*“.⁶¹ V evropském kontextu se podmínky vyhlášení referend nebo kvóra pro jejich platnost a závaznost zásadně liší, podobně jako jejich zakotvení v právním řádu.⁶²

Některé státy jako například Švýcarsko realizují velké množství referend na lokální úrovni. Od roku 1997 do roku 2003 ve Švýcarsku proběhlo 645 kantonálních referend. Pohledem

⁵⁹ ANTOŠ, Marek, ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Přímá demokracie*. 2016, s. 35-50.

PSP [online]. *Studie – Všeobecná referenda ve státech EU*. Internetové stránky poslanecké sněmovny a parlamentu ČR, 2019. [cit. 10.10.2019].

⁶⁰ NAHODIL, Tomáš. *Místní referendum v České republice: zákon o místním referendu s poznámkami*. 2004, s. 12.

⁶¹ KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. 2010, s. 221.

⁶² RIGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou*. 2011, s. 234.

participace jsou místní lokální referenda důležitým nástrojem pro obyvatele státu, kteří pomocí nich mohou mít vliv na rozhodnutí učiněná v době mezi místními volbami.⁶³

Ve Francii byl zákon o místním referendu schválen v roce 2003.⁶⁴

Reformou místní správy v roce 1970 byla v Dánsku přenesena pravomoc ze státní právy na správní obvody. Dánsko nemá zásady pro konání místních referend, přesto se mnoho konzultativních referend koná. V osmdesáti obcích se konalo na 160 referend v letech 1970-2000, více než polovina se týkala ukončení provozu místní školy. Následovalo 24 referend stavebních realizací, 9 referend uzavírek silnic a změn hranic mezi obcemi.

Finsko má na základě Obecního zákona z roku 1995 tři varianty uvedení místního referenda. Prvním je uskutečnění referenda na základě rozhodnutí zastupitelstva obce. Druhým je lidová iniciativa, kdy je nutné shromáždit minimálně 5 % voličů obce a následně rozhodnutí zastupitelstva o konání referenda. Třetí variantou je návrh referenda k problémům, které jsou v oprávnění obce směrem od občanů. Po podpisu 2 % voličů obce má OÚ povinnost do dvou měsíců věc rozřešit. Instrukce místních referend není ve Finsku příliš rozšířená. Bylo iniciováno 20 referend týkající se sloučení obcí či infrastruktury.

Ve Španělsku lze uskutečnit konzultativní referenda ve všech obcích a jen v některých lidovou iniciativu, ta musí být odsouhlasena většinovým počtem rady obce a povolena centrální vládou. Referenda nemohou být iniciována o finanční otázce.

Stejně tak je i v Belgii na místní úrovni využíváno fakultativní referendum a lidová iniciativa. Negativum těchto referend je však nezáměr občanů a nízké procento úspěšnosti. Navíc bylo v roce 1998 zvýšeno kvórum hlasů pro iniciaci referenda.

Vzhledem k tomu, že v Rakousku obce nedisponují legislativními kompetencemi, není přítomna ani existence referenda a lidové iniciativy. Ve věci komunální politiky lze provést konzultativní referendum.

V Itálii probíhá od roku 1990 referendum konzultativní díky tzv. Bassaninimu zákonu. Nevýhodou je nezávaznost referend. Ta mohou vzejít z iniciace starosty, obecní rady, ale také od samotných občanů.

⁶³ MV ČR [online]. *Místní referendum, přežitek či efektivní přímá demokracie*. Internetové stránky Ministerstva vnitra, 2019. [cit. 1.8.2019].

⁶⁴ KLOKOČKA, Vladimír, WAGNEROVÁ, Eliška. *Ústavy států Evropské unie*. 2004, s. 131.

Na Slovensku lze vyhlásit jak mandatorní tak i fakultativní referenda, bez možnosti lidové iniciativy.⁶⁵

Přestože v ústavách některých států odkaz na lokální referenda schází, přesto se konají a jsou upravovány speciálními zákony, které pochází z ústavních zásad práva občanů na samosprávu či správu věcí veřejných přímo. Totožnými zásadami se řídí i Evropská charta místní samosprávy, která vznikla z podnětu Rady Evropy a byla přijata většinou států Evropy. Jako jeden ze základních kamenů demokratických států uvádí Charta místní společnosti a obyvatelům dává pravomoc účastnit se věcí veřejných. Konkrétně v čl. 5 uvádí referendum, týkající se úpravy hranic správních jednotek, ke kterému je potřebné vyjádření se občanů.⁶⁶

Zajištění ochrany a zvyšování schopností místní samosprávy v mnohočetných zemích Evropy je významným faktorem při utváření Evropy, založené na zásadách demokracie a decentralizace moci.⁶⁷

Snahou o rozvoj samosprávy se nevyznačují jen členské státy Rady Evropy, ale i Evropská unie. Smlouvou o Evropské unii dochází ke zrodu nového vývoje formování státní struktury Evropského společenství. Článek 198 smlouvy o Evropské unii regionálnímu výboru udává povinnost zabezpečit, aby v legislativním procesu byly dodržovány zájmy úřadů, jak na regionální, tak na místní úrovni. Na regionalizaci Evropy se nahlíží pohledem reakce na nebezpečí vzniku centralizovaného systému, který má posilu rozšiřující se jurisdikcí orgánů Evropského společenství.⁶⁸

3.4 Referenda v ČR

Článek 21 Listiny základních práv a svobod říká: „*Občané mají právo podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců.*“⁶⁹

Podle území, na kterém se referenda konají, se dělí na celostátní, krajská a místní.⁷⁰

⁶⁵ PSP [online]. *Studie – Referenda ve vybraných zemích*. Internetové stránky poslanecké sněmovny a parlamentu ČR, 2019. [cit. 15.10.2019].

⁶⁶ COUNCIL OF EUROPE PORTAL [online]. *European Charter of Local Self-Government*. Internetové stránky, 2019. [cit. 15.10.2019].

⁶⁷ BAKEŠ, Milan. *Veřejná správa a právo: pocta prof. JUDr. Dušanu Hendrychovi k 70. narozeninám*. 1997, s. 78.

⁶⁸ PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. 1998, s. 251.

⁶⁹ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

⁷⁰ HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 2009, s. 892.

Prostřednictvím místního referenda se obyvatelé určitého regionu vyjadřují k otázkám místního významu, například ke způsobu výstavby na určitém místě, nakládání s obecním majetkem apod. Toto referendum může být vázáno buď pouze na území určité obce, resp. části obce nebo na území určitého kraje, popř. části kraje.

V případě celostátního referenda jsou rozhodovány otázky celostátního významu a právo hlasovat v něm mají všichni oprávnění voliči daného státu. Výhodou referenda je informační kampaň, která občany s daným problémem obeznamuje a lidé tak vnímají důležitost svého hlasu a rozhodnutí. Nevýhodou je, že občany není možné upozorňovat na veškerá hlediska týkající se daného problému. Dále také velké finanční náklady na realizování referenda. Výsledek referenda může ovlivnit nevhodná, zavádějící či špatná formulace otázky. Výsledek referenda může být snadno ovlivněn prostřednictvím populistických prohlášení.

3.4.1 Celostátní referendum

Možnost realizovat první referendum o rozdělení Československa se naskytl 18. července 1991 pod záštitou ústavního zákona č. 327/1991 Sb., o referendu. Ten určoval, aby o republice, odcházející z federace bylo rozhodnuto referendem.⁷¹

Dělení ČSFR však bylo realizováno jako zánik federace prostřednictvím zákonodárců – federálního shromáždění, které dne 25. listopadu 1992 přijalo ústavní zákon č. 542/1992 Sb. o zániku ČSFR k 31. prosinci 1992. Referendum se tedy reálně neuskutečnilo.⁷²

Česká ústava o referendu hovoří takto: „*Ústavní zákon může stanovit, kdy lid vykonává státní moc přímo.*“ Zůstává tedy přímo na ústavním zákonu, zda zavede referendum obecně, nebo jen pro daný konkrétní případ, pro který bude vydán. Samostatný zákon, který by rozhodoval o záležitostech celostátního referenda, však přijat nebyl a občané tedy bez tohoto speciálního zákona nemohou vykonávat státní moc přímo. V průběhu let proběhly mnohokrát snahy o přijetí zákona o celostátním referendu, vždy končící neúspěchem. Ke schválení zákona Poslaneckou sněmovnou došlo v roce 2001, nenašel však potřebnou většinu pro jeho přijetí v Senátu a v roce 2005 došlo k jeho zamítnutí.⁷³

Tento skutkový stav lze vysvětlit tím, že převahovou výhodu v Senátu mají z dlouhodobého hlediska strany pravice, které upřednostňují demokracii reprezentativní a demokracii přímou

⁷¹ Ústavní zákon č. 327/1991 Sb., ústavní zákon o referendu.

⁷² Ústavní zákon č. 542/1992 Sb., ústavní zákon o zániku České a Slovenské Federativní Republiky.

⁷³ PSP [online]. *Sněmovní tisky*. Internetové stránky poslanecké sněmovny a parlamentu ČR, 2019. [cit. 16.10.2019].

vnímají jako obcházení volených zástupců v Parlamentu České republiky. Jediným celostátním referendem, které proběhlo v ČR, bylo referendum o vstupu České republiky do Evropské unie a to na základě ústavního zákona č. 515/2002 Sb., o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů.⁷⁴

Vzhledem k tomu, že se jednalo o závažnou otázku, dotýkající se budoucnosti všech občanů republiky bylo správné, že podle výše uvedeného zákona bylo rozhodnuto referendem. To se konalo dne 13. a 14. června 2003. Otázka zněla: *"Souhlasíte s tím, aby se Česká republika stala podle smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii členským státem Evropské unie?"* Přes 77 % hlasujících se vyjádřilo pro členství.

Jak uvádí Balík, ve srovnání s ostatními přistupujícími státy se jednalo o nejnižší podporu ihned po Maltě (53,7 % pro vstup). Naopak nejvyšší podpora se ozvala na Slovensku (92,5 %), v Litvě (89,9 %), Slovinsku (89,6 %) a Maďarsku (83,8 %). Polský výsledek byl podobný českému (77,5 %).

Stěží bychom našli v historii Česka moment, ve kterém by se Češi, Moravané a Slezané vědomě jediným hlasováním nechali vzít význačnou část své suverenity. Česká republika tak vstoupila dne 1. 5. 2004 do Evropské unie.

„Referendum o vstupu nebylo cílem, ani jím být nemohlo. Je to pouhý start běhu na dlouhou trať, jejíž vzdálenost teď nelze odhadnout. Můžeme jen doufat, že elementární demokratická pravidla budou ctěna alespoň v jeho průběhu, když už se tak nestalo na začátku. Věřme, že bude tolerován i jiný názor než ten oficiální (tj. vládní) a že v demokratickém rámci se pohybující hráči nebudou pro nesouhlas s většinovým názorem ostrakizováni a vyháněni za město“ uvedl Balík.⁷⁵

V roce 2013 byl předložen návrh zákona KSČM o vyvolání referenda, kterým by se rušil zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi. Ten však neprošel Sněmovnou.⁷⁶

Současná vláda má otázku zavedení referenda ve svém programovém prohlášení. V něm se píše: *„Předložíme ústavní zákon o celostátním referendu. Respektujeme však zastupitelskou*

⁷⁴ Ústavní zákon č. 515/2002 Sb., ústavní zákon o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů.

⁷⁵ REVUE POLITIKA [online]. *Několik poznámek k referendu o vstupu ČR do EU*. Internetové stránky centra pro studium demokracie a kultury, 2019. [cit. 27.11.2019].

⁷⁶ PSP [online]. *Sněmovní tisky*. Internetové stránky poslanecké sněmovny a parlamentu ČR, 2019. [cit. 22.7.2019].

demokracii zakotvenou v Ústavě, a proto neumožníme ve funkčním období této vlády referendem schvalovat zákony a rozhodovat o mezinárodních závazcích.”⁷⁷

Posuzováno bylo uskutečnění celostátní referenda i o jiných ústředních otázkách, například o ratifikaci Lisabonské smlouvy, budování radarové základny v Brdech apod. Pro realizaci však byl nedostatek politické pomoci. Důvodem jsou obavy představitelů politického spektra před přenesením části své rozhodovací pravomoci do rukou lidí, kteří mohou reagovat unáhleně, nezasvěceně a bez širších politických souvislostí.

3.4.2 Krajské referendum

Na základě zákona č. 118/2010 Sb., o krajském referendu a o změně některých zákonů lze od roku 2011 uspořádat referendum na krajské úrovni. V krajském referendu se rozhoduje o konkrétních otázkách, které patří do samostatné působnosti kraje. Krajské referendum se koná tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého hlasovacího práva.⁷⁸

Osoba, která má právo volit do zastupitelstva kraje podle § 4, odst. 1, zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů má právo hlasovat v krajském referendu. Oprávněná osoba má trvalé bydliště na území kraje a je státní občan České republiky.⁷⁹

Krajské referendum se nekoná, pokud se týká otázek stanovených zákonem, např. ukládání pokut, o zřízení a zrušení orgánů kraje, o rozpočtu kraje, o volbě a odvolání orgánů kraje, o obecně závazných vyhláškách atd. Referendum se koná, pokud o tom rozhodne krajské zastupitelstvo nebo na základě návrhu přípravného výboru. Ten může návrh předložit, pokud jej podpořilo podpisem minimálně 6 % oprávněných osob s trvalým pobytem v kraji, v němž se má referendum konat. Otázka v krajském referendu musí být formulována tak, aby na ni bylo možno jednoznačně slovem „ANO“ nebo „NE“. Oprávněná osoba vyplní hlasovací lístek a ten vloží do úřední obálky a tu do schránky určené k hlasování. Rozhodnutí v krajském referendu je platné, pokud se ho zúčastní alespoň 35 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob a závazné je, pokud pro něj hlasovala nadpoloviční většina oprávněných osob, které se krajského referenda zúčastnily, a alespoň

⁷⁷ VLÁDA [online]. *Jednání vlády, programové prohlášení*. Internetové stránky Vlády ČR, 2019. [cit. 28.7.2019].

⁷⁸ Zákon č. 118/2010 Sb., zákon o krajském referendu a o změně některých zákonů.

⁷⁹ Zákon č. 130/2000 Sb., zákon o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů.

25 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných voličů. Pro zastupitelstvo a orgány kraje je rozhodnutí přijaté v krajském referendu závazné. Vyhlášení, výsledek hlasování a přijaté rozhodnutí vyplývající z krajského referenda oznámí hejtman do 5 dnů Ministerstvu vnitra.⁸⁰

Na krajské úrovni se referendum v České republice neuskutečnilo, a to i přes pár návrhů. Z roku 2008, kdy středočeský volební lídr ČSSD a kandidát na hejtmana David Rath sliboval krajské referendum o umístění nebo neumístění amerického radaru v Brdech.⁸¹

V roce 2010 Jiří Paroubek přišel s návrhem referenda o prolomení limitů těžby hnědého uhlí v Ústeckém kraji. Proti Paroubkovi vystoupila strana TOP 09, která oponovala, že o věcech, které ovlivní život všech občanů země a celého hospodářství se musí rozhodovat na celorepublikové úrovni.⁸²

Pokus o krajské referendum v roce 2013 se uskutečnil také v Ústeckém kraji s názvem „Platit musí viníci“ či „Viníci, zaplatte euroškody“. Zmocněncem přípravného výboru a iniciátorem byl Leo Steiner - sdružení Oživení.⁸³

3.4.3 Místní referendum

Institutem přímé demokracie je místní referendum, neboli místní lidové hlasování, které je uskutečněno na základě všeobecného, rovného a přímého hlasovacího práva tajným hlasováním. Otázka, na kterou se odpovídá v místním referendu, musí být položena tak, aby možnosti odpovědi byly jen „ANO“ nebo „NE“.⁸⁴

Rozhodnutí, která jsou založená na referendu, obecně bývají pokládána za legitimnější, než ta, která jsou politiky učiněna za zavřenými dveřmi. V postkomunistických společnostech může, podílení se občanů na rozhodování, napomáhat při řešení komplikovaných politických otázek. Jejich občanský pohled a místní znalosti se přičiní o doplnění postoje odborníků a znalých politiků.⁸⁵

Již první obecní zákon z roku 1990 stanovil institut místního referenda pro případ sloučení nebo rozdělení obce. Před platností tohoto zákona bylo v roce 1990 na našem území 4 100

⁸⁰ Zákon č. 118/2010 Sb., zákon o krajském referendu a o změně některých zákonů.

⁸¹ LIDOVKY [online]. *Rath chce krajské referendum*. Internetové stránky Lidových novin, 2019. [cit. 27.11.2019].

⁸² TOP 09 [online]. *Top 09 odmítá krajské referendum*. Internetové stránky, 2019. [cit. 27.11.2019].

⁸³ OŽIVENÍ [online]. *Platit musí viníci*. Internetové stránky, 2019. [cit. 27.11.2019].

⁸⁴ Zákon č. 22/2004 Sb., zákon o místním referendu a o změně některých zákonů.

⁸⁵ SMITH, Michael L. *Občané v politice: studie k participativní a přímé demokracii ve střední Evropě*. 2009, s. 6-7, 10-11.

obcí a v dalším roce došlo ke zvýšení o 1670 nových obcí. V následujících letech vývoj kopíroval tento stav, který nastával právě na základě místních referend. Zákon č. 298/1992 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o místním referendu, který umožnil jejich konání, nabyl účinnosti k 1. 7. 1992. Podle tohoto zákona byla k platnosti referenda nutná účast alespoň 25 % oprávněných osob a rozhodnutí bylo přijato, hlasovalo-li pro něj alespoň 50 % ze všech osob oprávněných hlasovat.⁸⁶

Do roku 2000 byla na území ČR uskutečněna pouze referenda za účelem oddělení obce od obce stávající. Balík uvádí, že od poloviny 90. do počátku minulých let si zákon o referendu vysvětlovali navrhovatelé velmi rozdílně, což mělo za následek zneužívání a korupci.⁸⁷

Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů zvýšil požadavek účasti v referendu na 50 %. Na základě analýzy všech místních referend v ČR v prvních 30 měsících účinnosti zákona o místním referendu (51 místních referend), uvádí, že právní úprava, která požaduje minimálně 50 % účast pro jejich platnost, omezuje referenda v obcích, kde je více než 5 000 obyvatel, neboť nelze k takové účasti dospět.⁸⁸

Téměř čtyři pětiny všech místních referend se konaly v obcích s méně než 2 000 obyvateli, jelikož je větší šance, než ve velkých městech, že výsledky referenda budou platné. Ve větších městech je také pro iniciátory náročné sehnat dostačující množství podpisů.⁸⁹

Novela výše uvedeného zákona č. 169/2008 Sb., snížila kvórum účasti na 35 %. K platnosti rozhodnutí je tedy nyní třeba účasti alespoň 35 % zapsaných osob oprávněných hlasovat. Rozhodnutí v místním referendu je závazné, hlasovala-li pro ně nadpoloviční většina oprávněných osob, které se místního referenda zúčastnily, a zároveň alespoň 25 % zapsaných osob oprávněných hlasovat.⁹⁰

Od roku 2000 do roku 2006 proběhlo 94 místních referend a od roku 2006 do roku 2018 byl podán návrh na 270 místních referend. Je patrné, že přímá demokracie má v České republice v průběhu let vyšší sílu. Není důvod se domnívat, že by referenda, která iniciují občané, neměla rezonovat s veřejností, nebo že by se nezajímala o veřejné dobro. Místní referenda

⁸⁶ BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009, s. 80-82.

⁸⁷ SMITH, Michael L. *Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice*. 2007, s. 9,43.

⁸⁸ NEJDL, Pavel, ČERMÁK, Daniel. *Participace a partnerství v místní veřejné správě*. 2007, s. 38.

⁸⁹ SMITH, Michael L. *Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice*. 2007, s.46-47.

⁹⁰ Zákon č. 169/2008 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 234/2006 Sb., zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů.

v ČR mají mnoho společných vlastností, která napomáhají k větší účasti ve volbách a politické participaci. Jsou to např. menší komunity, kampaně, které jsou iniciovány občanskými skupinami, skutečnost, že se nepodaří dosáhnout konání hlasování. Politická scéna vyjadřuje své pochybnosti nad samostatným rozhodováním občanů ve věcech politických, rozhodnutí bez dostatečných informací. Avšak mnoho místních referend, které vzešly z iniciativy občanů, zpochybnily rozhodnutí samosprávy. Někteří politici navíc ve snaze zabránit referendovým kampaním se neváhali přiklonit k protiprávnímu a korupčnímu jednání. Jak uvádí Smith, referendum iniciované občany je „zbraní v záloze“, která ukazuje vzpurným politikům, že při tvorbě politiky je zapotřebí respektovat vůli lidu.⁹¹

3.4.3.1 Územní vymezení

Dle § 1 zákona č. 22/2004 Sb., lze místní referendum uskutečnit:

- na území obce, pokud není územně členěným statutárním městem a v městské části či obvodu územně členěného statutárního města a v městské části hlavního města Prahy
- na území hlavního města Prahy a také na území územně členěného statutárního města
- na území části obce, která není městskou částí nebo městským obvodem podle zvláštního zákona.

Místní referendum se vztahuje jen k otázkám příslušné obce a nemůže se dotýkat věcí jiné obce.

3.4.3.2 Předmět referenda

V ZMR v § 6 nalezneme vymezení místního referenda. To probíhá o věcech, které náleží do samostatné působnosti obce nebo statutárního města.⁹²

V § 7 ZMR jsou uvedeny důvody, na základě kterých nelze místní referendum provést. Patří mezi ně například referendum o místních poplatcích, o rozpočtu obce nebo statutárního města, o zřízení nebo zrušení orgánů obce nebo statutárního města, o volbě a odvolání starosty nebo primátora statutárního města a dalších orgánů obce a statutárního města. Dále pokud by otázka v referendu byla v rozporu s právními předpisy, v případech, kdy se o položené otázce rozhoduje ve zvláštním řízení. Nelze rozhodovat o uzavření

⁹¹ SMITH, Michael L. *Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice*. 2007, s. 7,9,11,47.

⁹² Zákon č. 22/2004 Sb., zákon o místním referendu a o změně některých zákonů.

veřejnoprávních smluv k výkonu přenesené působnosti, nebo o obecně závazných vyhláškách obce, nebo pokud od rozhodnutí v referendu do podání návrhu na konání místního referenda v téže věci neuplynulo 24 měsíců.⁹³

V návaznosti na působnost obce se místní referenda vyskytují ve dvou formách - konzultační a ratifikační. V ratifikačním referendu může obec ve věci v rámci samostatné působnosti učinit rozhodnutí, které má konečnou platnost. Pokud obec nemůže vykonat finální rozhodnutí k dané věci, může se k ní však vyjádřit a výsledkem je tak stanovisko obce k dané otázce. Tento druh referenda se označuje jako konzultativní.⁹⁴

Nejčastější témata, na která místní referenda upozorňují, se týkají životního prostředí, obecních investic, prodeje obecního majetku, regulací hazardu, průmyslu, energie a odpadového hospodářství.⁹⁵

3.4.3.3 Právo hlasovat

Každá osoba dle § 2 ZMR mající právo volit zástupce do obecního zastupitelstva má právo udělit svůj hlas v místním referendu.⁹⁶

Tento předpoklad splňují občané uvedení v § 4 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, kteří disponují státní občanstvím ČR, trvalým pobytem v obci, městě, hlavním městě Praze a alespoň do dne voleb dovrší věk 18 let.⁹⁷

Odevzdat svůj hlas v místním referendu může i státní občan jiného státu, který alespoň do dne voleb dovrší věk 18let a v dané obci, městě, hlavním městě Praze má přechodný nebo trvalý pobyt a právo volit je upraveno mezinárodní úmluvou, vyhlášenou ve Sbírce mezinárodních smluv, kterou je Česká republika vázána.⁹⁸

⁹³ Zákon č. 565/1990 Sb., zákon České národní rady o místních poplatcích.

Zákon č. 22/2004 Sb., zákon o místním referendu a o změně některých zákonů.

⁹⁴ RIGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou*. 2011, s. 55.

⁹⁵ TRANSPARENCY INTERNATIONAL [online]. *Místní referendum jako institut přímé demokracie*. Internetové stránky, 2019. [cit. 22.7.2019].

⁹⁶ Zákon č. 22/2004 Sb., zákon o místním referendu a o změně některých zákonů.

⁹⁷ Zákon č. 133/2000 Sb., zákon o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů.

⁹⁸ Zákon č. 491/2001 Sb., zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů.

3.4.3.4 Překážky ve výkonu práva hlasovat

Překážkami dle § 4 ZMR bránícími občanům hlasovat v místním referendu je omezení svobody vazbou nebo výkonem trestu odnětí svobody, omezení svéprávnosti, výkon vojenské služby a omezení osobní svobody z důvodu ochrany zdraví lidu.

3.4.3.5 Den a doba hlasování v referendu

Udělení hlasu v lokálním referendu se koná v jednom dni. Pokud se referendum uskutečňuje souběžně s volbami do obecních nebo krajských zastupitelstev, do komor Parlamentu České republiky, do Evropského parlamentu nebo s volbou prezidenta republiky, koná se ve stejný den, který je stanoven pro realizaci voleb.

3.4.3.6 Konání referenda a otázka

Vyhlášení místního referenda lze uskutečnit dle § 8 ZMR dvěma způsoby:

- na základě usnesení zastupitelstva obce nebo statutárního města
- podáním návrhu na konání referenda přípravným výborem a následným rozhodnutím zastupitelstva obce, či statutárního města o jeho vyhlášení

Přípravný výbor je oprávněn návrh podat, získá-li podporu formou podpisu minimálně v obci nebo její části, jde-li o místní referendum podle § 1 písm. c), anebo ve statutárním městě:

- do 3 000 obyvatel	30 % oprávněných osob
- do 20 000 obyvatel	20 % oprávněných osob
- do 200 000 obyvatel	10 % oprávněných osob
- nad 200 000 obyvatel	6 % oprávněných osob

Konání referenda dle § 15 ZMR nastane nejpozději do 90 dnů po jeho vyhlášení, není-li v návrhu přípravného výboru stanoven pozdější termín.⁹⁹

Otázka stanovená pro místní referendum musí mít nezaměnitelný význam, tak aby na ni mohlo být jednoznačně odpovězeno slovem "ANO" nebo "NE".¹⁰⁰

⁹⁹ Zákon č. 22/2004 Sb., zákon o místním referendu a o změně některých zákonů.

¹⁰⁰ NEUBAUER, Zdeněk. *Státověda a teorie politiky*. 2006, s. 227.

Komentář k ZMR jednoznačnost otázky vysvětluje tak, že se má jednat o otázku, která není matoucí, zavádějící, dvojsmyslná, dezinformující, iluzorní.¹⁰¹

Nejvyšší správní soud také již mnohokrát upozorňoval při výkladu jednoznačnosti otázky na skutečnost, že musí být kladen důraz na dané místní podmínky, historii a jiné reálie. Podstatnou roli zde hraje také velikost obce, v obcích s menší rozlohou je občanům více jasné o jaké věci probíhá hlasování, jedná se o menší skupinu lidí, kteří spolu více hovoří. Nejvyšší správní soud doporučuje přípravným výborům, aby otázka referenda byla formulována bezsporně a aby bylo jasné, koho a k čemu výsledek referenda zavazuje.¹⁰²

3.4.3.7 Přípravný výbor

Zákon v § 9 uvádí, že přípravný výbor je tvořen alespoň 3 oprávněnými osobami, pokud nestanoví zvláštní předpis jinak. Přípravný výbor podává návrh na uspořádání místního referenda, zmocňuje členy do komisí (§ 21), má možnost postoupit soudu návrh na vyhlášení místního referenda, nebo že návrh přípravného výboru nemá vady (§ 57). Také může předložit soudu návrh na neplatnost hlasování nebo rozhodnutí v referendu (§ 58). Přípravný výbor určí z řad svých členů zmocněnce, který jedná jeho jménem a úkony, které vykonává, jsou pro výbor závazné.

3.4.3.8 Vyhlášení referenda

Vyhlášení místního referenda je zakotvené v zák. č. 22/2004 Sb., o místním referendu v § 14 uvedeného zákona na základě návrhu přípravného výboru a dle § 13 z rozhodnutí zastupitelstva obce či statutárního města.¹⁰³

Vyhlášení místního referenda na návrh přípravného výboru:

Zastupitelé obce či statutárního města na nejbližším zasedání rozhodnou o vyhlášení referenda dle § 84 zákona č. 128/2000 Sb., pokud lze o otázce, která je předložena referendum uskutečnit a současně jak je uvedeno v § 15 zákona o místním referendu ustanoví den konání referenda, či rozhodne o jeho nevyhlášení.¹⁰⁴

¹⁰¹ RIGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou*. 2011, s. 93.

¹⁰² TRANSPARENCY INTERNATIONAL [online]. *Místní referendum (poslední výsypa přímé demokracie)*. Internetové stránky, 2019. [cit. 22.7.2019].

¹⁰³ Zákon č. 22/2004 Sb., zákon o místním referendu a o změně některých zákonů.

¹⁰⁴ Zákon č. 128/2000 Sb., zákon o obcích.

Usnesení obecního zastupitelstva či statutárního města musí být zveřejněno 15 dnů na úřední desce obecního úřadu nebo magistrátu statutárního města včetně úřadů veškerých městských částí nebo městských obvodů. Shodný postup uplatňuje zastupitelstvo i v případě, že je místní referendum vyhlášeno na základě soudního rozhodnutí. Do pravomoci obecního zastupitelstva nebo zastupitelstva statutárního města spadá i možnost, že o otázce, která je navržena k rozhodnutí v místním referendu lze učinit rozhodnutí i bez jeho vyhlášení, toto dá zmocněnci písemně a bezodkladně na vědomí. Pokud zmocněnec i nadále (ve lhůtě 7 dnů od obdržení rozhodnutí) na uskutečnění referenda trvá, bude zastupitelstvem oznámeno jeho konání. Od vyhlášení referenda do jeho ukončení nejsou orgány obce či statutárního města oprávněny přijímat rozhodnutí o věci, která je tématem konaného referenda (§ 13).

Vyhlášení místního referenda z rozhodnutí zastupitelstva obce nebo zastupitelstva statutárního města:

Učinit rozhodnutí o uskutečnění referenda může zastupitelstvo obce či statutárního města prostou většinou hlasů všech členů zastupitelstva obce nebo statutárního města (§ 14). V ustanovení vyhlášující místní referendum se oznámí náležitosti dle § 10 odst. 1 písm. a) až d).¹⁰⁵ Místní referendum je vyhlášené vyvěšením usnesení zastupitelstva o jeho konání na deskách OÚ či magistrátu (úřadů veškerých městských částí a obvodů) po dobu 15 dnů.¹⁰⁶

3.4.3.9 Kampaň a průběh referenda

Zákon částečně upravuje i podmínky, za jakých lze uspořádat referendové kampaně. Starostovi obce či primátorovi statutárního města určuje vyhrazení prostor k představení referendových otázek a to minimálně 10 dní před jeho konáním. V hlasovací den je referendová kampaň v objektu hlasovacích prostor zakázána (§ 32).¹⁰⁷ Právní řád upravuje referendovou kampaň obdobně jako kampaň k volbám do zastupitelstev obcí a také se koná v okrscích totožných s těmi volebními (§ 30).¹⁰⁸

¹⁰⁵ Zákon č. 22/2004 Sb., zákon o místním referendu a o změně některých zákonů.

¹⁰⁶ MV ČR [online]. *Občanské aktivity*. Internetové stránky Ministerstva vnitra, 2019. [cit. 20.7.2019].

¹⁰⁷ Zákon č. 22/2004 Sb., zákon o místním referendu a o změně některých zákonů.

¹⁰⁸ Zákon č. 491/2001 Sb., zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů.

V místním referendu se hlasuje tajně, dle všeobecného, rovného a přímého hlasovacího práva (§ 3). Nad jeho průběhem má dohled komise, jejíž členové musí naplňovat předpoklady pro hlasování v místním referendu.¹⁰⁹

3.4.3.10 Platnost a závaznost referenda

Aby bylo místní referendum platné, musí se ho účastnit minimálně 35 % oprávněných osob, které jsou zapsané v seznamech oprávněných osob. Referendum se stane závazným, pokud pro ně hlasovala nadpoloviční většina oprávněných osob, které se místního referenda zúčastnily a minimálně 25 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob (§ 48). Pokud se formou lokálního referenda má rozhodovat o oddělení části obce, o sloučení obcí nebo o připojení jedné obce k druhé obci musí pro ně hlasovat minimálně 50 % oprávněných osob zapsaných v seznamu oprávněných osob. V případě oddělení, v té části obce, popřípadě částech obce, která se má oddělit. V případě sloučení obcí nebo připojení obce v té obci, ve které byl návrh přípravného výboru podán. Pro obecní zastupitelstvo, či zastupitelstvo statutárního města je rozhodnutí v referendu závazné (§ 49).¹¹⁰

3.4.3.11 Náklady na referendum

Náklady, které vznikly v souvislosti s uspořádáním místního referenda a s vybavením hlasovací místnosti, obec vyrovná ze svého rozpočtu. Koná-li se místní referendum ve statutárním městě, hradí tyto výdaje ze svého rozpočtu statutární město, s výjimkou výdajů dle odst. 1 písm. b) zákona č. 22/2004 Sb. Je-li referendum uspořádáno na návrh přípravného výboru, do výdajů nelze zahrnovat výdaje související s jeho činností, s opatřením podpisů oprávněných osob podporujících realizaci referenda a náklady na kampaň (§ 51).¹¹¹

¹⁰⁹ Zákon č. 22/2004 Sb., zákon o místním referendu a o změně některých zákonů.

¹¹⁰ Zákon č. 128/2000 Sb., zákon o obcích.

Zákon č. 131/2000 Sb., zákon o hlavním městě Praze.

Zákon č. 22/2004 Sb., zákon o místním referendu a o změně některých zákonů.

¹¹¹ Zákon č. 22/2004 Sb., zákon o místním referendu a o změně některých zákonů.

4 Vlastní práce

4.1 Místní referenda ČR

4.1.1 Počet místních referend

Na základě studia referend uskutečněných v letech 2000–2006 v ČR Smith uvádí, že ačkoli v roce 1993 začal platit zákon o místních referendech, v praxi se začal naplňovat až od roku 2000. Mezi roky 2000–2006 se uskutečnilo 94 hlasování, z nich se 20 týkalo rozdělení obcí, 16 zřízení úložiště jaderného odpadu, 14 výstavby větrných elektráren, 8 jich bylo zaměřeno na dopravu, 8 na lomy a doly, 6 na továrny, 7 se dotýkalo trvale udržitelného rozvoje, 3 škol a 12 referend Smith umístil do kategorie ostatních témat. Největší počet referend souvisel s ekologií. V 69 případech se hlasování uskutečnilo v obcích s počtem do 2 000 obyvatel. V 17 případech v obcích s počtem od 2 000–10 000 obyvatel. V obcích nad 10 000 obyvatel proběhlo jen 8 referend. Smith upozorňoval na souvislost mezi platností referenda a velikostí obce, kdy v 62 případech byla platná referenda u obcí s počtem obyvatel do 2 000. U obcí s vyšším počtem obyvatel od 2 000–10 000 se uvádí 8 platných referend. U obcí s počtem obyvatel nad 10 000 jen jedno platné referendum. Zřetelný je také rozdíl v účasti na referendu. Vysokou účast 70,2 % vykazovaly obce do 500 obyvatel a naopak obce s počtem obyvatel nad 30 000 uváděly účast jen 22,7 %.¹¹²

Dle webových stránek Ministerstva vnitra k 31. 12. 2018 bylo od roku 2006 provedeno 280 místních referend. Z přehledu můžeme vyčíst, o jaká konkrétní referenda se jednalo a jaké otázky byly v referendu řešeny.¹¹³

¹¹² SMITH, Michael L. *Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice*. 2007, s.46-52.

¹¹³ MV ČR [online]. *Občanské aktivity*. Internetové stránky Ministerstva vnitra, 2019. [cit. 20.7.2019].

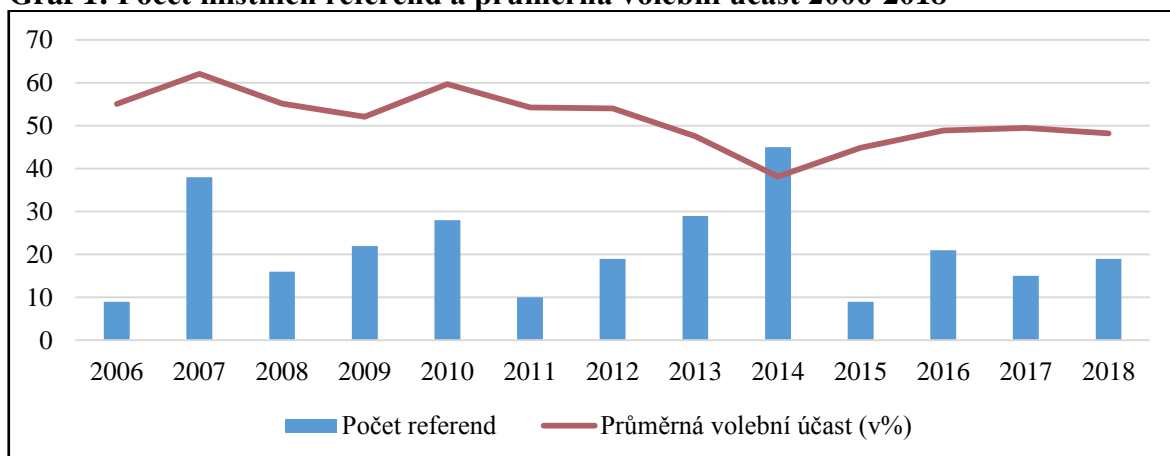
Tabulka 1: Místní referenda v ČR 2006-2018

Rok	Počet referend	Počet platných referend	Počet závazných referend	Průměrná účast (v%)	Volby
2006	9	7	7	55,13	Volby do PSP, zastupitelstev obcí
2007	38	29	29	62,14	
2008	16	12	10	55,21	Volby do zastupitelstev krajů
2009	22	16	14	52,15	Volby do Evropského parlamentu
2010	28	26	24	59,77	Volby do PSP, zastupitelstev obcí
2011	10	9	9	54,26	
2012	19	18	17	54,05	Volby do zastupitelstev krajů
2013	29	21	21	47,60	Volby do PSP, volba prezidenta ČR
2014	45	23	23	38,14	Volby do zastupitelstev obcí, EP a Senátu
2015	9	6	6	44,90	
2016	21	17	16	48,90	Volby do zastupitelstev krajů
2017	15	12	12	49,50	Volby do PSP
2018	19	14	14	48,24	Volby do zastupitelstev obcí, volba prezidenta ČR
Celkem	280	210	202	51,53	

Zdroj: vlastní zpracování dle MV ČR (www.mvcr.cz) + ČSÚ (www.czso.cz)

Na základě získaných dat z internetového portálu Ministerstva vnitra se v letech 2006-2018 uskutečnilo 280 místních referend. Z tabulky č. 1 je patrný nejmenší počet uskutečněných referend v roce 2006, 2011 a 2015. Opakem je rok 2007, který se umístil na druhém místě pořadí co do nejvyššího počtu konaných referend. Nejvyšší příčku obsadil rok 2014, ve kterém proběhlo vůbec nejvíc referend v počtu 45 za zjišťované období. Z nich bylo jen 23 závazných, ostatní referenda se potýkala s nízkou účastí voličů. V deseti případech se jednalo o obce/města s počtem obyvatel nad 10 000. Skutečnost, že prvenství v počtu zrealizovaných referend připadlo právě na rok 2014, se dá přisuzovat tomu, že v daném roce souběžně proběhly i volby do Evropského parlamentu, Senátu a komunální volby. Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu stanovil účast nutnou pro platnost místního referenda na 50 % oprávněných voličů. Druhá novela zákona o místním referendu pod č. 169/2008 Sb. toto změnila stanovením hranice na 35 % oprávněných voličů. Situaci to nevyřešilo, pro zvlášť velká města, tam je kvórum stále příliš vysoké.

Graf 1: Počet místních referend a průměrná volební účast 2006-2018

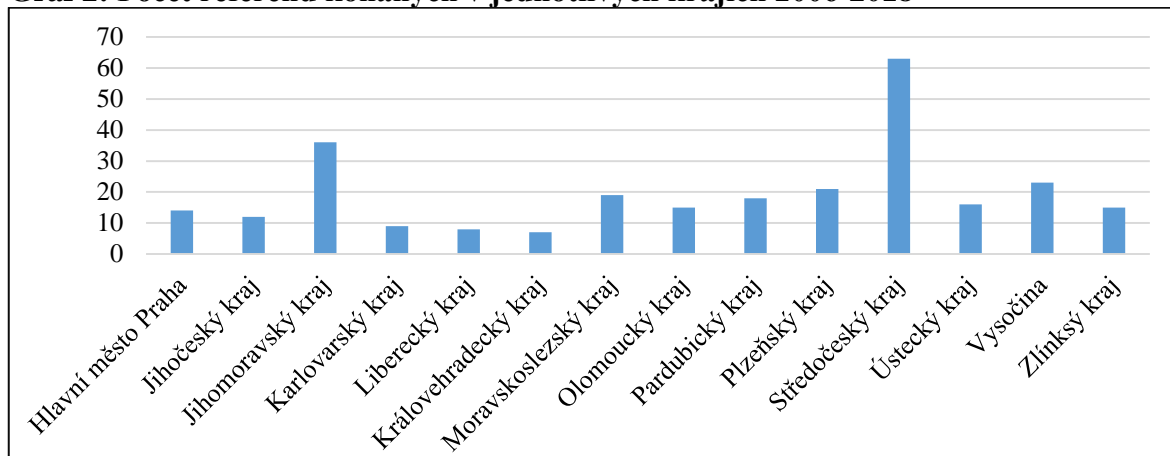

Zdroj: vlastní zpracování dle MV ČR (www.mvcr.cz)

Z grafu č. 1 je patrné, že od roku 2006 do roku 2012 je průměrná referendová volební účast stále nad 50 %. V roce 2013 klesá na 47,6 % a ke konci roku 2018 nepřekonal 50 % procentní hranici. Nejnižší průměrná volební účast je datována do roku 2014, kdy činila 38,14 %.

Na počet místních referend mělo vliv i projednávané téma. Tématem roku 2006 bylo převážně energetické využívání odpadů, změny ÚPD a ekologické limity těžby. Žhavým tématem roku 2007 byla výstavba radarové základny USA na území vojenského újezdu Brdy a téma jaderného odpadu. Rok 2010 a téma o výstavbě mezinárodního veřejného letiště ve Vodochodech V roce 2014 referenda o regulaci provozování loterií a jiných podobných her. V roce 2016 referendum o poloze hlavního nádraží v Brně a větrných elektrárnách. V roce 2018 byla námětem referend především výstavba obchvatů obcí, průmyslových center a změna ÚPD v souvislosti s výstavbou.

Graf 2: Počet referend konaných v jednotlivých krajích 2006-2018

Zdroj: vlastní zpracování dle MV ČR (www.mvcr.cz)

Nejvíce referendum proběhlo ve Středočeském kraji v počtu 63, druhé místo obsadil s počtem 36 referend Jihomoravský kraj, třetí v pořadí byl kraj Vysočina, kdy počet místních referend dosáhl počtu 23.

4.1.2 Témata místních referend

Ačkoli se veškerá témata místních referend týkala rozvoje a ekonomické akceschopnosti obcí, některá hlasování měla schopnost přilákat více občanů než jiná. Zásadní otázkou dle Qvortrupa je určení, co může být předmětem referenda, aby nebyla ohrožena demokracie.¹¹⁴

Výzkumem Smith stanovuje tématem s největší přitažlivostí pro voliče rozdělení obce.¹¹⁵

Dalším tématem, o které voliči projevují zájem, je rozvoj obce a jejího okolí – fenomén NIMBY, využívaný od 90. let. Ten lze vysvětlit překladem z angličtiny not-in-my-backyard, ne na mém „dvorku“ tzn. opozice k určenému tématu voleným činitelům v místním prostředí. Michael Dear použil definici: „NIMBY jsou protekcionistické postoje a opoziční taktiky přijaté komunitními skupinami, které čelí nevídanému rozvoji jejich okolí.“¹¹⁶ Členové koncepce NIMBY jsou rezidenti oblasti. Shivelyová rozděluje NIMBY na otázky, které obsahují hodnoty majetků a dopadů na kvalitu života a na životního prostředí a zdraví.¹¹⁷

Stejně tak i Smith uvádí, že na úspěch referenda má vliv blízkost tématu k politické komunitě.¹¹⁸

V níže uvedené tabulce je znázorněna četnost témat místních referend.

Tabulka 2: Četnost místních referend podle tématu 2006-2018

Typ MR	Počet MR
Správa obce	146
Životní prostředí	107
Změny v území	13
Ostatní	14
Celkem	280

Zdroj: vlastní zpracování dle MV ČR (www.mvcr.cz)

Jednotlivá témata jsou rozdělena do čtyř základních skupin, nerovnoměrného rozložení. Převažovala referenda týkající se **správy obce** v počtu 146. Do této kategorie byly zařazeny kromě vnitřní správy obce i otázky, týkající se územního plánu, majetku obce a jeho

¹¹⁴ QVORTRUP, Mads. *Referendums around the world: the continued growth of direct democracy*. 2014, s. 11-14.

¹¹⁵ SMITH, Michael L. *Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice*. 2007, s. 78.

¹¹⁶ DEAR, Michael. *Understanding and Overcoming the NIMBY Syndrome*. *Journal of the American Planning Association*. 1992, s. 288.

¹¹⁷ BUREŠOVÁ, Barbora, BALÍK, Stanislav. *Kdo jsou iniciátoři místních referend v ČR?* 2019, s. 20.

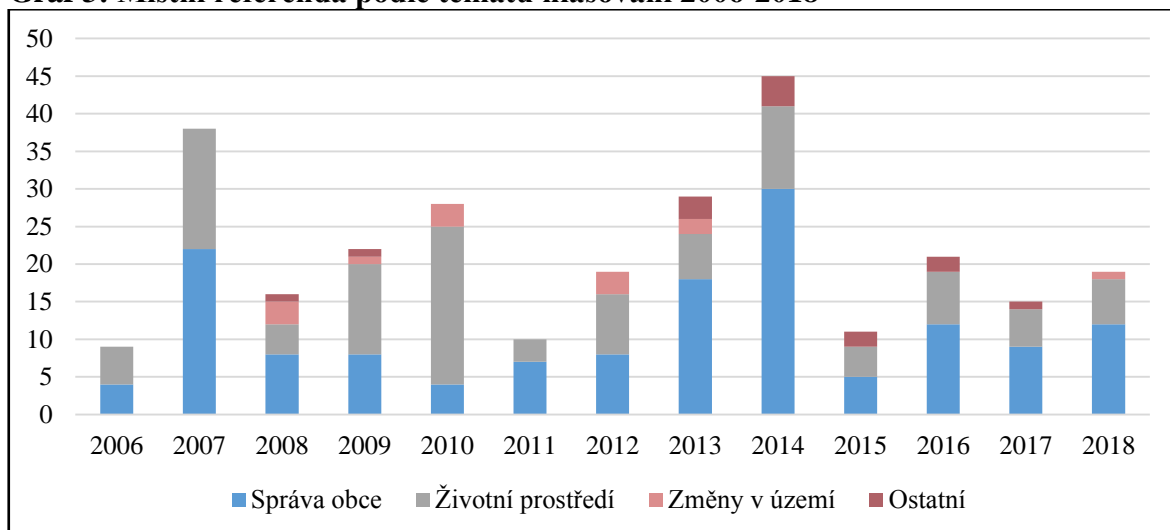
¹¹⁸ SMITH, Michael L. *Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice*. 2007, s. 17.

pronájmu, prodeje či rekonstrukce, odpadového hospodářství a kanalizace. Do této kategorie bylo včleněno i téma sportu, hazardních her a radaru.

Pod druhé nejčastěji volené téma lze zařadit otázky související s **životním prostředím** v počtu 107 uskutečněných referend. Tato kategorie obsahuje otázky těžby neobnovitelných přírodnin, skládek obnovitelných zdrojů, jaderného odpadu a úložišť odpadu. Také je sem řazena výstavba logistických center a průmyslových podniků, doprava a rozšiřování letišť. Nižší počet referend se týkal **změn v území** v počtu 13, kam lze zařadit sloučení a rozdělení obcí nebo změny hranic.

Kategorie **ostatní** v počtu 14 hlasování zahrnuje témata v řídkém počtu jinam nezařazená. Například školství, výstavba krematoria, ženská věznice apod.

Graf 3: Místní referenda podle tématu hlasování 2006-2018

Zdroj: vlastní zpracování dle MV ČR (www.mvcr.cz)

Výše uvedený graf zachycuje, jaký podíl měla jednotlivá témata ve sledovaném období 2006 - 2018. Nejzřetelnější nárůst je u témat správy obce a to v roce 2007 týkající se radarové základny a v roce 2014 zákazu hazardu. V roce 2010 je významný nárůst v oblasti životního prostředí, kdy se jednalo ve Středočeském kraji o rozšíření letiště Vodochody.

4.1.2.1 Správa obce

Do kategorie „správa obce“ bylo zařazeno 146 místních referend, která následně při bližší analýze byla rozdělena do jednotlivých podskupin dle níže uvedené tabulky.

Tabulka 3: Místní referenda na téma správy obce 2006-2018

Kategorie	Četnost	Průměrná účast v%	Závaznost v%
Správa majetku	34	42,94	52,94
Ostatní	25	41,35	72
Územní plánování	24	50,17	79,16
Radarová základna	19	65,71	84,20
Hazardní hry	18	25,61	22,22
Odpadová a kanalizační síť	14	59,60	92,85
Sport	12	44,41	58,33

Zdroj: vlastní zpracování dle MV ČR (www.mvcr.cz)

Správa majetku

Nejvíce referend se uskutečnilo na téma správy majetku a to v počtu 34 s průměrnou účastí 42,94 % a závazností 52,94 %. Z uvedeného lze vyvodit, že tato otázka byla častým předmětem referenda. Referendum je vyhlášeno, pokud se jedná o pronájem, prodej, výstavbu či rekonstrukci obecního majetku.

Příkladem je velmi diskutované místní referendum, které se uskutečnilo v Karlových Varech roku 2018 pro obnovu historické vřídelní kolonády architektů F. Fellnera a H. Helmera a za ukončení oprav havarijního stavu současné Vřídelní kolonády z roku 1975, převažovali příznivci repliky. Odpověď „ANO“ pro repliku zvolilo 9 564 voličů. Proti hlasovalo 3 098 obyvatel. Přestože se referendum konalo souběžně s prezidentskými volbami, k dosažení kvóra chybělo 0,8 % hlasů, chybělo jen 300 hlasů.¹¹⁹

Přípravný výbor uvedl, že přestože nebylo referendum platné, občané vyjádřili svůj názor a vedení města by ho mělo brát na vědomí při dalších krocích. Člen výboru sdělil, že v průběhu referenda z důvodu technických potíží museli voliči do jiné místnosti, než se konaly prezidentské volby. „Místnosti jsem obcházel, a když byly naproti sobě, lidé v referendu volili. Pokud museli ještě do patra, schody obešli a odešli pryč,“ řekl zmocněnec přípravného výboru Ota Řezanka.¹²⁰

Hazardní hry

Mezi další podskupinu patří hazardní hry. Na toto téma se realizovalo 18 hlasování s průměrnou účastí 25,61 % a závazností 22,22 %.

¹¹⁹ KARLOVY VARY [online]. *Karlovy Vary čeká historicky první referendum*. Internetové stránky města Karlovy Vary, 2019. [cit. 5.8.2019].

¹²⁰ IDNES [online]. *O replice Vřídelní kolonády, referendum*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 5.8.2019].

Prvotně se téma zabývající se zákazem hazardu objevilo ve sledovaném období v roce 2013, kulminovalo v roce 2014 a v roce 2015 se uskutečnila jen 3 místní referenda v dané věci. O zákazu hazardu se hlasovalo například v Lovosicích (2014), Štětí na Litoměřicku (2014), Ústí nad Orlicí (2014), v Praze 7 (2014), Olomouci (2014), Jablonci nad Nisou (2018). Dnem 18. 5. 1990 vešel v platnost a účinnost zákon č. 202/1990 Sb., zákon České národní rady o loteriích a jiných podobných hrách. V průběhu času zákon zaznamenal několik novel, kdy kupříkladu došlo ke změně postavení obce vzhledem k provozovatelům hazardu. Diskusi rozvířil v roce 2008 veřejný průzkum upozorňující na neblahý vliv hazardu na společnost a na jednotlivce. Zákon z roku 2010, který měl dát obcím větší pravomoci v boji s hazardem, byl vetován tehdejší hlavou státu Václavem Klausem.¹²¹

V roce 2012 prošel zákon č. 300/2011 Sb., který upravoval obecní vyhláškou zákaz nebo omezení hazardu v obci.¹²² Od této skutečnosti se odvíjel výskyt místních referend týkajících se tématu zákazu hazardu. V roce 2013, rok od účinnosti zákona č. 300/2011 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách se konalo první referendum na toto téma.¹²³

Vzhledem k tomu, že v roce 2014 probíhaly volby do obecních zastupitelstev, zaznamenala i referenda nejvyšší nárůst. Snížení jejich počtu lze vyvodit i z přijetí nového zákona č. 186/2016 Sb., upravujícího hazardní hry na celém území ČR, jehož účinnost se datuje dnem 1. 1. 2017.¹²⁴

V následujících letech se referenda o hazardních hrách vyskytují spíše ojediněle.

Zastupitelstvo města Jablonec nad Nisou na svém zasedání dne 19. 10. 2017 rozhodlo na základě návrhu přípravného výboru o vyhlášení místního referenda. To se uskutečnilo 12.-13. 1. 2018 současně s prezidentskými volbami. Nejspíš z tohoto důvodu byla i účast vyšší než předepsané kvórum 35 % o 4,4 % a referendum bylo platné a závazné. Po vyhlášení výsledků referenda byly u Krajského soudu v Ústí nad Labem podány čtyři návrhy na určení neplatnosti, které byly posléze soudem zamítnuty.¹²⁵

¹²¹ FOLTÍN, Tomáš. *Regulace hazardních her v České republice*. 2012, s. 37.

¹²² MV ČR [online]. *Novelizace zákona o loteriích*. Internetové stránky Ministerstva vnitra, 2019. [cit. 10.8.2019].

¹²³ Zákon č. 300/2011 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

¹²⁴ Zákon č. 186/2016 Sb., zákon o hazardních hrách.

¹²⁵ MĚSTO JABLONEC [online]. *Místní referendum platí, rozhodl soud*. Internetové stránky statutárního města Jablonec nad Nisou, 2019. [cit. 10.8.2019].

Radarová základna

Podobný vývoj v časové řadě měla i místní referenda na téma výstavby americké protiraketové základny. Všechny 19 referend na toto téma konaných v roce 2007 bylo vyvolaných veřejnou diskuzí, jejíž základ byl položen odpovědí vlády České republiky Američanům. O tom, že pro voliče bylo toto téma významné, vypovídá průměrná účast 65,71 % a závaznost 84,2 %. Tento návrh kritizovala nově vzniklá občanská sdružení a některé politické strany. Obecní zastupitelstva se staly iniciátory referend za účelem získání lepší pozice k vyjednávání.

Územní plánování

Územní plánování si klade za cíl prostorové a funkční uspořádání krajiny v dané obci a její účelné využití. Chce najít předpoklady, které by zprostředkovaly novou výstavbu a trvale udržitelný rozvoj, tedy nalezení rovnováhy mezi oblastí životního prostředí, hospodářství a místními lidmi. Územní plán by měl uspokojovat potřeby současné generace tak, aby budoucí generace dosáhly na stejnou nebo ještě vyšší úroveň kvality života. Na toto téma se uskutečnilo 24 referend s 50,17 % účastí a 79,16 % závazností.

Například v obci Tlustice se v roce 2013 konalo místní referendum o otázce výstavby provozovny pro kremaci zvířat zájmového chovu na katastrálním území obce na p.č. 353/4, občané se vyjádřili nesouhlasně, referendum bylo závazné. V návaznosti na výsledky referenda zastupitelstvo v roce 2014 schválilo návrh na změnu č. 2 územního plánu obce, kterou bylo určeno, že určitou část území nelze využít jako krematorium pro zvířata. Veřejné projednání návrhu změny bylo vyhlášeno veřejnou vyhláškou. Připomínku podal v zákonné lhůtě stěžovatel s odůvodněním, že se nekonalo veřejné projednání ve stanoveném čase a cílem byla likvidace jeho podnikatelským záměrů. Těmto námitkám nebylo zastupitelstvem vyhověno a stěžovatel podal žalobu na zrušení změny územního plánu ke krajskému soudu, ve které se opřel především o tvrzení, že jeho práva byla krácena neoznámením veřejného projednání návrhu a následně i zamítnutím jeho písemně podaných námitek. Uvedl, že motivací změny územního plánu bylo zabránit jeho záměru na využití svého pozemku, což bylo vyvoláno výsledkem referenda zaměřeného proti výstavbě provozovny krematoria pro zvířata. Krajský soud tento návrh zamítl, důraz kladl na referendum, které je pro obec

závazné. Proti tomuto rozsudku podal stěžovatel kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu.¹²⁶

Nejvyšší správní soud v rozsudku z ledna 2016 poukázal na rozhodnutí č.j. Ars 1/2012 – 26: *„Možnost občanů vyjádřit se formou místního referenda k otázkám rozvoje své obce představuje jejich ústavně zaručené základní politické právo a vztahuje se na ně v plném rozsahu čl. 22 Listiny základních práv a svobod, podle něhož výklad a používání zákonné úpravy musí umožňovat a ochraňovat svobodnou soutěž politických sil v demokratické společnosti. Podle zmíněného rozsudku však výsledek místního referenda nemůže nahradit posouzení určitého záměru v režimu podle zvláštních zákonů, a smyslem konání referenda proto nemůže být nahrazení činnosti jiných orgánů, nýbrž pouze zjištění politického názoru občanů. Krajskému soudu nelze proto přisvědčit v závěru, že samotná existence závazného výsledku referenda je dostatečným podkladem pro změnu územního plánu tak, jak byla provedena. Závaznost výsledku místního referenda pro zastupitelstvo či jiné orgány obce znamená, že jeho výsledek musí zajistit či prosazovat způsobem souladným s právními předpisy.“*¹²⁷

NSS rozsudek krajského soudu zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení. Krajský soud v Praze v březnu 2016 rozsudkem č.j. 50A 6/2015 – 155 rozhodl o zrušení změny č. 2 územního plánu.

V posledních letech se spíše setkáváme při hlasování o bytové a průmyslové výstavbě s negativním postojem obyvatel. Příčinou toho bude zejména ve větších městech především to, že představitelé měst bývají nakloněni představám developerů před voliči.

Odpadová a kanalizační síť

Čtrnáct místních referend se uskutečnilo na téma odpadů a kanalizace např. v Rychnově na Moravě (r. 2016) a v Modlíkově (r. 2017), obě platná a závazná. Na základě vysoké závaznosti 92,85 % při průměrné účasti 59,6 % je zřejmé, že se jedná o jednu z otázek, která se místních lidí přímo dotýká a tato referenda bývají většinou platná i závazná.

Referendum o spalovně a třídění odpadů, které se v Jihlavě konalo souběžně s krajskými a senátními volbami roku 2016 je neplatné vzhledem k nízké účasti. A to přestože volební

¹²⁶ ZÁKONY [online]. *Rozsudek NSS 2 As 212/215*. Internetové stránky, 2019. [cit. 1.12.2019].

¹²⁷ IUDICTUM [online]. *Rozsudek NSS Ars 1/2012 - 26*. Internetové databáze judikatury, 2019. [cit. 1.12.2019].

místnost přímo sousedila s místností pro referendum, účast byla jen 25 % voličů, chybělo 4 000 hlasů. Podle magistrátu se tím jen potvrdilo, že referendum o spalovně bylo nesmyslné a jeho výstavbu zatím v plánu nemá, uvažuje spíše o zařízení na mechanicko-biologickou úpravu odpadu.¹²⁸

Sport

Do této podskupiny patří výstavba sportovišť, bazénů a koupališť. Rozhodovalo se v 12 referendech, z nichž 58,33 % bylo závazných s účastí 44,41 %. Například v Obci Temelín se ptali občanů, zda podpoří stavbu sportovního areálu s ubytováním za 135 milionů korun na obecním pozemku. Na otázku 58,4 % oprávněných voličů řeklo v referendu výstavbě „NE“. Argumentem pro nesouhlas byla skutečnost, že obyvatelé obce stárnou, jejich průměrný věk je 43 let. Lidé by hlasovali spíše ve prospěch podpory bydlení pro mladé.¹²⁹

Ostatní

V podskupině „ostatní“ bylo uskutečněno 25 referend s účastí 41,35 % a závazností 72 %. Například nezávazné referendum o stavbě nákupního centra v Náchodě (r. 2014), kdy se k urnám dostavilo jen 14 % voličů, ti se ve většině vyslovili proti stavbě. Referendum zajímalo méně lidí než senátní volby a volby do Evropského parlamentu.¹³⁰

4.1.2.2 Životní prostředí

Rozšířenou početní skupinou jsou místní referenda, která řeší životní prostředí. Do této kategorie lze celkem zařadit 107 referend. Z důvodu jejich bližšího rozlišení jsou dále rozčleněny do podkategorií v níže uvedené tabulce.

Smith uvádí, že v letech 2000–2006 se v České republice konalo 94 referend, z nichž se jich uskutečnilo 82. Téměř 70 % z nich se týkalo životního prostředí. Témata, která jsou považována za zelená, mívají mnohem větší účast než ostatní témata.

¹²⁸ IDNES [online]. *Výsledky referenda o spalovně odpadu v Jihlavě*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 28.7.2019].

¹²⁹ IDNES [online]. *Temelín čeká při volbách referendum*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 15.8.2019].

¹³⁰ IROZHLAS [online]. *Referendum v Náchodě*. Internetové stránky Českého rozhlasu, 2019. [cit. 1.12.2019].

Tabulka 4: Místní referenda na téma životní prostředí 2006-2018

Kategorie	Četnost	Průměrná účast v %	Závaznost v %
Větrné elektrárny	20	56,95	80
Těžba	16	56,77	81,25
Úložiště jaderného odpadu	14	70,41	92,85
Letiště	12	57,08	91,66
Dopravní síť	12	48,76	83,33
Průmyslové podniky	9	54,19	88,88
Bioplynové zařízení	9	57,56	88,80
Ostatní	7	46,86	57,14
Fotovoltaické elektrárny	5	62,56	80
Odpad	3	62,10	100

Zdroj: vlastní zpracování dle MV ČR (www.mvcr.cz)

Na základě výše uvedené tabulky lze vyvodit, že nejvíce hlasování se konalo o otázce výstavby větrných elektráren, těžby, jaderného odpadu a rozšíření letiště.

Letiště

V podkategorii letiště lze výrazný nárůst zaznamenat v roce 2010, kdy se uskutečnilo 12 místních referend s 91,66 % závazností. Vysvětlení nalezneme ve Středočeském kraji, jehož obce se sjednotily do sdružení s názvem „Sdružení proti letišti“, založili petici s názvem „Stop letišti Vodochody“.¹³¹

Vyjádřili tak svůj postoj k úpravě letiště vyvoláním 12 místních referend. Kauza pokračovala i v roce 2018. Obyvatelé okolních obcí se báli zvýšené hluchnosti a automobilové dopravy, tím pádem snížení cen domů a pozemků. Ústavní soud námitky iniciativy Stop letišti Vodochody odmítl. Obce uváděly, že před soudy ČR jejich námitky týkající se vlivu stavby na životní prostředí nemohly uplatnit.¹³²

Následně podaly žalobu k Evropskému soudu pro lidská práva ve Štrasburku, ten žalobu z procesních důvodů odmítl.¹³³

¹³¹ STOP LETIŠTI VODOCHODY [online]. *Stop letišti Vodochody*. Internetové stránky, 2019. [cit. 1.12.2019].

¹³² IDNES [online]. *Rozšíření letiště Vodochody nezabrání*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 15.8.2019].

¹³³ IROZHLAS [online]. *Evropský soud odmítl žalobu kvůli letišti*. Internetové stránky Českého rozhlasu, 2019. [cit. 15.8.2019].

Úložiště jaderného odpadu

Téma jaderného odpadu se nejsilněji projevovalo v roce 2007, kdy se 6 referend uskutečnilo v Hrádku, Kraví Horce a Horce a 1 referendum se uskutečnilo v obci Okrouhlá Radouň na jihu Čech. V dalších letech lze pozorovat sestupný vývoj těchto referend. Toto choulostivé téma řešili například v obci Slavětice (r. 2016) a Jaroměřice nad Rokytinou (r. 2018).¹³⁴

O jak žhavé téma jde, lze spatřit i v minulosti, kdy Smith uvádí, že většina referend se mezi roky 2003-2004 týkala úložišť jaderného odpadu. V proběhlých referendech lidé při účasti 51-95 % hlasovali v 80-99 % proti úložištím. Témata, která jsou považována za „zelená“ – jako referenda o průmyslových zónách a továrnách, ukládání jaderného odpadu a rozvoji větrných elektráren atd. – mívají mnohem větší účast než většina dalších neekologických témat. Občané také v ekologických referendech hlasují s mnohem větší pravděpodobností, než dokonce v místních volbách v obci.¹³⁵

Obyvatelé Slavětic na Třebíčsku v referendu souhlasili se stavbou nových bloků jaderné elektrárny Dukovany, když obec získá náhradu za zhoršení životního prostředí. Současně se voliči rozhodli pro zamezení výstavby trvalého úložiště jaderného odpadu. Hlasování se zúčastnilo 152 občanů ze 194 voličů. Pro „ANO“ hlasovalo 89 voličů. Referendum bylo platné a závazné.¹³⁶

Výstavba nového bloku byla vládou schválena už v roce 2015. To, aby se výstavba realizovala, prosazovali lokální politici z důvodu nových pracovních míst a také Sdružení Energetické Třebíčsko, které hájí zájmy desítek firem, které jsou na elektrárně závislé a dalších obcí. ČEZ nyní hradí do obecního rozpočtu 2,2 milionu korun ročně, které obec využívá pro rozvoj. Energetická společnost již před referendem uvedla, že jeho výsledek nebude pro něj závazný a přípravné práce budou pokračovat.¹³⁷

Stejně tak odmítli v referendu úložiště jaderného odpadu i v Jaroměřicích nad Rokytinou. Drtivá většina tj. 1 437 lidí byla proti, jen 31 hlasujících pro. Výsledky referenda byly platné a závazné.¹³⁸

¹³⁴ MV ČR [online]. *Občanské aktivity*. Internetové stránky Ministerstva vnitra, 2019. [cit. 20.7.2019].

¹³⁵ SMITH, Michael L. *Cesty k efektivní přímé demokracii: česká místní referenda v regionálním srovnání*. 2006, s. 399-422.

¹³⁶ NOVINKY [online]. *Referendum o dostavbě Dukovan*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 20.8.2019].

¹³⁷ IDNES [online]. *Pátý blok Dukovan místní rozdělil*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 20.8.2019].

¹³⁸ JAROMĚŘICE NAD ROKYTNOU [online]. *Výsledky místního referenda*. Internetové stránky města Jaroměřice nad Rokytinou, 2019. [cit. 1.12.2019].

V letech 2006-2018 proběhlo jen jedno neplatné hlasování vzhledem k nízké účasti v Novém Rychnově. Zájem voličů o téma úložiště jaderného odpadu je velký o tom vypovídá i jejich účast v průměru 70,41 %. Přestože tato referenda nejsou pro vládu závazná, téměř 93 % obyvatel jednotně úložiště odmítá.

Větrné elektrárny

Místní referenda s tématem obnovitelných zdrojů vzestupu docílila v roce 2010, v době kdy pokořila 5 % hranici ve volbách do Parlamentu ČR strana Zelených. Spojitost s volebním výsledkem však nelze brát za bernou minci, jelikož na lokální úrovni měla spíše menší zastoupení. V dalších letech lze sledovat spíše sestupnou tendenci.¹³⁹

Do roku 2008 se projednávala témata větrných elektráren, v následujícím období se konala místní referenda na téma elektráren fotovoltaických. Od roku 2012 se vrací referenda elektráren větrných. Například v roce 2012 hlasování ve Chvalovicích na Znojemsku, v obci Kozmice (r. 2013) a ve Střízovicích (r. 2014), kdy místní obyvatelé vyjádřili svůj nesouhlas větrníkům. Situace se různí, např. v obci Protivanov (r. 2016) lidé hlasovali pro „ANO“ i s počtem pěti dalších vrtulí umístěných nad obcí.¹⁴⁰

Těžba

Do této podkategorie bylo zařazeno 16 referend, z nich je závazných 81,25 %. Voliči těžbu ve většině referend odmítají. Stejný názor vyjádřili i voliči obce Chropyně v referendu (r. 2017) o otázce těžby šterkopísku na pozemcích firmy Ekoagrostav. Původně u vedení obce měl tento záměr podporu, místní obyvatelé však poukazovali na nárůst dopravy a špatný dopad na životní prostředí. V referendu obyvatelé těžbu odmítli. Platného a závazného referenda se účastnilo 50,05 % oprávněných voličů. Proti těžbě hlasovalo 1 648 voličů, pro 305 lidí. Následně mělo vedení města odhlasovat změnu územního plánu a těžbě zamezit, následkem by však mohly být sankce ze strany těžařů, zastupitelstvo tak doposud nerozhodlo.¹⁴¹

Dopravní síť

Tématem, které se řešilo formou referenda méně a to v počtu 12 referend je doprava. Proběhlo například referendum v obci Bavory o vybudování dálnice přes území obce (r. 2016). Uvedená

¹³⁹ ČSÚ [online]. *Výsledky voleb a referend*. Internetové stránky Českého statistického úřadu, 2019. [cit. 1.12.2019].

¹⁴⁰ MV ČR [online]. *Občanské aktivity*. Internetové stránky Ministerstva vnitra, 2019. [cit. 20.7.2019].

¹⁴¹ IDNES [online]. *Chropyně nedala stopku těžbě*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 25.8.2019].

referenda vzbuzovaly dávno před jejich konáním výrazné diskuze s většinou nesouhlasným závěrem. V dopravní kategorii se uskutečnila referenda např. v obci Velká Bíteš (r. 2007) a Nové město nad Metují (r. 2018), kdy se jednalo o přeložku silnice. Přesto tato tři zmiňovaná referenda byla jak platná, tak i závazná a občané se v daných otázkách nakonec vyslovili souhlasně.¹⁴² Téma dopravy je z hlediska uspořádání referenda náročné jak finančně, tak je potřebná i velká informovanost občanů.¹⁴³

4.1.2.3 Změny v území

Smith u referend do roku 2005 uvádí, že rozdělení obcí vyhráli obhájci rozdělení 11 z 26 referend. Horší výsledek byl způsoben nejednotností v otázce, nedostatek získaných podpisů, přestože účast na hlasování byla dostačující. Také uvádí, že začátkem devadesátých let se tato referenda konala kvůli ambicím o samosprávu, posléze v roce 2000 z důvodu daňových příjmů. Totožný byl i důvod pro sloučení obcí.¹⁴⁴

V této kategorii bylo realizováno jen 13 místních referend s průměrnou voličskou účastí 61,74 %. Nejvyšší volební účast 83,3 % byla zaznamenána, když se 77,5 % voličů vyslovilo pro oddělení příměstské části Želechovice nad Dřevnicí od Zlína. Důvodem byly malé investice do periferní části města. Referendum bylo platné a závazné.¹⁴⁵

Nejnižší volební účast 24,1 % zaznamenalo referendum v Jablonci nad Nisou-Kokoníně, které nebylo platné ani závazné z důvodu nízké účasti. Z 360 oprávněných osob, které se k hlasování dostavily, se jich vyslovilo jen 32 pro odtržení místní části Kokonín od Jablonce.¹⁴⁶

I ostatní referenda se týkala oddělení městských částí nebo částí obce. O oddělení části obce rozhoduje krajský úřad na návrh obce. Ten podá obec na základě kladného závěru místního referenda, které se uskutečnilo v té části obce, která chce být oddělena.

¹⁴² TRANSPARENCY INTERNATIONAL [online]. *Místní referendum jako institut přímé demokracie*. Internetové stránky, 2019. [cit. 22.7.2019].

¹⁴³ SMITH, Michael L. *Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice*. 2007, s. 77.

¹⁴⁴ SMITH, Michael L. *Cesty k efektivní přímé demokracii: česká místní referenda v regionálním srovnání*. 2006, s. 399-422.

¹⁴⁵ ČT24 [online]. *Želechovice se odtrhnou od Zlína*. Internetové stránky České televize, 2019. [cit. 20.8.2019].

¹⁴⁶ MĚSTO JABLONEC [online]. *Referendum je neplatné a nezávazné*. Internetové stránky statutárního města Jablonec nad Nisou, 2019. [cit. 10.8.2019].

Proběhlo například referendum o oddělení Petrova nad Desnou od Sobotína. K referendu přišlo 602 voličů z 958 oprávněných osob. Pro samostatnost obce hlasovalo 505 lidí, tedy 53 % voličů.¹⁴⁷

Vedení obce se vyjádřilo, že Petrov bude lépe fungovat jako samostatná obec a využijí potenciál státních dotací, což Sobotín nečinil. Konkrétní nespokojenost vyjádřili místní obyvatelé například s veřejným osvětlením, úklidem a s trvalými spory ve vedení obce Sobotín. Pro obě obce však nastane nevšední stav. Vzhledem ke tvaru hranic katastru obcí zůstane po oddělení v obci Petrov základní škola, 2 školky, 2 nádraží (jedno s názvem Sobotín) a továrna. Hranice protíná i místní Diakonii, tudíž část klientů bude mít bydliště v Petrově a druhá v Sobotíně.¹⁴⁸

4.1.2.4 Ostatní referenda

Do skupiny ostatní lze zařadit například místní referenda týkající se vstoupení do projektu svazkových škol v obci Škvorec (r. 2015), spojení mateřské školy se základní v městském obvodu Ostrava-jih (r. 2016) a v Králíkách (r. 2016) to bylo místní referendum ve věci umístění ženské věznice v bývalém areálu výchovného ústavu v majetku státu. Proti tomuto záměru proběhla demonstrace občanů, kterou podpořili i zastupitelé a hejtman. V listopadu 2016 bylo vyhlášeno první místní referendum v Králíkách, ve kterém se 1 348 obyvatel vyslovilo proti věznici. Přestože referendum bylo platné a závazné, vláda k němu nepřihlíží a připravuje souběžně zřízení věznice nebo prodej objektu soukromému investorovi.¹⁴⁹

4.1.3 Faktory ovlivňující výsledek místních referend

Na základě uveřejněného výzkumu M. L. Smitha o místních referendech z roku 2007 a 2009 se řadí mezi činitele, které ovlivňují jejich výsledek především velikost obce, datum konání referenda, účast ve volbách, zastoupení politických stran v zastupitelstvu obce v období referenda, dějinný vztah obce k referendu a téma referenda. Za důležitý faktor ovlivňující výsledek referenda, který Smith uvádí, patří aktéři, kteří referenda iniciují a podílejí se na

¹⁴⁷ ŠUMPERSKÝ DENÍK [online]. *Petrov se odtrhne od Sobotína*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 23.8.2019].

¹⁴⁸ ŠUMPERSKÝ DENÍK [online]. *Obyvatelé Petrova žádají samostatnost*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 23.8.2019].

¹⁴⁹ IDNES [online]. *Stát uvažuje o věznici v Králíkách*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 2.12.2019].

jejich přípravě. Vyšší účast v referendu je také ovlivňována referendovou kampaní a akcemi pořádanými přípravným výborem. Na participaci obyvatel má vliv atraktivita otázky, o níž se hlasuje. Z dalších faktorů, lze zmínit i sociální a demografickou strukturu obce, vliv počasí, politickou situaci v obci. Nižší účast v referendu může být vyvolána vysokou četností referend nebo voleb.¹⁵⁰

4.1.3.1 Vliv velikosti obce

Na lokální politiku v ČR má velikost obce zásadní vliv a to jak v souvislosti s volbami do obecních zastupitelstev, tak i účasti občanů v místních referendech. Smith uvádí, že obyvatelé v obcích menší velikosti participují ochotněji a s větší pravděpodobností budou hlasovat. Výsledky jeho výzkumu ukazují, že větší část místních referend v jím sledovaném období se konala v malých obcích a to v kategorii 0-500 obyvatel a 501-3 000 obyvatel. Ve své knize potvrzuje spojení mezi malými obcemi a četnější platností a závazností místních referend, než v obcích větší velikosti.¹⁵¹

Také politolog R. Dahl uvádí, že na účinnost přímé demokracie má vliv počet obyvatel a rozsah území jednotky. Velikostně menší jednotky nabízejí občanům prostor pro zapojení se do věcí veřejných a do problémů, které občané vnímají jako zásadní. Důležitým aspektem při participaci je především diskuse o řešené záležitosti. Čím je obec větší, tím je těžší vymezit téma týkající se všech obyvatel v určitém místě, váha individuálního hlasu je nižší a výsledkem může být demotivování občanů podílet se na participaci vztahující se k referendu. V úhlu politického pohledu lze různost obcí vyjádřit prostou úměrou: menší jednotky – vyšší participace a naopak. Právní řád určením hranice platnosti referenda stanovil zábranu pro velká města, kde je složité referendum uspořádat a získat podpisy, jelikož zastupitelstva těchto měst z vlastní iniciativy referenda nepořádají.¹⁵²

S uvedeným se ztotožňuje i Jüptner a uvádí, že v malých obcích je převaha úspěšných referend a projevuje se vyšší volební účast. Tento závěr lze použít i pro Českou republiku. Celkový počet obcí v ČR činí 6 258. V obcích do 500 obyvatel je 3 420 obcí a od 501-3 000 obyvatel jejich počet dosahuje 2 226.¹⁵³

¹⁵⁰ SMITH, Michael L. *Občané v politice: studie k participativní a přímé demokracii ve střední Evropě*. 2009, s.17.

¹⁵¹ SMITH, Michael L. *Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice*. 2007, s. 47,74.

¹⁵² DAHL, Robert A. *O demokracii: průvodce pro občany*. 2001, s. 56.

¹⁵³ ČSÚ [online]. *Malý lexikon obcí*. Internetové stránky Českého statistického úřadu, 2019. [cit. 29.8.2019].

Tabulka 5: Místní referenda podle velikosti obce 2006-2018

Počet obyvatel obce	Počet MR	Průměrná účast (v %)	Platná MR	v %	Závazná MR	v %
Do 500	80	66,12	77	96,25	74	92,50
501-3000	108	52,68	90	83,33	88	81,48
3001-10000	48	41,69	28	62,49	28	58,33
10001-50000	27	35,32	11	40,74	10	37,03
50001-150000	15	21,70	2	13,33	1	6,66
Nad 150000	2	32,65	1	50	1	50

Zdroj: vlastní zpracování dle MV ČR (www.mvcr.cz)

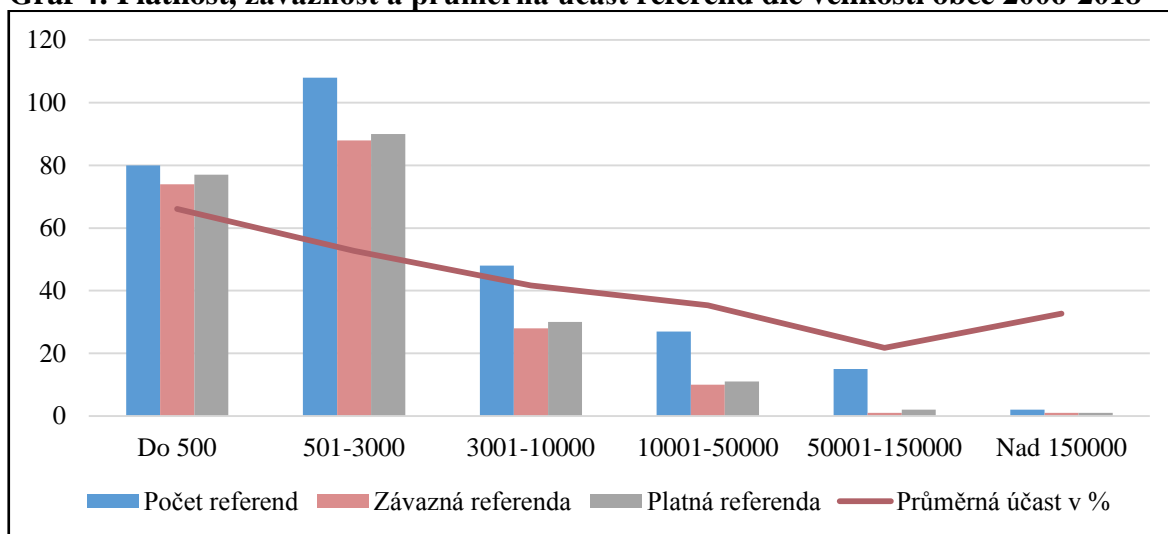
Z tabulky č. 5 lze vysledovat, že z celkového počtu 280 místních referend jich 80 proběhlo v obcích do 500 obyvatel a 108 v obcích od 501-3 000 obyvatel. Je potřeba vycházet z municipální struktury, kdy nadpoloviční většina obcí ČR se řadí do kategorie menších obcí. Také nejvyšší průměrnou účast na místních referendech lze zaznamenat v obcích do 500 obyvatel 66,12 % a v obcích s počtem obyvatel 501-3 000 byla účast 52,68 %. Ve sledovaném období proběhlo nejméně referend tj. v počtu 15 v obcích s vyšším počtem obyvatel, kdy byla průměrná účast v obci s 50 001-150 000 obyvateli 21,70 % v obcích s počtem obyvatel nad 150 000, kde se konala pouhá dvě referenda s průměrnou účastí 32,65 %.

Na základě grafu č. 4 lze vysledovat, že velikost obce má vliv na platnost a závaznost místních referend. Také Smith potvrzuje ve své publikaci, že referenda jsou více platná a závazná v obcích s menším počtem obyvatel.¹⁵⁴

Za období 2006-2018 lze zjistit sestupnou tendenci platnosti a závaznosti místních referend v porovnání se zvyšujícím se počtem obyvatel. V obcích do 500 obyvatel je 96,2 % referend platných a 92,5 % závazných, oproti tomu v obcích od 50 001–150 000 bylo platných jen 13,3 % a závazných 6,66 %. V obcích nad 150 000 obyvatel bylo platné a závazné jen jedno referendum.

¹⁵⁴ SMITH, Michael L. *Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice*. 2007, s. 35.

Graf 4: Platnost, závaznost a průměrná účast referend dle velikosti obce 2006-2018

Zdroj: vlastní zpracování dle MV ČR (www.mvcr.cz)

Největší lokální referendum podle počtu registrovaných voličů vypsané v ČR se uskutečnilo paralelně s krajskými volbami v říjnu 2016 o poloze hlavního nádraží v Brně, které bylo neplatné vzhledem k účasti pod zákonnou hranici 35 %. Tentýž důvod neplatnosti byl shledán i u referenda o zákazu hazardu v Olomouci v prosinci roku 2014. Mezi platná místní referenda větších měst ČR lze zařadit plzeňské referendum o výstavbě obchodního centra konající se souběžně s prezidentskými volbami v lednu 2013. Vysvětlující faktory lze nalézt v souvislosti referenda s druhými volbami či zvoleným tématem.

4.1.3.2 Téma referenda

Analýzou bylo zjištěno, že téma referenda má zásadní vliv na jeho úspěšnost a na volební účast. Pokud téma není pro místní občany přitažlivé, či se jich přímo nedotýká, projeví se to nízkou účastí na samotném hlasování. Předností je aktivnější zapojení obce do propagace tématu referenda mezi občany a nápomocna je i mediální kampaň daného tématu ve sdělovacích prostředcích.

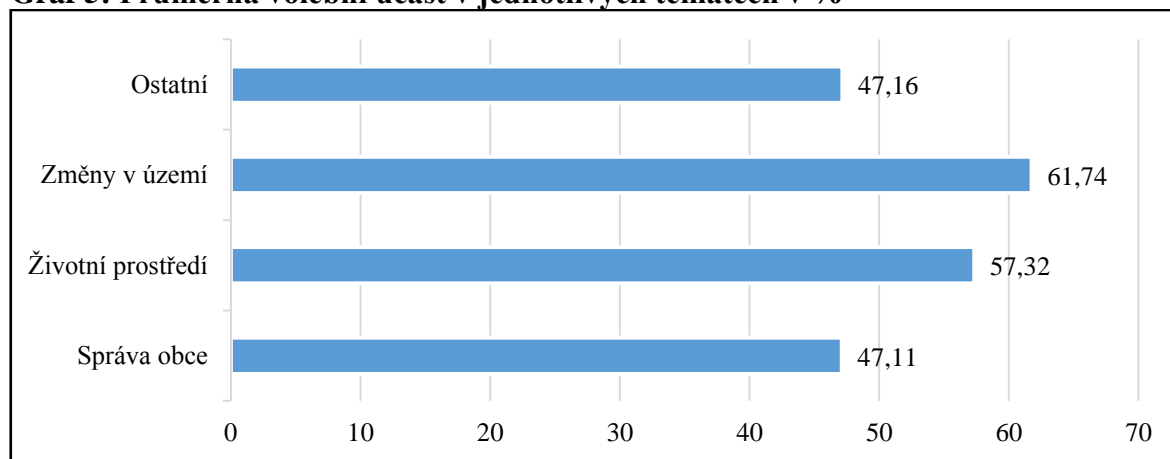
V níže uvedeném grafu je znázorněna průměrná volební účast podle tématu referenda. Za voličsky nejpřitažlivější téma s průměrnou volební účastí 61,74 % byly změny v území. To se sice pohybovalo ve vysokých číslech, neznamená to však konečný úspěch. Z celkového počtu 13 závaznost vykazovalo jen 6 referend (46,15 %).

Mezi témata, která mají voličskou účast nad padesát procent tj. 57,32 % a jsou pro občany atraktivní, patří otázky zabývající se životním prostředím. Z celkového počtu 107 byla

průměrná závaznost 84,39 %. Nejvyšší účast se týkala témat úložiště jaderného odpadu, těžby, obnovitelných zdrojů, letiště a odpadů i bioplynových zařízení a průmyslových podniků.

Nejnižší účast voličů se týkala kategorie správy obce, kdy z celkového počtu 146 plebiscitů bylo závazných 65,95 %. Padesátiprocentní volební účast pokořila v této kategorii jen tři témata a to radarová základna, odpady a kanalizační síť a územní plánování. Z nízké účasti vyplývá, že obyvatelé se až tolik nezajímají o to, jak proběhne rekonstrukce obecního majetku, nebo jak budou financovány projekty obce, přestože dopady na její rozpočet ovlivní i kvalitu života místních lidí do budoucna.

Graf 5: Průměrná volební účast v jednotlivých tématech v %

Zdroj: vlastní zpracování dle MV ČR (www.mvcr.cz)

Z uvedených dat lze vyhodnotit, že témata, která se týkají všech obyvatel a která mají jasný a hmatatelný dopad jako např. vznik obcí nebo jejich sloučení, radarová základna, úložiště jaderného odpadu, těžba, územní plánování mají vysokou účast. Těchto témat se účastnilo 50–70 % voličů. Oproti tomu témata mající abstraktní charakter, kdy si občané neumí reálně představit, jaký dopad by jejich hlasování mělo na život v obci, např. referenda týkající se školství, veřejných prostor mají účast jen kolem 40–50 % voličů.

4.1.3.3 Souběžné konání voleb a referenda

Souběžně s volbami se v letech 2006–2018 uskutečnilo 93 místních referend.¹⁵⁵

¹⁵⁵ MV ČR [online]. *Občanské aktivity*. Internetové stránky Ministerstva vnitra, 2019. [cit. 20.7.2019].

Tabulka 6: Místní referenda konaná souběžně s volbami 2006-2018

Volby	Počet MR	Průměrná účast v %	Platná referenda	v %	Závazná referenda	v %
Evropský parlament	7	46,31	3	42,85	3	42,85
Prezident ČR	14	57,31	13	107,14	13	92,85
PSP	17	57,23	17	100	17	100
Senátu	2	9,04	0	0	0	0
Zastupitelstvo krajů	19	53,24	16	84,21	16	84,21
Zastupitelstvo obcí	34	45,23	21	61,76	21	61,76

Zdroj: vlastní zpracování dle MV ČR (www.mvcr.cz)

Ve sledovaném období se uskutečnily 2x volby do Evropského parlamentu, 2x volby prezidentské, volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu proběhly 4x. Hlasování do obecních zastupitelstev se konalo 4x, volby do krajských zastupitelstev 3x a doplňkové volby do senátu se realizovaly 1x. V přehledu nejsou započteny pravidelné volby senátní, které probíhají souběžně s dalšími volbami. Nejsou zohledněny ani volby senátní doplňovací, kdy jejich druhé kolo proběhlo společně s prvním kolem prezidentských voleb 12. a 13. ledna 2018.¹⁵⁶

Nejvíce referend se konalo souběžně s volbami do obecních zastupitelstev a to v počtu 34. Druhou příčku obsadilo 19 referend pořádaných společně s volbami do krajských zastupitelstev. Následuje 17 referend, kdy proběhlo hlasování společně s volbami do Poslanecké sněmovny Parlamentu. S volbou prezidenta bylo spojeno 14 referend, sedm referend s volbami do Evropského parlamentu a dva s doplňkovými volbami do Senátu.

Podle nejvyšší průměrné účasti 57,31 % byly pro voliče nejlákavější volby prezidentské, to se následně odrazilo i na platnosti a závaznosti referend, kdy z celkového počtu 14 referend kromě jednoho zbývajících 13 bylo závazných tj. 92,85 %. Podobný stav lze vysledovat i u voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu, kdy činila průměrná účast 57,23 % a z celkového počtu 17 referend byla všechna platná a závazná. U voleb do krajských zastupitelstev je při průměrné účasti 53,24 % celkového počtu 19 referend závazných 16.

Nejvíce místních referend se uskutečnilo společně s volbami do obecních zastupitelstev, nižší volební účast 45,23 % přinesla 21 závazných referend tj. 61,76 %. Michael L. Smith při studiu místních referend došel k závěru, že souběžné konání místního referenda spolu s volbami má vliv na zvýšení platnosti a závaznosti referend.¹⁵⁷

¹⁵⁶ ČSÚ [online]. *Výsledky voleb a referend*. Internetové stránky Českého statistického úřadu, 2019. [cit. 1.12.2019].

¹⁵⁷ SMITH, Michael L. *Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice*. 2007, s. 82.

Tabulka 7: Průměrná účast v referendech a ve volbách 2006-2018

Volby	Průměrná účast v referendech konaných souběžně s volbami	Průměrná účast ve volbách
Evropský parlament	46,31	23,21
Prezident ČR	57,31	62,23
PSP	57,23	61,84
Senátu	9,04	39,69
Zastupitelstvo krajů	53,24	37,25
Zastupitelstvo obcí	45,23	46,67

Zdroj: vlastní zpracování dle MV ČR (www.mvcr.cz) + ČSÚ (www.volby.cz)

Nejvyšší průměrnou účast 62,23 % ve sledovaném období zaznamenaly prezidentské volby. Druhou nejvyšší účast 61,84 % dosáhly volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu. Nejnižší účast byla registrována u voleb do Evropského parlamentu, kdy hlasovalo jen 23,21 % voličů. Na základě výsledků zkoumaných referend je zřejmé, že v případě obcí s velkým počtem obyvatel je vhodné uspořádat referenda souběžně s volbami prezidenta a s volbami do Poslanecké sněmovny Parlamentu. O místní referenda voliči projeví téměř stejný zájem jako o volby do zastupitelstev obcí. Oproti tomu větší zájem voliči projeví o referenda pořádané společně s volbami do zastupitelstvem krajů, kdy účast při hlasování v referendu byla o 16 % vyšší než u voleb. Stejně tomu bylo i u voleb do Evropského parlamentu, kdy účast u voleb byla o 23 % nižší, než účast u referend.¹⁵⁸

Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu zřizuje komise pro hlasování v místním referendu a volební zákony ustavují okrskové volební komise. Výběr komisí je rozdílný, je potřeba mezi jejich činnostmi rozlišovat a je vyloučeno, aby byly totožné. Hlasovací a volební místnost zákony nedefinují, zda lze jednu místnost využít jak pro místní referendum, tak pro konání voleb. Danou otázkou se zabýval i Nejvyšší správní soud, který ve svém rozhodnutí uvedl: „Přes rozdílné složení komisí pro místní referendum a pro volby a přes odlišná procedurální pravidla, jimiž se tyto komise řídí, je však vítané, aby hlasování v místním referendu a v komunálních volbách probíhalo v jedné místnosti.“¹⁵⁹

¹⁵⁸ Zákon č. 22/2004 Sb., zákon o místním referendu a o změně některých zákonů.

¹⁵⁹ ZÁKONY [online]. *Rozsudek NSS 3/2014*. Internetové stránky, 2019. [cit. 3.12.2019].

Mezi argumenty pro oddělení volební místnosti od referendové patří například odlišné vymezení okruhů osob, které se účastní sčítání hlasovacích lístků pro referendum (§ 42)¹⁶⁰ a pro volby (§ 40 odst. 1). Ke sčítání hlasů by tedy mělo docházet odděleně.¹⁶¹

Dle názoru Ministerstva vnitra, pokud se volby a místní referendum mají konat ve společné místnosti, lze to za předpokladu zřetelného oddělení prostoru a volebních schránek pro referendum a volby.¹⁶²

Z pohledu občana je mnohem jednodušší pamatovat si jen jeden společný termín a na jednom místě udělit svůj volební i referendový hlas. A souběžné konání dvou hlasování je pro municipalitu úspornější. Přestože léta 2015 - 2018 nepředčila v počtu konaných místních referend rok 2014, kdy jich bylo uspořádáno 45, a jednalo se tak o historicky největší počet realizovaných všelidových hlasování v historii novodobé české státnosti, lze jim přičíst mnoho jiných pozitiv. Například relativně vysoký podíl místních referend vyvolaných shora (z rozhodnutí zastupitelstva) a poměrně vysoký podíl platných a zároveň závazných místních referend. Historický rekord z roku 2014 lze pravděpodobně přičítat vyšší občanské angažovanosti a zájmu o věci veřejné i hojnému počtu voleb, s nimiž je (v souladu s rozsáhlou judikaturou) na místě místní referendum spojit s cílem získat dostatečný počet hlasů oprávněných osob.

V některých případech však ani souběžné konání voleb s místním referendem neovlivní zvýšení účasti. Příkladem je místní referendum v Brně týkající se modernizace hlavního nádraží, které se mělo realizovat v roce 2014 společně s volbami do obecního zastupitelstva. Aktivisté, ke kterým se přiklonilo nové zastupitelstvo, docílili, aby se nové referendum konalo v r. 2016 a bylo spojeno s volbami do zastupitelstva kraje a v části města i do Senátu, kdy se předpokládala vyšší hlasovací účast vzhledem k probíhajícím volbám. Přestože většina hlasujících odpověděla „ANO“, vzhledem k nízké účasti 23,83 % bylo referendum neplatné.¹⁶³

Podobný příklad nalezneme i v roce 2018 v Liberci, kdy se konalo společně s komunálními volbami referendum o otázkách, týkajících se regulace hazardu, úpravy tarifu veřejné

¹⁶⁰ Zákon č. 22/2004 Sb., zákon o místním referendu a o změně některých zákonů.

¹⁶¹ Zákon č. 491/2001 Sb., zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů.

¹⁶² MV ČR [online]. *Společné konání voleb a místního referenda*. Internetové stránky Ministerstva vnitra, 2019. [cit. 25.8.2019].

¹⁶³ BRNĚNSKÝ DENÍK [online]. *Referendum o poloze nádraží*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 29.8.2019].

dopravy, obnovy lesního amfiteátru a vykoupení rybníka od Povodí Labe a jeho revitalizace. Referenda se zúčastnilo jen 14,9 % oprávněných osob. Ve všech otázkách převládala odpověď „ANO“. Vzhledem k nízké účasti však nebylo referendum platné ani závazné.¹⁶⁴ Příkladem, kdy naopak vysoká účast prezidentských voleb přispěla k závaznosti souběžně se konajícího místního referenda, proběhlo v krajském městě Plzni v roce 2013 proti výstavbě obchodního zařízení Corso. Hlasování se zúčastnilo více než 41 % oprávněných voličů.¹⁶⁵

Spojení prezidentských voleb roku 2018 přineslo statutárnímu městu Jablonec nad Nisou v Libereckém kraji platnost souběžně se konajícího referenda ve věci zamezení provozu výherních automatů a jiných hazardních her účastí 39,37 % voličů. Drtivá většina oprávněných osob (87,95 %) se vyjádřila pro odpověď „ANO“ a 10,48 % hlasovalo pro „NE“. Obyvatelé města se tak vyjádřili pro zákaz hracích automatů.¹⁶⁶

4.1.3.4 Iničiátoři místních referend

Faktory, které ovlivnily místní referenda, zkoumali také autoři Butler a Ranney, kteří představili politické strany, či jiné aktéry referenda a jejich vliv.¹⁶⁷

Podle Smitha jsou důležitým prvkem ovlivňujícím úspěšnost referend aktéři, podílející se na uspořádání referend a jejich iniciaci. Ve své studii uvádí, že silný občanský aktivismus směřuje k vyšší iniciaci referend zastupitelstvy a vyšší účast na hlasování byla zjištěna při vyvolání referenda občany.¹⁶⁸

Tímto tématem se zabývají i práce Water-Roggové a Gabriela, či Maglebyho. Smith ve svém výzkumu zjistil, že iničiátoři referend a jejich charakteristiky mají vliv na to, jak je referendum úspěšné. Konstantou úspěšnosti při řešení problému prostřednictvím referenda je přítomnost nebo nepřítomnost občanského aktivismu v obci. Smith také vysledoval, že pokud je občanský aktivismus přítomen, zastupitelstva iniciovaly vyšší počet referend bez

¹⁶⁴ LIBEREC [online]. *Výsledky místního referenda*. Internetové stránky, 2019. [cit. 29.8.2019].

¹⁶⁵ DENÍK REFERENDUM [online]. *S komunálními volbami se koná řada referend*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 4.9.2019].

¹⁶⁶ MĚSTO JABLONEC [online]. *Referendum zakázalo hrací automaty*. Internetové stránky statutárního města Jablonec nad Nisou, 2019. [cit. 5.9.2019].

¹⁶⁷ BUTTLER, David, RANNEY, Austin. *Referendums: a comparative study of practice and theory*. 1978.

¹⁶⁸ SMITH, Michael L. *Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice*. 2007, s.9,17,67.

nutné iniciace občanů. Výsledky jeho studie ukazují, že u sledovaných referend byla potvrzena vyšší účast při jejich iniciování občany.¹⁶⁹

Návrh na konání místního referenda podává zastupitelstvo obce nebo přípravný výbor. Občanům se nabízí možnost iniciace referenda skrze komunikaci s vedením obce, nebo zformováním přípravného výboru. Iniciování referenda zastupitelstvem dává možnost o některých problémech obce nechat rozhodnout občany. Vyhlášení referenda zastupitelstvem vyplývá z právní úpravy a to jak ve věci vyhlášení z vlastní iniciativy nebo na návrh přípravného výboru. Pokud se jedná o bezchybný návrh, hlasuje zastupitelstvo pro vyhlášení nebo nevyhlášení referenda. Pokud je iniciátorem přípravný výbor může referendum nevyhlásit.¹⁷⁰

Na tuto skutečnost upozorňuje Mlsna, dle jeho názoru je podmínka sesbírání podpisů a následný schvalovací proces v zastupitelstvu považován za nerovné postavení aktérů.¹⁷¹

V níže uvedené tabulce je zaznamenáno množství uskutečněných místních referend podle iniciátora referenda.

Tabulka 8: Iniciátoři místních referend 2006-2018

Iniciátor	Četnost	%
Obecní zastupitelstvo	162	59,12
Přípravný výbor	112	40,87
Celkem	274	100

Zdroj: vlastní zpracování dle Acta Politologica (Burešová, Balík 2019) + webové stránky jednotlivých obcí + rozsudky soudů¹⁷²

V předchozím studiu Smith uvádí, že nejčastěji iniciuje místní referendum přípravný výbor. Vzhledem k tomu, že jeho studie zahrnuje referenda probíhající v letech 2000-2006 lze tento fakt přičítat zákonu č. 298/1992 Sb., kdy vyvolat referendum mohl jen přípravný výbor.¹⁷³

Zákonnou úpravou v roce 2004 prošlo iniciování referend změnou a i zastupitelstvo obce se nově mohlo stát iniciátorem.¹⁷⁴

¹⁶⁹ SMITH, Michael L. *Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice*. 2007, s. 67,80.

¹⁷⁰ Zákon č. 22/2004 Sb., zákon o místním referendu a o změně některých zákonů.

¹⁷¹ ANTOŠ, Marek, ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Přímá demokracie*. 2016, s. 24.

¹⁷² Data o místních referendech v letech 2006-2016 byla získána z výzkumu, zveřejněného v odborné publikaci Acta Politologica od Burešové Barbory a Balíka Stanislava s názvem Kdo jsou iniciátoři místních referend v ČR? 2019 na straně 24. Data o místních referendech v letech 2017-2018 byla získána vlastním výzkumem z údajů zveřejněných jednotlivými obcemi na jejich webových stránkách (zápisy, usnesení o vyhlášení referend) a na základě Usnesení soudů o vyhlášení místních referend.

¹⁷³ BUREŠOVÁ, Barbora, BALÍK, Stanislav. *Kdo jsou iniciátoři místních referend v ČR?* 2019, s. 24.

¹⁷⁴ SMITH, Michael L. *Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice*. 2007, s. 45.

Mezi roky 2006-2018 se tato skutečnost projevuje tím, že nejvíce hlasování iniciuje obecní zastupitelstvo a to u 162 referend, což představuje 59,12 % z jejich celkového počtu. Přípravný výbor iniciuje 112 referend, tedy 40,87 % z celkových referend.

Otázkou je, zda uvedených 162 referend iniciovaných obecním zastupitelstvem bylo vyhlášeno zastupitelstvem z důvodu vstřícného kroku směrem k občanům, nebo jen nechtělo nést odpovědnost za rozhodnutí. Nejvíce platných a závazných referend nalezneme v malých obcích právě z důvodu, že mezi vedením obce a místními lidmi jsou užší vazby. Zastupitelstvo v mnoha případech ustoupí a vyhlásí referendum pro klid v obci. Při referendu, které iniciuje zastupitelstvo je možnost průběžně sledovat rokování o daném námětu, zatímco na vyvolání referenda ze strany občanské iniciativy lze nahlížet jako na kampaň k referendu. Obtížnost a náročnost na časovou kapacitu může být jedním z důvodů, proč se referenda iniciovaná přípravnými výbory vyskytují v menší míře.¹⁷⁵

Smith také poukazuje na důležitou úlohu NGOs při iniciování referenda. Výzkumem Balíka i Smitha byla zajištěna souvislost mezi tématem referenda a jeho iniciátorem a také vliv tématu na platnost a závaznost referenda.¹⁷⁶

4.2 Případové studie

Případové studie se zabývaly třemi místními referendy, která se uskutečnila společně s jinými volbami.

První se uskutečnilo na území obce Protivanov v roce 2016 a konalo se společně s volbami do zastupitelstva Olomouckého kraje. Tématem bylo rozšíření stávajícího větrného parku nacházejícího se v katastru obce. Iniciátorem referenda bylo zastupitelstvo obce.

Druhé hlasování se konalo v roce 2018 v obci Velký Beranov. Ve stejném termínu se konaly volby do obecního zastupitelstva. Občané v referendu odpovídali na otázku ohledně výstavby průmyslových objektů na pozemcích v soukromém vlastnictví v katastru obce. Hlasování bylo vyvoláno krajským soudem.

Třetí místní referendum proběhlo v roce 2016 v obci Podolí souběžně s volbami do zastupitelstva Zlínského kraje. Referendum se týkalo otázky nakládání s obecními pozemky, které jsou součástí nadregionálního biocentra a jejich další využití. Konání referenda bylo

¹⁷⁵ ANTOŠ, Marek, ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Přímá demokracie*. 2016, s. 129.

¹⁷⁶ SMITH, Michael L. *Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice*. 2007, s. 46.

iniciováno usnesením krajského soudu. Všechny tři obce spadají do kategorie obcí s počtem obyvatel do 3 000.

4.2.1 Protivanov

V současnosti je Protivanov městysem. Jedná se o menší regionální centrum v okrese Prostějov v Olomouckém kraji. Od Prostějova je vzdáleno 25 km a je nejvýše položenou obcí Dražanské vrchoviny, v nadmořské výšce 680 m n. m.¹⁷⁷ Žije zde 1 014 obyvatel.¹⁷⁸ Poprvé byla obec písemně zmíněna v roce 1505 jako majetek Boskovických pánů. Tato lesní lánová ves byla založena lokátorem a pojmenována po původním majiteli Protivovi nebo Protivanovi. Její vznik se však datuje do doby středověku a kolonizační vlny v letech 1290-1310. Brněnské místodržitelství povolilo obci uspořádání tří výročních trhů spojené s udělením statusu městyse. Titul městyse se přestal oficiálně užívat po nástupu komunismu v roce 1948, navrácen obci byl v říjnu roku 2006.¹⁷⁹ Katastrální výměra obce činí 1 883 ha.¹⁸⁰ V katastru obce směrem na východ se nacházejí tři větrné elektrárny.¹⁸¹

4.2.1.1 Referendum 2016

V městyse Protivanov se uskutečnilo místní referendum souběžně s volbami do zastupitelstva Olomouckého kraje dne 7.-8. 10. 2016. Referendum lze vyhodnotit jako místní, věcné a závazné. V referendu bylo hlasováno o jediné otázce, která se týkala rozšíření stávajícího větrného parku o dalších maximálně pět větrníků. Referendum bylo iniciováno obecním zastupitelstvem s cílem zjištění názoru místních obyvatel na možnou výstavbu nových větrných elektráren v katastru obce.

Důvody a iniciátor referenda

V roce 2015 se na zastupitelstvo obce obrátil investor firma Wind Invest s.r.o. s návrhem rozšíření stávajícího větrného parku o dalších pět větrníků. Firma přislíbila, že nové větrné elektrárny by byly postaveny dál od městyse a nesnižovaly by kvalitu života místních obyvatel. Členové zastupitelstva se však podle starostky neshodli v názoru na tuto záležitost.

¹⁷⁷ PROTIVANOV [online]. *Městyse Protivanov*. Internetové stránky městyse Protivanov, 2019. [cit. 10.12.2019].

¹⁷⁸ ČSÚ [online]. *Počet obyvatel v obcích*. Internetové stránky Českého statistického úřadu, 2019. [cit. 10.12.2019].

¹⁷⁹ SOMMER, Karel. *Vybrané kapitoly dějin Protivanova*. 2003, s. 138.

¹⁸⁰ ČSÚ [online]. *Obce*. Internetové stránky Českého statistického úřadu, 2019. [cit. 10.12.2019].

¹⁸¹ PROTIVANOV [online]. *Městyse Protivanov*. Internetové stránky městyse Protivanov, 2019. [cit. 10.12.2019].

Ze zápisu z jednání zastupitelstva z října 2015 vyplývá, že zastupitelé nesouhlasili ani s výší navrhované platby do obecního rozpočtu ve výši 1 % z ročního obrátu větrného parku. Zohlednili přitom situaci na trhu se zelenou energií a skutečnost, že finanční nabídky jiných subjektů na trhu se zelenou energií jsou ekonomicky výhodnější. Na zasedání bylo také upozorněno na případný střet zájmů v případě přijímání nabídek ze strany provozovatele větrných elektráren k soukromým prohlídkám. Závěrem zasedání bylo rozhodnuto poměrem 10:1 uspořádat v březnu 2016 anketu a následně i referendum a občany obce zapojit do rozhodování.¹⁸²

Do ankety byly vybrány čtyři variantní řešení předložené firmou - odstranění elektráren po skončení jejich životnosti, rozšíření větrného parku o dalších 5 větrných elektráren, obnova stávajících elektráren ve stejném počtu a větší velikosti, obnova stávajících elektráren ve stejném počtu a stejné velikosti.

Účast na anketě byla v počtu 430 lidí, tedy 53 % oprávněných voličů. Výsledek ankety z března 2016 zněl pro firmu pozitivně – téměř polovina respondentů (47 %) se klonila k výstavbě nových větrníků, jen čtvrtina obyvatel se vyjádřila pro odstranění elektráren po skončení životnosti. Z uvedené ankety také vyplynulo, že většina občanů Protivanova se k větrným elektrárnám nestaví negativně, nevdá jim a ani se neobávají jejich případného negativního vlivu na zdraví.¹⁸³ Starostku to překvapilo, uvedla, že se domnívala, že větší počet větrníků v obci již obyvatelé nebudou chtít akceptovat.¹⁸⁴

Hlasování v anketě a referendu bylo zastupitelstvem zvoleno z důvodu, že možné rozšíření větrného parku přesahovalo volební období obecního zastupitelstva. Místnímu referendu předcházela neshoda zastupitelů na počtu a formulaci otázek referenda.

Na zasedání zastupitelstva v červenci 2016 zastupitel Kolář vyjádřil svůj nesouhlas s otázkou i se strukturou usnesení, také zpochybnil výsledky ankety s odůvodněním, že anketa není pro znění referenda závazná. Ostatní zastupitelé včetně starostky upozorňovali, že názor občanů je třeba brát vážně a že vše proběhlo podle regulí. Kolář navrhnul otázku: *„Souhlasíte s další výstavbou větrných elektráren a s rekonstrukcí stávajících dvou větrných*

¹⁸² PROTIVANOV [online]. *Zápis č.9/2015 z jednání zastupitelstva*. Internetové stránky městyse Protivanov, 2019. [cit. 12.12.2019].

¹⁸³ ČT24 [online]. *Referendum o větrných elektrárnách*. Internetové stránky České televize, 2019. [cit. 18.12.2019]. PROTIVANOV [online]. *Zpravodaj 7,8,9/2016*. Internetové stránky městyse Protivanov, 2019. [cit. 13.12.2019].

¹⁸⁴ Rozhovor se starostkou Bronislavou Krénarovou.

elektráren?“. Ta však hlasováním neprošla (pro 1 Hanák, proti 5, zdržel se 1 Kolář). Starostka nechala hlasovat o vyhlášení referenda (pro 5, proti 1 Kolář, zdržel se 1 Hanák). Návrh nebyl schválen.¹⁸⁵

Průběh referenda

V září roku 2016 se sešlo mimořádné zastupitelstvo, aby opět jednalo v téže věci. Text usnesení byl v mezičase zaslán na právní rozbor. MV ČR potvrdilo jeho správnost.¹⁸⁶

Následně poměrem 7:2 (Kolář a Rožnovský) bylo přijato Usnesení o vyhlášení referenda ve dnech 7.-8. 10. 2016, které navázalo na výsledky dotazníkového šetření. Nejčastěji volená varianta v anketě korespondovala s položenou otázkou v místním referendu. Ta zněla: *„Souhlasíte s tím, aby zastupitelstvo městyse Protivanov podporovalo rozšíření stávajícího větrného parku nacházejícího se v katastrálním území Protivanov o dalších maximálně 5 větrných elektráren?“*¹⁸⁷

„V případě, že většina hlasujících by v referendu odpověděla nesouhlasně, zastupitelstvo by podporovalo stávající dvě elektrárny, když je firma po skončení jejich životnosti bude chtít vyměnit,“ uvedla starostka Krénarová. To znamenalo, že pokud by občané s výstavbou dalších max. 5 větrníků v referendu nesouhlasili, obec by respektovala výsledky referenda a nová výstavba by nebyla realizována. Avšak vzhledem k výsledkům březnové ankety, kdy se 65 % občanů vyjádřilo, že jim větrné elektrárny nevadí a 62 % občanů se vyslovilo, že nemají obavu z vlivu větrných elektráren na jejich zdraví, bude obec podporovat variantu výměny dvou stávajících větrných elektráren po skončení doby jejich životnosti.¹⁸⁸

Pro společné konání místního referenda souběžně s volbami se zastupitelstvo vyslovilo kladně. Místní referendum i hlasování o obsazení krajského zastupitelstva se uskutečnilo v jedné společné místnosti úřadu městyse Protivanov, pro hlasování byly ustanoveny dvě odlišné komise, jedna pro referendum a jedna pro volby. Komise občanům doporučovaly nejdříve vhodit hlasovací lístek pro krajské volby a až následně pro referendum. Díky

¹⁸⁵ PROTIVANOV [online]. *Výpis usnesení č.7/2016 z jednání zastupitelstva*. Internetové stránky městyse Protivanov, 2019. [cit. 12.12.2019].

¹⁸⁶ PROTIVANOV [online]. *Výpis usnesení č.8/2016 z jednání zastupitelstva*. Internetové stránky městyse Protivanov, 2019. [cit. 12.12.2019].

¹⁸⁷ IDNES [online]. *Referendum rozhodne o počtu větrníků*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 5.9.2019].

¹⁸⁸ PROTIVANOV [online]. *Zpravodaj 3,4/2016*. Internetové stránky městyse Protivanov, 2019. [cit. 13.12.2019].

tomuto spojení hlasování byly i náklady na uskutečnění místního referenda jen ve výši 15.000,-Kč a byly hrazeny z rozpočtu obce, uvedla starostka.¹⁸⁹

Dohledem na místní referendum byla pověřena komise, delegovaná starostkou. Sdružení nezávislých kandidátů navrhlo dva členy, Nezávislí a KDU-ČSL po jednom členovi.¹⁹⁰

Místního referenda se zúčastnilo z 810 voličů 396 tj. 48,9 % oprávněných osob. Pro „ANO“ se vyslovilo 225 voličů (56,82 %) a pro „NE“ 155 (39,14 %). Šestnáct hlasů bylo neplatných. Místní referendum tak bylo klasifikováno jako platné a závazné. Na základě výsledků referenda bude tedy zastupitelstvo městyse Protivanov podporovat rozšíření stávajícího větrného parku nacházejícího se v katastrálním území Protivanov o dalších maximálně 5 větrných elektráren.¹⁹¹

Předseda komise pro referendum František Kolář uvedl: „*Lidé projeví větší zájem o referendum než o volební hlasování, jelikož jejich rozhodnutí ovlivní i další generace místních obyvatel.*“ Dále uvedl, že pro občany obce je přirozeně snazší si pamatovat společný termín pro oboje hlasování a je pro ně pohodlnější jít do hlasovací místnosti pouze jednou.¹⁹²

Výsledky a dopady referenda

Stejná místnost pro volby a referendum napomohla i zvýšení účasti ve volbách do zastupitelstva Olomouckého kraje, kterých se účastnilo 45,92 % voličů, oproti roku 2012, kdy volební účast činila 39,43 %.¹⁹³

Účast v referendu činila 48,9 %, to znamená, že téměř každý občan, který přišel hlasovat v referendu, udělil svůj hlas i kandidátovi v krajských volbách, uvedl Kolář.¹⁹⁴

Volby probíhaly celkově v 401 obcích. Voliči mohli vybírat z 21 kandidátních listin s 928 jmény. Krajské volby ovládlo ANO. ČSSD a KSČM zaznamenali velký propad. Nositeli protestní volby, kterou spatřujeme v politice od roku 2010, zůstává ANO. Připojili se k nim

¹⁸⁹ Rozhovor se starostkou Bronislavou Krénarovou.

¹⁹⁰ PROTIVANOV [online]. *Výpis usnesení č.7/2016 z jednání zastupitelstva*. Internetové stránky městyse Protivanov, 2019. [cit. 12.12.2019].

¹⁹¹ PROTIVANOV [online]. *Zápis č.10/2016 o výsledku hlasování*. Internetové stránky městyse Protivanov, 2019. [cit. 19.12.2019].

PROTIVANOV [online]. *Zpravodaj 11,12/2016*. Internetové stránky městyse Protivanov, 2019. [cit. 19.12.2019].

¹⁹² Rozhovor s předsedou volební komise Františkem Kolářem.

¹⁹³ ČSÚ [online]. *Územní přehledy o volební účasti 2016*. Internetové stránky Českého statistického úřadu, 2019. [cit. 5.1.2020].

¹⁹⁴ Rozhovor s předsedou volební komise Františkem Kolářem.

další subjekty SPD nebo Starostové. K urnám přišlo mnoho lidí, kteří měli obavy z migrační krize. KSČM doplatilo na neměnnost svého programu. Strana TOP 09 se ani po sedmi letech nedokázala umístit v lokální ani v regionální politice. Na Olomoucku lidé zároveň volili nového senátora. O post v horní komoře se ucházel Martin Tesařík z ČSSD. Ten však skončil až třetí, získal stranické voliče, ale nikoho jiného.¹⁹⁵

Podle instalovaného výkonu větrných elektráren patří v Česku Olomouckému kraji (především Jesenicku a Prostějovsku) třetí místo za krajem Ústeckým a Karlovarským. V katastru městyse Protivanov je větrný park v provozu deset let. Větrníky jsou v polovině doby jejich životnosti a místní obyvatelé si za dobu jejich provozu mohli udělat vlastní názor na jejich přínos obci a jejich nevýhody, proto je podstatné místní obyvatele zapojovat do rozhodování.

Od provozovatelů větrného parku získává městys ročně jedno procento obratu firmy, tj. cca 220 tisíc korun, které jsou použity na rozvoj obce. Vzhledem k tomu, že Protivanov poskytuje finanční prostředky školskému zařízení a dalším a jeho rozpočet čítá celkem 12 milionů korun, jsou finance z větrníků důležitou částí rozpočtu.¹⁹⁶

Následně po realizovaném referendu firma WIND Invest s.r.o. zaslala zastupitelstvu městyse Protivanov návrh smlouvy. Jelikož ten však nenaplňoval představy zastupitelů o možné spolupráci, rozhodl se městys oslovit i další podnikatelské subjekty se zelenou energií a zjistit i jiné výhodnější cenové nabídky.

Nepochybné vyústění příkladu správné praxe lze spatřit i ve volbách do obecního zastupitelstva. Volební účast roku 2018 byla 70,18 % a v roce 2014 činila 76,76 %, tedy stále se jedná o vysokou účast nad 50 % voličů.¹⁹⁷

Také díky kladnému přístupu vedení obce při přípravě a realizaci místního referenda, při komunikaci s místními občany a jejich zapojení do rozhodování, transparentnosti a otevřenosti při jednání z pozice zastupitelské demokracie a i přes vznik nových politických uskupení získalo v komunálních volbách roku 2018 drtivě nejvíce mandátů v počtu 9 Sdružení nezávislých kandidátů (SNK) 72,19 % hlasů v čele se starostkou Ing. Bronislavou Krénarovou (459 preferenčních hlasů). Oproti roku 2014 se počet mandátů pro SNK zvýšil o dva. V případě, že jsou lidé spokojeni s vedením obce a mohou participovat, nemají důvod

¹⁹⁵ PROSTĚJOVSKÝ DENÍK [online]. *Poraženým krajských voleb je KCČM*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 5.1.2020].

¹⁹⁶ IDNES [online]. *Referendum rozhodne o počtu větrníků*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 5.9.2019].

¹⁹⁷ ČSÚ [online]. *Český statistický úřad*. Internetové stránky Českého statistického úřadu, 2019. [cit. 13.12.2019].

svým hlasem pověřit jiné politické uskupení a vyhovující měnit. Nestraníci 14,6 % hlasů zastoupení Aloisem Kolářem (117 preferenčních hlasů) získali jeden mandát, tedy oproti roku 2014 snížení o mandáty dva. Pro volby 2018 se zformovalo nové uskupení nezávislých kandidátů OBČANÉ 13,21 % hlasů, zastoupení Aloisem Kolářem ml. (146 preferenčních hlasů), které čítá mladé lidi, které zajímá život v obci, v komunálních volbách 2018 získali však jen jeden mandát.¹⁹⁸

Ke konci roku 2019 nebyla dle sdělení zastupitele Aloise Koláře ml. z pěti nových větrných elektráren odsouhlasených referendem postavena ani jedna. V současné době se řeší pozemky pro výstavbu asi 100 metrové měřicí věže, která má měřit vítr po dobu jednoho roku a na základě vyhodnocených dat tohoto měření se bude řešit rentabilita dalšího postupu. Pro realizaci projektu by bylo potřeba obměnit vedení elektrické sítě v délce 20 km, které pro případnou novou výstavbu větrníků nemá dostatečnou kapacitu. Studie není levná záležitost a ve hře by mohlo být ve výsledku i více firem, které by měly zájem o projekt se zelenou energií.¹⁹⁹

4.2.2 Velký Beranov

Obec Velký Beranov se nachází v okrese Jihlava v Kraji Vysočina. Obec má tři místní části Bradlo, Jeclov a Velký Beranov. Je členem Svazku obcí mikroregionu Loucko a místní akční skupiny LEADER.²⁰⁰ Žije zde 1 283 obyvatel.²⁰¹

Poprvé je písemně obec zmiňována roku 1318, kdy Jan Lucemburský uznal Beranov jako královské léno Janu z Hradce. Za rok založení je však pokládán rok 1221, vzhledem k tomu, že v té době drželi páni z Hradce osadu Jeclov, Bradlo a Beranov. Po smrti Jana z Hradce vesnici jako léno získal Jindřich z Lipé, poté se vlastníci změnili ještě sedmnáctkrát. Rozmach obce je datován do 13. a 14. století, vlivem těžby stříbra. Mezi roky 1869-1930 přináležel Velký Beranov k obci Malý Beranov.²⁰²

¹⁹⁸ PROTIVANOV [online]. *Zpravodaj 7,8,9,10/2018*. Internetové stránky městyse Protivanov, 2019. [cit. 13.12.2019].

¹⁹⁹ Rozhovor se zastupitelem Aloisem Kolářem mladším.

²⁰⁰ VELKÝ BERANOV [online]. *O obci*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 9.9.2019].

²⁰¹ ČSÚ [online]. *Počet obyvatel v obcích*. Internetové stránky Českého statistického úřadu, 2019. [cit. 10.12.2019].

²⁰² SADÍLEK, Jaroslav. *Velký Beranov: historie a vývoj osídlení obce a místních částí Bradlo a Jeclov*. 2018, s. 53-54.

Vesnice má několik pamětihodností, pomník obětem druhé světové války. Zájmovou činnost zajišťují místní spolky Český svaz chovatelů, Myslivecký spolek Chalupnické louky, Sbor dobrovolných hasičů, Klub plastických modelářů, TJ Velký Beranov a další. Obyvatelé mají k dispozici ZŠ, MŠ, knihovnu, kulturní dům, multifunkční, tenisové a dětské hřiště.²⁰³ Nový ÚPD má vliv na rozšiřování Beranova výstavbou rodinných domů v souladu s cílem rozvojového plánu, kterým je zajistit podmínky vedoucí ke zvyšování počtu obyvatel v obci.²⁰⁴

V současnosti je realizován obchvat obce, ten má zajistit větší bezpečnost silničního provozu a snížení dopravní zátěže.²⁰⁵

4.2.2.1 Referendum 2018

V obci Velký Beranov se uskutečnilo dne 5.-6. 10. 2018 místní referendum souběžně s volbami do obecního zastupitelstva a to na základě návrhu přípravného výboru jeho vyhlášením usnesením Krajského soudu v Brně. Referendum lze označit za místní, věcné a závazné. V referendu bylo hlasováno o jediné otázce, která se týkala výstavby průmyslových objektů na pozemcích v k.ú. Velký Beranov.

Důvody a iniciátor referenda

Tato kauza začíná na veřejném zasedání zastupitelstva konaném dne 1. 2. 2017 předběžným požadavkem společnosti Penny Market vybudovat logistické centrum u budoucího obchvatu směrem k dálnici D1. Investorem obchvatu bude Kraj Vysočina a bude stát 800 milionu korun. Objekt logistického centra by se nacházel ve vzdálenosti 480 m od zastavěného území obce, na ploše 27 400 metrů čtverečních a zásoboval by 85 prodejen v sousedících krajích. Výstavba by byla realizována v roce 2021 na pozemcích soukromého vlastníka, dopravní obslužnost by byla napojena na obchvat. Realizací centra by se zvýšil počet pracovních míst v obci o 200 a společnost Penny by poskytla i další plnění pro obec.

Na únorovém zasedání zastupitelstvo tento návrh schválilo a rozvinulo spolupráci se společností Penny. Ze strany občanů ani zástupců obce nebyly učiněny žádné podněty a

²⁰³ VELKÝ BERANOV [online]. *O obci*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 9.9.2019].

²⁰⁴ VELKÝ BERANOV [online]. *Strategický rozvojový dokument*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 13.12.2019].

²⁰⁵ VELKÝ BERANOV [online]. *O obci*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 9.9.2019].

připomínky. Na zasedání zastupitelstva 6. 9. 2017 byla přizvána společnost Penny, aby představila svou vizi k realizaci logistického centra spojenou s diskuzí na dané téma. Proti záměru ani tentokrát nikdo ze zúčastněných neprotestoval.²⁰⁶

Po roce se výstavba logistického centra stává hlavním předvolebním tématem, lidé volali po petici a ozývaly se hlasy po naplnění přímé demokracie prostřednictvím referenda. Bylo poukazováno na nedostatečnou informovanost ze strany obce.

Starosta obce Plevčik upozorňoval na existenci zastupitelské demokracie a na sílu rozhodnutí zastupitelů obce. Dále také poukazoval na fakt, že nespokojeným občanům byla umožněna exkurze do téměř totožného střediska v obci Dobřany u Plzně. Přes propagaci této akce na obecních internetových stránkách a na obecních vývěskách však o prohlídku projevil zájem jen devět lidí, z toho 5 zastupitelů. Netečnost občanů lze vyvodit i z jejich nezájmu o veřejná zasedání, kterých se účastní průměrně kolem pěti obyvatel. Starosta uvedl, že realizace výstavby by byla výhodná pro obec především z ekonomického hlediska, jelikož by obec získala od vlastníka stavby jednorázově částku 5 milionů Kč a následně po deset let příspěvek 400 tisíc ročně na spolkovou činnost v obci a na rozvoj obce. Přínos projektu obec spatřovala také v nově vytvořených pracovních místech pro místní převážně dojíždějící obyvatele.²⁰⁷

Dne 14. února 2018 se konalo zasedání zastupitelstva, týkající se schválení změny územního plánu č. 1, kdy 11 zastupitelů hlasovalo pro a 3 proti.²⁰⁸

Proti stavbě logistického centra se přesto postavili někteří obyvatelé sepsáním petice za vyhlášení referenda. Nebyli spokojeni se stavbou centra na zemědělsky využitelné půdě, s jejím vlivem na životní prostředí a tím, jak bude ovlivněn vzhled obce. Také s nedostačující informovaností o tomto projektu ze strany obce a v neposlední řadě se lidé obávali nárůstu kriminality. Petici podpořilo 359 občanů tj. více než 30 % z celkového počtu oprávněných osob v obci. Na vyhlášení referenda bylo potřeba alespoň 312 podpisů.²⁰⁹

²⁰⁶ VELKÝ BERANOV [online]. *Zpravodaj 2/2018*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 15.12.2019].

VELKÝ BERANOV [online]. *Oznámení o konání zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 19.12.2019].

²⁰⁷ Rozhovor se starostou Jánem Plevčíkem.

²⁰⁸ VELKÝ BERANOV [online]. *Usnesení č. 22 ze zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 19.12.2019].

²⁰⁹ JIHLAVSKÉ LISTY [online]. *Referendum k výstavbě logistického centra*. Internetové noviny kraje Vysočina, 2007. [cit. 9.9.2019].

Dochází k názorovým rozkolům mezi starostou Plevčíkem a zmocněncem přípravného výboru Jaroslavem Kokejlem ohledně nedostatečné informovanosti občanů. Starosta uvedl: „*Na dané téma vyšel článek v obecním zpravodaji. Věc se několikrát řešila na veřejných zasedáních zastupitelstva. Občané nejevili zájem o informace.*“

Průběh referenda

Přípravný výbor 25. 4. 2018 předložil návrh na vyhlášení referenda společně s peticí obecnímu zastupitelstvu.²¹⁰ To na svém zasedání 13. června 2018 rozhodlo, že místní referendum nevyhlásí (pro - 3, proti - 6, zdrželi se - 2). O této skutečnosti však v usnesení zastupitelstva nebyla ani zmínka, jednání o referendu bylo zmíněno pouze v zápisu ze zasedání zastupitelstva.²¹¹

„*Žádné usnesení jsme nepřijali, tak tam nebylo. Lidé odmítali jakoukoliv pravomoc zastupitelů,*“ narážel Plevčík na iniciátory petice.²¹²

Následně se přípravný výbor obrátil ve věci referenda na Krajský soud v Brně. Ten rozhodl, že místní referendum ve Velkém Beranově se bude konat souběžně s volbami do obecních zastupitelstev ve dnech 5.-6. října 2018. Kasační stížnosti ze strany obce u Nejvyššího správního soudu nebyla podána. V referendu občané odpovídali „ANO“, nebo „NE“ na otázku: „*Požadujete, aby orgány obce Velký Beranov učinily v samostatné působnosti veškeré možné kroky (včetně schvalování územního plánu a jeho změn) k tomu, aby zabránily výstavbě průmyslových objektů na pozemcích parc. č. 1373/1, 1385/1, 1386/1, 1389/12, 1405, 1406/1, 1406/2, 1407/1 v katastrálním území Velký Beranov, obec Nový Beranov?*“²¹³ V referendu hlasovalo celkem 667 lidí, pro „ANO“ hlasovalo 417, pro „NE“ 250 voličů. Referenda se účastnilo 64,27 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob, bylo platné.²¹⁴

²¹⁰ Podpisy pod petici se podařilo získat v relativně krátké době, přibližně dvou měsíců, jelikož přípravnému výboru v počtu tří členů pomáhalo dalších 10-12 příznivců, jak potvrdil iniciátor petice Kokejl.

²¹¹ VELKÝ BERANOV [online]. *Usnesení č. 24 ze zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 19.12.2019].

²¹² Rozhovor se starostou Jánem Plevčíkem.

²¹³ NSS [online]. *Usnesení krajského soudu 64 A 2/2018 - 81*. Internetové stránky Nejvyššího správního soudu, 2003. [cit. 7.1.2020].

²¹⁴ VELKÝ BERANOV [online]. *Výsledek hlasování v místním referendu*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 15.12.2019].

Účast ve volbách do obecního zastupitelstva činila 68,39 %, tedy téměř každý občan, který přišel hlasovat v referendu, udělil svůj hlas i kandidátovi v obecních volbách.

Obec původně chtěla znesnadnit konání místního referenda tím, že hlasování mělo být umístěno do budovy základní školy²¹⁵ a volby do obecního zastupitelstva do zasedací místnosti na obecním úřadě. Jelikož však na OÚ probíhala rekonstrukce, byla následně obojí volba přesunuta do oddělených místností prostor základní školy.²¹⁶

Iniciátor referenda Kokejl uvedl: „*Je důležité především to, že se referendum o výstavbě skladů uskutečnilo a že lidé měli možnost se vyjádřit. Je to věc, která přesahuje nejen jedno volební období, ale také několik generací.*“²¹⁷ Beranovský starosta uvedl, že vedení obce bude postupovat v souladu s výsledky referenda.²¹⁸

Někteří obyvatelé s výsledkem referenda spokojeni nebyli, včetně majitele pozemku Aleše Freye, na kterém mělo centrum vyrůst. Ten uvedl, že díky realizaci této stavby mohla být obec finančně i pracovně zajištěná. Také upozornil, že stavba měla být umístěna až za obchvat, tudíž by nebyla vidět. Kamiony by nejezdili přes obec a hluk z obchvatu bude nepochybně větší než by byl ten z logistického centra. V místním družstvu je v současnosti zaměstnáno 45 obyvatel, platy nejsou vysoké, nové pracovní příležitosti by byly přínosem. Rozpočet obce je ročně kolem 14 milionu korun, pokud má obec zájem o větší investice je závislá na dotacích.²¹⁹

Výsledky a dopady referenda

Členové přípravného výboru se před komunálními volbami snažili zalíbit místním občanům deklarací jejich práv a svobod a upozorňovali především na úspěch referenda, kdy 417 voličů odmítlo stavbu logistického centra.²²⁰

Nově vzniklé uskupení S LIDMI O LIDECH v čele s iniciátorem referenda Jaroslavem Kokejlem (1. pořadí na kandidátce), tak kromě vítězství v místním referendu zvítězilo i v

²¹⁵ VELKÝ BERANOV [online]. *Oznámení o době a místě konání místního referenda*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 15.12.2019].

²¹⁶ VELKÝ BERANOV [online]. *Zpravodaj 3.čtvrtletí/2018*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 16.12.2019].

²¹⁷ Rozhovor s iniciátorem referenda Jaroslavem Kokejlem.

²¹⁸ Rozhovor se starostou Jánem Plevčíkem.

²¹⁹ Rozhovor s majitelem pozemku Alešem Freyem.

²²⁰ IDNES [online]. *Referendum vyhnalo Penny do Beranova*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 12.12.2019].

komunálních volbách, když strana získala 3 761 hlasů, tj. 39,43 % hlasů a obsadila 6 mandátů.²²¹

Sdružení se prezentovalo uplatňováním otevřené demokracie směrem ke spoluobčanům, kdy rozhodnutí, které budou mít vliv na budoucnost místních obyvatel, chtějí s nimi konzultovat.²²²

V komunálních volbách roku 2018 získala SNK - Prosperující a klidný Velký Beranov (Ján Plevčík – 1. pořadí na kandidátce) 3 037 hlasů tj. 31,84 % hlasů a obsadila 5 mandátů, o jeden méně oproti volbám roku 2014. Strana SNK – Zdravý a bezpečný Velký Beranov (Milan Pulicar – 1. pořadí na kandidátce) získala 2 741 hlasů, tj. 28,73 % hlasů a obsadila 4 mandáty.²²³

Volební účast se oproti roku 2014 (49,62 %) zvýšila na 68,39 %, což lze přičítat právě souběžnému konání voleb a referenda, kdy lidé především menších obcí mají zájem podílet se na rozhodování ve věcech veřejných a na rozvoji obce, tak i na volbě jejich reprezentantů.²²⁴

Podle nepsaného pravidla, které platí v obci od sametové revoluce a prvních svobodných voleb je za starostu zvolen lídr strany s prvním pořadím na kandidátce vítězného volebního uskupení. Tedy předpoklad byl, že starostou bude zvolen podnikatel Kokejl. Ten měl zkušenosti se zastupitelskou demokracií již z let 2009 - 2010, kdy byl zvolen do čela obce poté, co dosavadní starosta Musil odstoupil v průběhu volebního období ze své funkce ze zdravotních důvodů. V následujícím volebním období již Kokejl nekandidoval²²⁵

K překvapení voličů však byla dojednána koalice SNK – Zdravý a bezpečný Velký Beranov a SNK - Prosperující a klidný Velký Beranov.²²⁶

²²¹ JIHLAVA [online]. *Rozhodnutí*. Internetové stránky města Jihlavy, 2019. [cit. 18.12.2019].

²²² VELKÝ BERANOV [online]. *Zpravodaj 4/2018*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 16.12.2019].

²²³ ČSÚ [online]. *Volby do zastupitelstev obcí 2018*. Internetové stránky Českého statistického úřadu, 2019. [cit. 7.1.2020].

²²⁴ ČSÚ [online]. *Volby do zastupitelstev obcí 2014*. Internetové stránky Českého statistického úřadu, 2019. [cit. 7.1.2020].

²²⁵ VELKÝ BERANOV [online]. *Usnesení č. 7/2009 ze zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 19.12.2019].

VELKÝ BERANOV [online]. *Usnesení č. 8/2009 ze zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 19.12.2019].

²²⁶ VELKÝ BERANOV [online]. *Usnesení č. 1 ze zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 18.12.2019].

Starostou obce Velký Beranov se tak stal na rok 2018-2022 kandidát z prvního místa kandidátky Strany SNK – Zdravý a bezpečný Velký Beranov Milan Pulicar. Místostarostou se stal kandidát z prvního místa kandidátky Strany SNK – Prosperující a klidný Velký Beranov Ján Plevčík. Podnikatel Jaroslav Kokejl lídr uskupení S LIDMI O LIDECH získal „jen“ křeslo zastupitele, člena kontrolního výboru.

4.2.3 Podolí

Obec Podolí nalezneme v okrese Uherské Hradiště ve Zlínském kraji u Vizovických vrchů po levém břehu řeky Olšavy asi 5 km od Uherského Hradiště. Žije zde 878 obyvatel. Katastrální výměra obce činí 602 ha.²²⁷

Název obec nese podle jejího rozložení v údolí. První písemná zmínka o obci je datována z roku 1228, kdy Přemysl Otakar I daroval vesnici v roce 1220 velehradskému klášteru. Ten ji v roce 1467 zastavil, jelikož neměl finance na její vyplacení. V roce 1528 se vesnice stala majetkem hradištského velkostatku a její obyvatelé poddanými města Uherského Hradiště. Poddanství bylo zrušeno roku 1848. V průběhu 17. století nastalo pro obec těžké období, několikrát byla vypálena. Počínaje rokem 1698 stál v čele obce Podolí fořt a ta měla vlastní správu a pečeť.²²⁸

V obci nalezneme vinařskou cyklostezku, která ukazuje krásy mikroregionu Dolní Poolšaví. Obec se rozkládá u přírodního parku Prakšická vrchovina. Mezi obcemi Podolí a Míkovice nalezneme chráněnou oblast Olšava, kde se vyskytuje mnoho ohrožených druhů ptactva. Břehy řeky Olšavy jsou svou výškou jedinečné z celorepublikového pohledu a jsou tvořeny navátou zeminou – spraší.²²⁹

V obci se nachází nezbytná občanská vybavenost, ZŠ, MŠ, dětské hřiště, kulturní dům, knihovna. Mezi nejvýznamnější památky patří Kaple sv. Cyrila a Metoděje. V obci vznikl v roce 2015 díky dotacím z Evropského fondu pro regionální rozvoj ve výši 4,2 milionu korun duchovní a relaxační areál.²³⁰

²²⁷ ČSÚ [online]. *Počet obyvatel v obcích*. Internetové stránky Českého statistického úřadu, 2019. [cit. 10.12.2019].

²²⁸ OBEC PODOLÍ [online]. *Historie obce*. Internetové stránky obce Podolí u Uherského Hradiště, 2015. [cit. 24.9.2019].

²²⁹ VÝCHODNÍ MORAVA [online]. *Podolí*. Internetové stránky cestovního ruchu Východní Moravy, 2020. [cit. 24.9.2019].

²³⁰ OBEC PODOLÍ [online]. *Duchovní a relaxační areál*. Internetové stránky obce Podolí u Uherského Hradiště, 2015. [cit. 24.9.2019].

Spolková činnost v obci je zastoupena mysliveckým spolkem Bobří, TJ, Chovatelským a zahrádkářským spolkem, RC klubem, HS Podolím, Sokolem a dalšími.²³¹

4.2.3.1 Referendum 2016

Místní referendum v obci Podolí se konalo 7.-8. 10. 2016 souběžně s volbami do zastupitelstva Zlínského kraje. Referendum bylo místní, věcné a závazné. Referendum se týkalo otázky nakládání s obecními pozemky, které jsou součástí nadregionálního biocentra a jejich dalšího využití. Konání referenda bylo iniciováno na návrh přípravného výboru usnesením Krajského soudu v Brně.

Důvody a iniciátor referenda

Začátek této kauzy je datován jarem roku 2014, kdy starosta obce Podolí Miroslav Křížka nechal oddělit z části nadregionálního biocentra Hluboček pozemek p.č. 4328/2 o výměře 1,5 hektaru s kulturou půdy trvalý travní porost. Na tomto území se reálně vyskytuje les s chráněnou faunou a florou. O rok později v červnu 2015 bezprostředně před změnou ÚPD zastupitelka MUDr. Eva Dokoupilová (Život v Podolí 2014) požadovala změnu ve smyslu, aby byla na předmětném pozemku možná výstavba a požádala o odkup pozemku. Nesouhlasné stanovisko k tomu zaujala starostka Jana Rýpalová a zástupkyně Jarmila Kasperová (obě Alternativa pro Podolí).

Na zasedání zastupitelstva 11. 7. 2016 byl schválen odprodej části pozemku MUDr. Evě Dokoupilové. V usnesení bylo uvedeno, že zbývající část pozemku zůstane v majetku obce, stejně tak i pozemky na kterých se nacházejí páteřní veřejné sítě. V průběhu zasedání však nečekaně nová koalice, čítající tři zastupitele za ČSSD a dva za Život v Podolí 2014 změnila program zasedání, přehlasovali čtyři zástupce za Alternativu pro Podolí, což vyústilo v odvolání starostky a místostarostky. To se uskutečnilo v noci na 12. 7. v 01:30 hodin, kdy po náročném osmihodinovém jednání odešla stovka znavených občanů domů.²³²

²³¹ OBEC PODOLÍ [online]. *ZŠ a MŠ Podolí*. Internetové stránky obce Podolí u Uherského Hradiště, 2015. [cit. 25.9.2019].

²³² OBEC PODOLÍ [online]. *Zpravodaj 4/2016*. Internetové stránky obce Podolí u Uherského Hradiště, 2015. [cit. 20.12.2019].

Odvolání tedy podpořila i ČSSD, která byla se sdružením Alternativa pro Podolí v koalici. Novým starostou se stal Jaroslav Hastík (ČSSD) a zástupcem Miroslav Křížka (Život v Podolí 2014).²³³

Důvodem odvolání starostky Rýpalové a místostarostky Kasperové mělo být špatné nakládání s obecními financemi a špatné kroky při získávání evropských dotací a také úpravy dotační smlouvy o doložku o jejím schválení zastupitelstvem, bez jeho vědomí.²³⁴ Podolský zastupitel Vladimír Mana, předseda finančního výboru a náměstek ministra životního prostředí (ČSSD) uvedl, že v této věci mělo být svoláno mimořádné zastupitelstvo. Na starostku bylo následně podáno trestní oznámení na Policii ČR. Jelikož podání se uskutečnilo už pár týdnů před 12. 7., vyznívá tento krok jako příprava na její odvolání na zasedání zastupitelstva. Obě obviněné zastupitelky prohlašovaly, že byly k dokončení projektu zastupitelstvem pověřeny, dotace vyřizovala zjednaná firma a účetnictví obce bylo transparentní.²³⁵

Kauza rozdělila poklidnou obec na dva znesvářené tábory. Dlouhé období v obci bylo poznamenáno opakovanými demonstracemi 250 obyvatel, domy byly ověšené transparenty a pobouření lidé chodili vykřikovat pod okna zastupitelů. „Revolucionáři“ požadovali především nové volby. Několikrát musela zasahovat i Policie ČR.²³⁶

Ke zklidnění této napjaté situace chtěli napomoci i regionální politici, místopředseda Poslanecké sněmovny Petr Gazdík (Starostové a Nezávislí), který uvedl, že starostka Rýpalová byla odvolána nelegálně a že kauza by mohla mít vliv na celé Hradištsko. Řešit situaci chtěl i Antonín Sed'a, poslanec ČSSD, který řekl: „*Situace ohrožuje jakékoli investice či činnost obecních spolků a organizací. Je zodpovědností všech členů zastupitelstva, aby se situace zklidnila a aby zastupitelstvo začalo normálně fungovat.*“

Rýpalová uvedla, že podporu vyjádřila také řada sousedních obcí. Nezanedbatelný byl i přínos europoslance Stanislava Polčáka (STAN), který byl nápomocen zkušenostmi a

²³³ OBEC PODOLÍ [online]. *Usnesení z 20. zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky obce Podolí u Uherského Hradiště, 2015. [cit. 20.12.2019].

²³⁴ OBEC PODOLÍ [online]. *Zpravodaj 4/2016*. Internetové stránky obce Podolí u Uherského Hradiště, 2015. [cit. 20.12.2019].

²³⁵ PARLAMENTNÍ LISTY [online]. *Rozhor na dálku k Podolským mokřadům*. Internetové zpravodajství, 2009. [cit. 2.1.2020].

OBEC PODOLÍ [online]. *Zpravodaj 4/2016*. Internetové stránky obce Podolí u Uherského Hradiště, 2015. [cit. 20.12.2019].

²³⁶ IDNES [online]. *Lidé vyšli už třikrát do ulic*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 26.9.2019].

medializací kauzy ve vysoké politice. A morální podporu poskytl senátor Zdeněk Papoušek (KDU-ČSL).²³⁷ Obec byla i v hledáčku zájmu ministerstva vnitra vzhledem ke stížnosti, kterou podepsala třetina občanů obce. Ministerstvo však nezasahovalo, jelikož zastupitelstvo neporušilo zákon. Na zasedání zastupitelstva v červenci 2016 na základě silného naléhání z řad lidu bylo rozhodnuto, že pozemek 4328/2 zůstane obecní. Obyvatelé slibům přesto nevěřili a rozhodli se sesbírat podpisy pod petici za referendum. Tu podepsalo 257 obyvatel, více než třetina oprávněných voličů.

Průběh referenda

Přípravný výbor podal dne 1. 6. 2016 návrh na konání referenda zastupitelstvu obce. Obec ve snaze o jeho zmar doporučila jeho konání na den 17. 9. 2016.²³⁸

Přípravný výbor však chtěl realizovat místní referendum společně s volbami do krajského zastupitelstva. Zastání tak našel až u Krajského soudu v Brně, ke kterému přípravný výbor podal žalobu ve věci vyhlášení místního referenda v obci Podolí v termínu souběžném s krajskými volbami tj. 7.-8. 10. 2016.²³⁹

Předseda soudního senátu Milan Procházka v rozsudku uvedl, že souběžný termín voleb a referenda zaručí vyšší účast při hlasování a tím i následnou platnost referenda. Dále podotkl, že podle judikatury správního soudu se má termín referenda řídit návrhem přípravného výboru.²⁴⁰

Usnesením Krajského soudu v Brně bylo místní referendum vyhlášeno na 7.-8. 10. 2016 o čtyřech otázkách:

1. *„Souhlasíte s tím, aby obec Podolí podnikla veškeré kroky v samostatné působnosti, aby pozemek p. č. 4328/2 v k.ú. Podolí nad Olšavou či jeho část zůstaly v majetku obce?“*

²³⁷ Rozhovor se starostkou Janou Rýpalovou.

²³⁸ OBEC PODOLÍ [online]. *Zpravodaj 4/2016*. Internetové stránky obce Podolí u Uherského Hradiště, 2015. [cit. 20.12.2019].

OBEC PODOLÍ [online]. *Usnesení z 20. zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky obce Podolí u Uherského Hradiště, 2015. [cit. 20.12.2019].

²³⁹ OBEC PODOLÍ [online]. *Usnesení krajského soudu 64 A 4/2016 - 32*. Internetové stránky obce Podolí u Uherského Hradiště, 2015. [cit. 7.1.2020].

²⁴⁰ IDNES [online]. *V Podolí se smír nekoná*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 28.9.2019].

2. *Souhlasíte s tím, aby obec Podolí podnikla veškeré kroky v samostatné působnosti, aby zachovala současné využití pozemku p. č. 4328/2 v k.ú. Podolí nad Olšavou či jeho část, tedy jako trvalý travní porost?*
3. *Souhlasíte s tím, aby Obec Podolí podnikla veškeré kroky v samostatné působnosti, aby nevyjímala z nadregionálního biocentra Hluboček žádné pozemky ve vlastnictví obce Podolí ani jejich části a aby podnikla veškeré kroky v samostatné působnosti, aby pozemky, ve vlastnictví obce Podolí, které jsou součástí nadregionálního biocentra Hluboček, zůstaly v majetku obce?*
4. *Souhlasíte s tím, aby obec Podolí podnikla veškeré kroky v samostatné působnosti, aby pozemky ve vlastnictví obce Podolí, kterými vedou inženýrské sítě a domovní přípojky k inženýrským sítím, zůstaly v majetku obce?*²⁴¹

Obyvatelé Podolí ukázali, jak moc je pro ně zezdola vyvolané místní referendum důležité a to víc než volby. Přestože se referendum uskutečnilo v odlišné budově než volby, účast v referendu byla o deset procent vyšší tj. 57,3 %, než ve volbách do krajského zastupitelstva. Budovy pro hlasování od sebe dělilo přibližně 300 metrů, referendum se konalo v kulturním domě, volby do krajského zastupitelstva v prostorách základní školy.²⁴²

Občané v referendu odmítli prodej pozemků z vlastnictví obce v biocentru Hluboček. Při účasti 386 občanů, z nich „ANO“ odpovědělo 370, pro „NE“ jich hlasovalo 16. Referendum bylo platné i závazné.²⁴³

Zástupci obce starosta a místostarosta nechtěli akceptovat výsledek referenda, zdůvodňovali to tím, že komise pro referendum jim odevzdala seznam voličů pouze v kopii. K napravení vzniklé situace byla přizvána Policie ČR, která asistovala i u zveřejnění výsledku referenda na úřední desce.

²⁴¹ OBEC PODOLÍ [online]. *Usnesení z 21. zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky obce Podolí u Uherského Hradiště, 2015. [cit. 3.1.2020].

OBEC PODOLÍ [online]. *Usnesení krajského soudu 64 A 4/2016 - 32*. Internetové stránky obce Podolí u Uherského Hradiště, 2015. [cit. 7.1.2020].

²⁴² SLOVÁCKÝ DENÍK [online]. *Při referendu chtějí držet hlídky*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 2.1.2020].

²⁴³ DOBRÝ DEN [online]. *Referendum v Podolí je platné*. Internetové stránky, 2012. [cit. 20.12.2019].

OBEC PODOLÍ [online]. *Zpravodaj 5/2016*. Internetové stránky obce Podolí u Uherského Hradiště, 2015. [cit. 20.12.2019].

Závěry referenda nelze přehlasovat ani na zastupitelstvu. Obec by spíše potřebovala vlastnit více pozemků než je prodávat, uvedla Rýpalová.²⁴⁴

Výsledky a dopady referenda

Vyostřená kauza měla dopad i na krajské volby za obec Podolí, když zisk hlasů ČSSD činil jen 8,8 %, na rozdíl od voleb minulých s 22,7 % hlasů. Úspěch 17,35 % zaznamenalo hnutí Starostové a nezávislí s Petrem Gazdíkem (2 pořadí na kandidátní listině), který podpořil obyvatele Podolí už dříve. S převahou 29,96 % zvítězili Svobodní a Soukromníci v čele s kandidátem na Zlínského hejtmana senátorem Ivo Valentou. Ten v předvolebním období svolal v obci diskusi, kde místním občanům nabídl pomoc.²⁴⁵

I přes oddělené prostory pro hlasování se volební účast ve volbách do krajského zastupitelstva oproti roku 2012 (36,79 %) zvýšila na 47,70 %, což lze přičítat právě společnému konání voleb a referenda.

I přes vítězství v místním referendu bylo stále na pořadu dne konání předčasných obecních voleb. Na konci září spolu s písemnou rezignací Rýpalové, Kasperové a všech zastupitelů i náhradníků za hnutí Alternativa pro Podolí byla vedení obce předána petice s podpisy 400 místních občanů s požadavkem předčasných voleb. Ve vedení obce zůstalo pět zastupitelů a to bylo podle zákona o obcích dostačující.²⁴⁶

Začátkem listopadu došlo v obci k uzavření radnice, starosta a místostarosta rezignovali.²⁴⁷

Uvedli, že důvodem jejich odstoupení bylo zastrašování. Zastupitelstvo opustili čtyři zastupitelé Alternativy pro Podolí, zástupce ČSSD a všichni náhradníci obou uskupení. Ministerstvo vnitra zajistilo vedení obce zbývajících třemi zastupiteli, pokud by došlo i

²⁴⁴ Rozhovor se starostkou Janou Rýpalovou.

²⁴⁵ DENÍK REFERENDUM [online]. *Podolí v referendu rozhodlo o záchraně biocetra*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 3.1.2020].

PARLAMENTNÍ LISTY [online]. *Senátor Valenta svolal debatu o obci*. Internetové zpravodajství, 2009. [cit. 2.1.2020].

²⁴⁶ OBEC PODOLÍ [online]. *Usnesení z 21. zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky obce Podolí u Uherského Hradiště, 2015. [cit. 3.1.2020].

SLOVÁCKÝ DENÍK [online]. *Vítězové voleb opouštějí zastupitelstvo*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 2.1.2020].

²⁴⁷ ČT24 [online]. *V Podolí je až do odvolání uzavřena radnice*. Internetové stránky České televize, 2019. [cit. 2.10.2019].

k jejich odstoupení, vedl by obec Podolí ministerstvem určený správce. Termín konání předčasných voleb byl stanoven na 20. květen 2017.²⁴⁸

Vedení obce požádalo o dohled u voleb Krajský úřad a Ministerstvo vnitra z důvodu obav ze zpochybňování jejich výsledků. To požadavku vyhovělo a jeho pracovník dohlížel na celý průběh voleb, včetně sčítání hlasů a neshledal žádné pochybení, uvedla bývalá starostka.²⁴⁹

V předčasných komunálních volbách s převahou 57 % a ziskem šesti křesel z devíti zvítězila Alternativa pro Podolí v čele s Rýpalovou. Jeden mandát získalo uskupení Aktivita, stejně tak Zdravé Podolí a sdružení Podolí nám není lhostejné. Původci sesazení starostky a místostarostky sdružení Život v Podolí a ČSSD ve volbách nekandidovali.²⁵⁰

K vítězství Rýpalová dodala, že ho přičítá především dobře vykonané práci v době, kdy byla starostkou. A dodává, že obecní úřad bude otevřen všem, nejen jejím příznivcům a bude se snažit být jim v jejich záležitostech nápomocna.²⁵¹

Policie odložila trestní oznámení na Rýpalovou a Kasperovou jako nedůvodné, jelikož nebyl spáchán trestný čin.

V řádných volbách do obecního zastupitelstva v roce 2018 se projevila opět přízeň voličů Alternativy pro Podolí, jejímž lídrem byla Rýpalová, která získala nejvíce preferenčních hlasů v počtu 240. Celkově hnutí obdrželo 47,52 % hlasů a nejvíce křesel v počtu 6 v zastupitelstvu. Nově vzniklé uskupení, na jehož kandidátce byla číslem jedna Kasperová (107 preferenčních hlasů) získalo celkem 20,49 % hlasů, což mu vyneslo dva mandáty. Uskupení Aktivita získalo 1 mandát s 11,98 % hlasů. Ostatní kandidáti Veselé Podolí a Zdravé Podolí nezískali žádný mandát. A nepřekvapil ani volební výsledek nezávislého kandidáta Miroslava Křížky, který ve volbách skončil na posledním místě s celkovým počtem 4,51 % hlasů, bez zisku mandátu.²⁵²

K vítězství ve volbách starostka dodala, že důvodem proč se rozhodla opět kandidovat, byla především podpora místních obyvatel, kterou vnímala po celou dobu jejího působení v obci.²⁵³

²⁴⁸ ČT24 [online]. *Podolí bez starosty povedou do voleb zbývající zastupitelé*. Internetové stránky České televize, 2019. [cit. 18.12.2019].

²⁴⁹ Rozhovor se starostkou Janou Rýpalovou.

²⁵⁰ ČT24 [online]. *V rozhádaném Podolí vyhrála odvolaná starostka*. Internetové stránky České televize, 2019. [cit. 2.10.2019].

²⁵¹ Rozhovor se starostkou Janou Rýpalovou.

²⁵² ČSÚ [online]. *Volby do zastupitelstev obcí 2018*. Internetové stránky Českého statistického úřadu, 2019. [cit. 7.1.2020].

²⁵³ Rozhovor se starostkou Janou Rýpalovou.

5 Závěr

Přímá demokracie označuje demokratickou formu vlády, ve které je vůle lidu přímo přenášena do procesu politického rozhodování. V právním řádu České republiky jsou zakotveny prvky přímé demokracie - krajské referendum, místní referendum a právo petiční. Právo petiční vychází z Listiny základních práv a svobod a představuje možnost občana obrátit se na státní orgán s dotazem, návrhem či stížností. Referendum na krajské úrovni lze uspořádat od roku 2011, to se však doposud v ČR neuskutečnilo. Otázku zavedení celostátního referenda má současná vláda ve svém programovém prohlášení, konalo se však pouze jedno, o vstupu ČR do EU. Institut místního referenda stanovil obecní zákon z roku 1990 pro případ sloučení nebo rozdělení obce. Zákon č. 298/1992 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích a o místním referendu, stanovil pro platnost účast alespoň 25 % oprávněných osob a závaznost, hlasovalo-li pro něj alespoň 50 % ze všech oprávněných osob. Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu zvýšil požadavek účasti v referendu na 50 %. Novela výše uvedeného zákona snížila kvórum účasti na 35 %. Rozhodnutí v místním referendu je závazné, hlasovala-li pro ně nadpoloviční většina oprávněných osob, které se místního referenda zúčastnily, a zároveň alespoň 25 % zapsaných osob oprávněných hlasovat.

Tato práce se zabývala místními referendy v letech 2006-2018. V tomto období byl podán návrh na 280 místních referend, z toho jich bylo 210 platných a 202 závazných. Nejvíce referend se uskutečnilo na téma správy obce. Nejnižší průměrnou účastí a závazností této kategorii se vyznačovala referenda týkající se hazardních her. Naopak nejvyšší průměrnou účastí a závazností se vyznačovala referenda týkající se radarové základny v Brdech a referenda týkající se spaloven odpadů. Jedná se o jednu z otázek, která se místních lidí přímo dotýká a tato referenda bývají většinou platná i závazná. Druhé místo co do počtu referend podle tématu zaujalo životní prostředí, z pohledu jejich platnosti a závaznosti patří tato referenda k nejúspěšnějším, je zřejmé, že obyvatele zajímá ve velké míře kvalita života v obci. Největší závaznosti dosahovala referenda týkající se úložiště jaderného odpadu. Pro místní referenda v ČR je typické, že se jich nejvíce uskutečňuje v obcích do 3000 obyvatel, stejně tak tato referenda dosahují nejvyšší platnosti a závaznosti. Nejméně referend proběhlo v obcích s vyšším počtem obyvatel, snižovala se i jejich průměrná účast a závaznost referend. Z uvedeného lze vysledovat, že velikost obce má vliv na platnost a závaznost

místních referend, se vzrůstajícím počtem obyvatel obce klesá jejich úspěšnost i závaznost. Témata, která se týkají všech obyvatel a která mají jasný a hmatatelný dopad jako např. vznik obcí nebo jejich sloučení, radarová základna, úložiště jaderného odpadu, těžba, územní plánování mají vysokou účast 50–70 % voličů. Oproti tomu témata mající abstraktní charakter, kdy si občané neumí reálně představit, jaký dopad by jejich hlasování mělo na život v obci, např. referenda týkající se školství, veřejných prostor mají účast jen kolem 40–50 % voličů. Souběžně s volbami se uskutečnilo 93 místních referend, z nichž bylo 70 platných a závazných. Nejvíce referend proběhlo současně s volbami do zastupitelstev obcí, kdy voliči projeví téměř stejný zájem o volby do referend i do zastupitelstva. Nejatraktivnější jsou zřejmě pro voliče prezidentské volby, kdy souběžně konaná referenda dosahovala nejvyšší průměrné účasti nad 50 % a závaznosti nad 90 %. U voleb do zastupitelstev krajů a EP byla vyšší účast v hlasování o referendu než u voleb o 20 %. Na základě výsledků zkoumání referend je zřejmé, že na účast v referendu má vliv atraktivita voleb. Ve sledovaném období nejvíce hlasování iniciovalo obecní zastupitelstvo a to u 162 referend a přípravný výbor u 112 referend. Nejvíce platných a závazných referend nalezneme v malých obcích z důvodu, že mezi vedením obce a místními lidmi jsou užší vazby. Obtížnost a náročnost na časovou kapacitu může být jedním z důvodů, proč se referenda iniciovaná přípravnými výbory vyskytují v menší míře.

Případové studie analyzovaly referenda v obcích Protivanov, Velký Beranov a Podolí. Všechna referenda se konala souběžně s volbami. Všechny tři obce spadají do kategorie obcí s počtem do 3000 obyvatel.

První referendum se konalo v obci Protivanov v roce 2016. Cílem bylo rozšíření stávajícího větrného parku. Referendum bylo vyhlášeno ze strany zastupitelstva z důvodu přesahu jeho volebního období. Předcházela mu anketa, kdy se většina oprávněných osob klonila k nové výstavbě. Před jeho uskutečněním proběhly v zastupitelstvu střety ohledně počtu a formulace otázek. Místní referendum i hlasování o obsazení krajského zastupitelstva se uskutečnilo ve společné místnosti úřadu. Místního referenda se zúčastnilo 48,9 % oprávněných osob. Pro „ANO“ se vyslovilo 225 voličů (56,82 %) a pro „NE“ 155 (39,14 %), bylo platné a závazné. Stejná místnost pro volby a referendum napomohla i zvýšení účasti ve volbách do zastupitelstva Olomouckého kraje (r. 2016 - 45,9 %), kdy téměř každý občan, který přišel hlasovat v referendu, udělil svůj hlas i kandidátovi ve volbách. Volební účast v krajských volbách se oproti roku 2012, kdy činila 39,43 %, zvýšila. Vedení obce kladný

přístup při realizaci referenda napomohl i k vítězství v komunálních volbách roku 2018 se ziskem 9 mandátů. Oproti roku 2014 zvýšení o dva. V případě, že jsou lidé spokojeni s vedením obce a mohou participovat, nemají důvod svým hlasem pověřit jiné politické uskupení a vyhovující měnit. Nestraníci vystupující v době před referendem proti správnosti otázky získali jeden mandát, oproti roku 2014 snížení o mandáty dva. Od provozovatelů větrného parku získává městys ročně jedno procento obratu firmy, tj. cca 220 tis. Kč, které jsou použity na rozvoj obce, což je vzhledem k 12milionovému rozpočtu obce jeho důležitou položkou. K dnešnímu dni není výstavba zahájena, řeší se pozemky, výměna elektrické sítě a cenové nabídky.

Cílem druhého referenda uskutečněného v roce 2018 v obci Velký Beranov byla výstavba logistického centra na soukromých pozemcích v katastru obce. Zastupitelstvo tento návrh podpořilo, lidé si stěžovali na nedostatek informací ze strany obce a volali po petici. Starosta naopak upozorňoval na sílu zastupitelské demokracie a na netečnost občanů. Petici podpořilo 30 % z celkového počtu oprávněných osob a společně s návrhem na vyhlášení referenda ji předložil přípravný výbor zastupitelstvu, referendum však bylo zamítnuto. Přípravný výbor se obrátil na Krajský soud v Brně a ten následně rozhodl o konání referenda souběžně s obecními volbami. Zastupitelstvo se snažilo znesnadnit hlasování v referendu a volbách oddělením hlasování do dvou odlišných místností. Přesto se referenda účastnilo 64,27 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob, bylo tedy platné. V referendu hlasovalo celkem 667 lidí, pro „ANO“ hlasovalo 417, pro „NE“ 250 voličů. Místní obyvatelé stavbu centra v referendu odmítli. Členové přípravného výboru se před komunálními volbami snažili zalíbit místním občanům. Což se projevilo vznikem nového volebního uskupení S LIDMI O LIDECH v čele s iniciátorem referenda a vítězstvím ve volbách, když strana získala 39,43 % hlasů a obsadila 6 mandátů. Volební účast se oproti roku 2014 (49,62 %) zvýšila na 68,39 %, což lze přičítat právě společnému konání voleb a referenda. Rozpočet obce je ročně kolem 14 milionu korun, pokud má obec zájem o větší investice je závislá na dotacích, díky realizaci této stavby mohla být obec finančně i pracovně zajištěná.

Třetí referendum se konalo v obci Podolí a týkalo se otázky nakládání s obecními pozemky. Nesouhlasné stanovisko k odprodeji před změnou ÚPD zaujala starostka se zástupkyní (obě Alternativa pro Podolí). Na zasedání zastupitelstva se nečekaně zformovala nová koalice z členů ČSSD a Život v Podolí 2014, což vyústilo v jejich odvolání. Zástupci nové koalice

zaujali posty starosty a místostarosty. Důvodem odvolání mělo být špatné nakládání s obecními financemi a dotacemi. Kauza rozdělila obec na dva znesvářené tábory. Obyvatelé sesbírali od více než třetiny oprávněných voličů podpisy pod petici. Tu spolu s návrhem na konání referenda předal přípravný výbor zastupitelstvu obce, ta se ho však pokusila zmařit. Zastání tak našel až u Krajského soudu v Brně, který vyhlásil referendum v termínu souběžném s krajskými volbami. Přestože se referendum uskutečnilo v odlišné budově než volby, účast v referendu byla o deset procent vyšší (57,3 %), než ve volbách do krajského zastupitelstva. Občané v referendu drtivou většinou odmítli prodej pozemků z vlastnictví obce. Referendum bylo platné i závazné. Vyostřená kauza měla dopad i na krajské volby za obec Podolí, když zisk hlasů ČSSD činil jen 8,8 %, na rozdíl od voleb minulých s 22,7 % hlasů. Úspěch zaznamenala hnutí, která v předvolebním období obyvatele obce podpořila. Volební účast v krajských volbách se oproti roku 2012 (36,79 %) zvýšila na 47,70 %, což lze přičítat právě jejich společnému konání. Na pořadu dne bylo konání předčasných obecních voleb podpořených peticí se 400 podpisy, V těch s převahou a se ziskem šesti křesel z devíti zvítězila Alternativa pro Podolí v čele se sesazenou starostkou. Původci sesazení starostky a místostarostky sdružení Život v Podolí a ČSSD ve volbách nekandidovali. V řádných volbách do obecního zastupitelstva v roce 2018 se projevila opět přízeň voličů Alternativy pro Podolí, jejímž lídrem byla starostka a hnutí získalo nejvyšší počet 6 křesel v zastupitelstvu. Nově vzniklé uskupení, na jehož kandidátce byla číslem jedna místostarostka, získalo dva mandáty. A nepřekvapil ani volební výsledek nezávislého kandidáta, který vyvolal sesazení starostky, ve volbách skončil na posledním místě s celkovým počtem 4,51 % hlasů, bez zisku mandátu.

Tato práce není návodem na uskutečnění úspěšného referenda, ale nabízí komplexní pohled na využívání této formy přímé demokracie v rámci komunální politiky v ČR. Přímá demokracie, včetně místního referenda může být důležitým mechanismem při rozhodování o rozvoji obcí.

6 Seznam použitých zdrojů

Knižní publikace

ANTOŠ, Marek, ŠIMÍČEK, Vojtěch. *Přímá demokracie*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2016. ISBN 978-80-210-8351-6.

BAKEŠ, Milan. *Veřejná správa a právo: pocta prof. JUDr. Dušanu Hendrychovi k 70. narozeninám*. Edited by Vladimír Mikule - Vladimír Sládeček - Vladimír Vopálka - Dušan. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1997. ISBN 8071791911.

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, Politologie, 2009. ISBN 978-80-247-2908-4.

BALÍK, Stanislav. *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. Metodologie výzkumu komunální politiky. In FIALA, Petr a STRMISKA, Maxmilián 1. vyd. Brno: ISPO - CDK, 2005. ISBN 80-7325-074-8.

BUTTLER, David, RANNEY, Austin. *Referendums: a comparative study of practice and theory*. Washington: American Enterprise Institute for Public Policy Research, 1978.

CABADA, Ladislav a kol. *Nové demokracie střední a východní Evropy: komparace politických systémů*. Praha: Oeconomica, 2008. ISBN 978-80-245-1388-1.

CRONIN, E. Thomas. *Direct democracy. The Politics of Initiative, Referendum and Recall*. Cambridge, Mass: Harvard University Press, 1999. ISBN 978074330092.

DAHL, Robert A. *O demokracii: průvodce pro občany*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-422-2.

DEAR, Michael. *Understanding and Overcoming the NIMBY Syndrome. Journal of the American Planning Association*, 1992.

FILIP, Jan. *Státověda*. Vyd. 5. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011.

FILIP, Jan. *Ústavní právo České republiky - Základní pojmy a instituty Ústavní základy ČR*. 4. opr. a dopl. vyd. Brno: Václav Klemm, 2011. ISBN 978-80-904083-8-8.

HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1.

JEMELKA, Luboš. *Zákon o sdružování občanů, zákon o právu shromažďovacím, zákon o právu petičním: s komentářem*. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-279-2.

KLOKOČKA, Vladimír, WAGNEROVÁ, Eliška. *Ústavy států Evropské unie*. Díl 1. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-466-8.

KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010.

MADAR, Zdeněk. *Slovník českého práva*. 3. rozšířené a podstatně přeprac. vyd. Praha: Linde, 2002. ISBN 80-7201-377-7.

NAHODIL, Tomáš. *Místní referendum v České republice: zákon o místním referendu s poznámkami*. Praha: Linde, 2004. ISBN 8072015028.

NEJDL, Pavel, ČERMÁK, Daniel. *Participace a partnerství v místní veřejné správě*. Sociologické studie. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7330-130-9.

NEUBAUER, Zdenek. *Státověda a teorie politiky*. 3. vyd., v Sociologickém nakladatelství 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. ISBN 80-86429-51-2.

NOVÝ, Michal. Explaining turnout in local referenda in the Czech Republic: does a NIMBY question enhance citizen engagement? *East European Politics*. 2016.

PAVLÍČEK, Václav. *Ústavní právo a státověda*. Praha: Linde, 1998. ISBN 80-7201-141-3.

PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v České republice*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, Právní monografie, 2011. ISBN 978-80-7357-700-1.

PLATÓN. *Ústava*. Překlad František Novotný. 4., opr. vyd. Platónovy dialogy; sv. 18. Praha: OIKOYMENH, 2005. ISBN 80-7298-142-0.

QVORTRUP, Mads. *Referendums around the world: the continued growth of direct democracy*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2014.

RIGEL, Filip. *Zákon o místním referendu s komentářem a judikaturou*. 1. vyd. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-8721-285-1.

ROUSSEAU, Jean-Jacques. *O společenské smlouvě neboli O zásadách státního práva*. Praha: V. Linhart, 1949.

ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Úvod do současné politologie: srovnávací analýza demokratických politických systémů*. Praha: Portál, 2002. ISBN 8071786284.

SADÍLEK, Jaroslav. *Velký Beranov: historie a vývoj osídlení obce a místních částí Bradlo a Jeclov*. Velký Beranov: Obec Velký Beranov, 2018. ISBN 978-80-270-5427-5.

SMITH, Michael L. *Občané v politice: studie k participativní a přímé demokracii ve střední Evropě*. Praha: ISEA - Institut pro sociální a ekonomické analýzy, 2009. ISBN 978-80-903316-5-5.

SMITH, Michael L. *Přímá demokracie v praxi: politika místních referend v České republice*. Praha: AV ČR. Sociologický ústav, 2007. ISBN 978-80-7330-117-0.

SOMMER, Karel. *Vybrané kapitoly dějin Protivanova*. Díl 1. Protivanov: Obecní úřad Protivanov, 2003. ISBN 80-239-0803-0.

Publikace

ADAMOVI, Karolina, KRÍŽKOVSKÝ, Ladislav. *K diskuzi o přímé demokracii: Právník*. roč. 132, č. 6, 1993. ISSN 0231-6625.

BUREŠOVÁ, Barbora, BALÍK, Stanislav. *Kdo jsou iniciátoři místních referend v ČR? Acta Politologica*, Praha: Univerzita Karlova, 2019. ISSN 1803-8220.

FOLTÍN, Tomáš. *Regulace hazardních her v České republice*. Praha: Univerzita Karlova, 2012. Diplomová práce.

SMITH, Michael L. *Cesty k efektivní přímé demokracii: česká místní referenda v regionálním srovnání*. Politologický časopis / Czech Journal of Political Science 8 (4): 399–422, 2006. ISSN 1211-3247.

Právní předpisy

Zákon č. 85/1990 Sb., zákon o právu petičním.

Zákon č. 565/1990 Sb., zákon České národní rady o místních poplatcích.

Ústavní zákon č. 327/1991 Sb., ústavní zákon o referendu.

Ústavní zákon č. 460/1992 Sb., Ústava Slovenskej republiky.

Ústavní zákon č. 542/1992 Sb., ústavní zákon o zániku České a Slovenské Federativní Republiky.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

Zákon č. 128/2000 Sb., zákon o obcích.

Zákon č. 130/2000 Sb., zákon o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů.

Zákon č. 131/2000 Sb., zákon o hlavním městě Praze.

Zákon č. 133/2000 Sb., zákon o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů.

Zákon č. 491/2001 Sb., zákon o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů.

Ústavní zákon č. 515/2002 Sb., ústavní zákon o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů.

Zákon č. 22/2004 Sb., zákon o místním referendu a o změně některých zákonů.

Zákon č. 169/2008 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 234/2006 Sb., zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 118/2010 Sb., zákon o krajském referendu a o změně některých zákonů.

Zákon č. 300/2011 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Ústavní zákon č. 71/2012 Sb., ústavní zákon, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů.

Zákon č. 186/2016 Sb., zákon o hazardních hrách.

Seznam internetových zdrojů

ABRAHAM LINCOLN ONLINE [online]. *The Gettysburg Address*. Internetové stránky, 2019. [cit. 6.9.2019]. Dostupné z: <http://www.abrahamlincolnonline.org/lincoln/speeches/gettysburg.htm>

ARCHIVE [online]. *Ottův slovník naučný*. Internetové stránky archivu, 2014. [cit. 10.10.2019]. Dostupné z: <https://archive.org/stream/ottvslovnknauni37ottogoo#page/n950/mode/2up>

BRNĚNSKÝ DENÍK [online]. *Referendum o poloze nádraží*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 29.8.2019]. Dostupné z: https://brnensky.denik.cz/zpravy_region/aktiviste-vyhrali-referendum-o-poloze-nadrazi-bude-s-volbami-v-roce-2016-2014112.html

BRUŠPERK [online]. *Poskytnutí informace dle zák. č. 106/99 Sb.* Internetové stránky města Brušperk, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: <https://www.brusperk-mesto.cz/wp-content/uploads/wordpress/Odpov%C4%9B%C4%8F-na-dotaz-%C4%8D.-48-1.pdf>

COUNCIL OF EUROPE PORTAL [online]. *European Charter of Local Self-Government*. Internetové stránky, 2019. [cit. 15.10.2019]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/122/signatures>

ČT24 [online]. *Podolí bez starosty povedou do voleb zbývající zastupitelé*. Internetové stránky České televize, 2019. [cit. 18.12.2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1964076-podoli-bez-starosty-povedou-do-voleb-zbyvajici-tri-zastupitele>

ČT24 [online]. *Referendum o větrných elektrárnách*. Internetové stránky České televize, 2019. [cit. 18.12.2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1930121-nadprotivanovem-se-maji-roztocit-vetrne-elektrarny-mistni-o-nich-rozhoduji-v>

ČT24 [online]. *V Podolí je až do odvolání uzavřená radnice*. Internetové stránky České televize, 2019. [cit. 2.10.2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1952842-v-podoli-na-uherkohradistsku-je-az-do-odvolani-zavrena-radnice>

ČT24 [online]. *V rozhádaném Podolí vyhrála odvolaná starostka*. Internetové stránky České televize, 2019. [cit. 2.10.2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/2127051-volby-v-rozhadanem-podoli-jasne-vyhrala-odvolana-starostka>

ČT24 [online]. *Želechovice se odtrhnou od Zlína*. Internetové stránky České televize, 2019. [cit. 20.8.2019]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1233425-zelechovicti-se-odtrhnou-od-zlina-rozhodli-si-v-referendu>

ČSÚ [online]. *Český statistický úřad*. Internetové stránky Českého statistického úřadu, 2019. [cit. 13.12.2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>

ČSÚ [online]. *Jednání vlády, programové prohlášení*. Internetové stránky Vlády ČR, 2019. [cit. 28.7.2019]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/jednani-vlady/programove-prohlaseni/programove-prohlaseni-vlady-165960/>

ČSÚ [online]. *Malý lexikon obcí*. Internetové stránky Českého statistického úřadu, 2019. [cit. 29.8.2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2018-42hnx5qxcd>

ČSÚ [online]. *Obce*. Internetové stránky Českého statistického úřadu, 2019. [cit. 10.12.2019]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xm/obce_o_p

ČSÚ [online]. *Počet obyvatel v obcích*. Internetové stránky Českého statistického úřadu, 2019. [cit. 10.12.2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-za0wri436p>

ČSÚ [online]. *Územní přehledy o volební účasti 2016*. Internetové stránky Českého statistického úřadu, 2019. [cit. 5.1.2020]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kz2016/kz4?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xnumnuts=7103>

ČSÚ [online]. *Volby do zastupitelstev obcí 2014*. Internetové stránky Českého statistického úřadu, 2019. [cit. 7.1.2020]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2014/kvs?xjazyk=CZ>

ČSÚ [online]. *Volby do zastupitelstev obcí 2018*. Internetové stránky Českého statistického úřadu, 2019. [cit. 7.1.2020]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2018/kvs?xjazyk=CZ>

ČSÚ [online]. *Výsledky voleb a referend*. Internetové stránky Českého statistického úřadu, 2019. [cit. 1.12.2019]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/>

DENÍK REFERENDUM [online]. *Podolí v referendu rozhodlo o záchraně biocentra*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 3.1.2020]. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/24021-obcane-podoli-v-referendu-rozhodli-o-zachrane-biocentra-ucast-predcila-volby>

DENÍK REFERENDUM [online]. *S komunálními volbami se koná řada referend*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 4.9.2019]. Dostupné z: <https://denikreferendum.cz/clanek/28268-i-letos-se-spolu-s-komunalnimi-volbami-kona-rada-mistnich-referend>

DOBRÝ DEN [online]. *Referendum v Podolí je platné*. Internetové stránky, 2012. [cit. 20.12.2019]. Dostupné z: <http://www.idobryden.cz/zpravy/referendum-v-podoli-je-platne-pozemek-zustane-obecni/2cf970de-8d84-11e6-802c-005056ab0011/>

DOBŘEJOVICE [online]. *Poskytnutí informace dle zák. č. 106/99 Sb.* Internetové stránky obce Dobřejovice, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: https://www.dobrejovice.cz/e_download.php?file=data/povinne_informace/poskytnuteinformace_5.pdf&original=odpov%C4%9B%C4%8F%20anonymizovan%C3%A1.pdf

DOLNÍ TOŠANOVICE [online]. *Výpis ze zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky obce Dolní Tošanovice, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: <https://dolnitosanovice.cz/dokumenty%5b9%5d-%5bcz%5d-dok%5b18273%5d-vyhlaseni-mistniho-referenda-na-12.6.2017---vypis-ze-zasedani-zastupitelstva-obce-dne-17.5.2017>

HORNÍ POČAPLY [online]. *Informace k místnímu referendu*. Internetové stránky obce Horní Počaply, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: http://www.hornipocaply.cz/e_download.php?file=data/uredni_deska/obsah572_1.pdf&original=M%C3%ADstn%C3%AD%20referendum_informace%20pro%20ob%C4%8Dany%20HP.pdf

IDNES [online]. *Chropyně nedala stopku těžbě*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 25.8.2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zlin/zpravy/chropyne-tezba-sterkopisek-referendum-sankce.A180113_376073_zlin-zpravy_ras

IDNES [online]. *Lidé vyšli už třikrát do ulic*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 26.9.2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zlin/zpravy/lide-v-podoli-na-uherskohradistsku-demonstruji.A160720_2260823_zlin-zpravy_ras

IDNES [online]. *O replice Vřídelní kolonády, referendum*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 5.8.2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/karlovy-vary/zpravy/referendum-vridelni-kolonada-replika-karlovy-vary.A180113_151823_vary-zpravy_pl

IDNES [online]. *Pátý blok Dukovan místní rozdělil*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 20.8.2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/referendum-o-dostavbe-jaderne-elektarny-dukovany-ve-slaveticich.A160411_2238430_jihlava-zpravy_mv

IDNES [online]. *Referendum rozhodne o počtu větrníků*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 5.9.2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/olomouc/zpravy/referendum-vetrne-elektarny-protivanov-drahanska-vrchovina.A161005_2277350_olomouc-zpravy_stk

IDNES [online]. *Referendum vyhnalo Penny do Beranova*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 12.12.2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/referendum-velky-beranov-sklad-penny-market-odmitnuti-dalnice-d1-obchvat-prumysl-vysocina.A181020_434226_jihlava-zpravy_mv

IDNES [online]. *Rozšíření letiště Vodochody nezabrání*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 15.8.2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/letiste-vodochody-rozsireni-strasburk-obce-stredni-cechy.A180313_388852_praha-zpravy_nuc

IDNES [online]. *Stát uvažuje o věznicích v Králikách*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 2.12.2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/pardubice/zpravy/vezeni-kraliky-vychovny-ustav-referendum-premena.A190207_132059_pardubice-zpravy_lati

IDNES [online]. *V Podolí se smír nekoná*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 28.9.2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zlin/zpravy/referendum-k-prodeji-pozemku-v-biocentru-hlubocek-v-podoli.A160831_2269980_zlin-zpravy_ras

IDNES [online]. *Výsledky referenda o spalovně odpadu v Jihlavě*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 28.7.2019]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/vysledky-referenda-o-spalovne-odpadu-v-jihlave.A161009_110730_jihlava-zpravy_mv

IROZHLAS [online]. *Evropský soud odmítl žalobu kvůli letišti*. Internetové stránky Českého rozhlasu, 2019. [cit. 15.8.2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/pentatelite-vodochody-evropsky-soud-zaloba-obce_1902262129_gol

IROZHLAS [online]. *Referendum v Náchodě*. Internetové stránky Českého rozhlasu, 2019. [cit. 1.12.2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/regiony/referendum-v-nachode-o-stavbe-nakupniho-centra-je-neplatne-prislo-jen-14-procent-volicu_201411222251_mpolak

IUDICTUM [online]. *Rozsudek NSS Ars 1/2012 - 26*. Internetové databáze judikatury, 2019. [cit. 1.12.2019]. Dostupné z: <https://iudictum.cz/677/ars-1-2012-26>

JAROMĚŘICE NAD ROKYTNOU [online]. *Místní referendum k hlubinnému úložišti*. Internetové stránky města Jaroměřice nad Rokytou, 2019. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: <http://www.jaromericenr.cz/mistni-referendum-k-hlubinnemu-ulozisti/ds-16405>

JAROMĚŘICE NAD ROKYTNOU [online]. *Výsledky místního referenda*. Internetové stránky města Jaroměřice nad Rokytou, 2019. [cit. 1.12.2019]. Dostupné z: <http://www.jaromericenr.cz/vysledky-mistniho-referenda/d-84728>

JIHLAVA [online]. *Rozhodnutí*. Internetové stránky města Jihlavy, 2019. [cit. 18.12.2019]. Dostupné z: https://www.jihlava.cz/assets/File.ashx?id_org=5967&id_dokumenty=527660

JIHLAVSKÉ LISTY [online]. *Referendum k výstavbě logistického centra*. Internetové noviny kraje Vysočina, 2007. [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: <https://www.jihlavskelisty.cz/clanek26005-velky-beranov-ceka-referendum-k-vystavbe-logistickeho-centra.html>

KARLOVY VARY [online]. *Karlovy Vary čeká historicky první referendum*. Internetové stránky města Karlovy Vary, 2019. [cit. 5.8.2019]. Dostupné z: <https://www.karlovyvary.cz/cs/karlovy-vary-ceka-historicky-prvni-referendum>

LHOTA RAPOTINA [online]. *Zápis 20. zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: <https://www.lhotarapotina.eu/file.php?nid=445&oid=6084330>

LIBEREC [online]. *Poskytnutí informace dle zák. č. 106/99 Sb.* Internetové stránky, 2019. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: https://www.liberec.cz/files/dokumenty/dokumenty-k-zadostem-informace/2019/2019_18_odpoved.pdf

LIBEREC [online]. *Výsledky místního referenda*. Internetové stránky, 2019. [cit. 29.8.2019]. Dostupné z: <http://oiapp.liberec.cz/referendum/>

LIDOVKY [online]. *Rath chce krajské referendum*. Internetové stránky Lidových novin, 2019. [cit. 27.11.2019]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/rath-chce-krajske-referendum-o-radaru-dsy-/zpravy-domov.aspx?c=A081019_150631_In_volby_ter

LIDOVKY [online]. *Uzurpátor Maduro oficiálně zahájil druhé období na postu prezidenta Venezuely*. Internetové stránky Lidových novin, 2019. [cit. 20.7.2019]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/uzurpator-maduro-oficialne-zahajil-druhe-obdobi-na-postu-prezidenta-venezuely.A190112_160706_In_zahranici_ele

MA21 [online]. *28. zasedání zastupitelstva města Jilemnice*. Internetové stránky místní Agendy, 2017. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: <https://ma21.cenia.cz/LinkClick.aspx?fileticket=0obOR25-WJ8%3D&tabid=2152&portalid=0&mid=577&language=cs-CZ>

MĚSTO HRONOV [online]. *Informace k místním referendům*. Internetové stránky města Hronov, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: <https://www.mestohronov.cz/mstn-referendum-2018/clanek/informace-k-mistnimu-referendu>

MĚSTO CHROPYNĚ [online]. *Usnesení zastupitelstva*. Internetové stránky města Chropyně, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: <http://www.muchropyne.eu/content/files/zastupitelstvo-mesta/1418/22/bod5.pdf>

MĚSTO JABLONEC [online]. *Místní referendum platí, rozhodl soud*. Internetové stránky statutárního města Jablonec nad Nisou, 2019. [cit. 10.8.2019]. Dostupné z: <https://www.mestojablonec.cz/cs/magistrat/pro-novinare/tiskove-zpravy/aktualni-zpravy/mistni-referendum-plati-rozhodl-soud.html>

MĚSTO JABLONEC [online]. *Poskytnutí informace dle zák. č. 106/99 Sb.* Internetové stránky statutárního města Jablonec nad Nisou, 2019. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: <https://www.mestojablonec.cz/cs/magistrat/povinne-informace/poskytnute-informace/dotazy-v-roce-2019/18-02-2019-mistni-referendum-12-13-1-2018.html>

MĚSTO JABLONEC [online]. *Referendum je neplatné a nezávazné*. Internetové stránky statutárního města Jablonec nad Nisou, 2019. [cit. 10.8.2019]. Dostupné z: <https://www.mestojablonec.cz/cs/mestsky-urad/pro-novinare/tiskove-zpravy/aktualni-zpravy/vysledky-referendum-je-neplatne-a-nezavazne.html>

MĚSTO JABLONEC [online]. *Referendum zakázalo hrací automaty*. Internetové stránky statutárního města Jablonec nad Nisou, 2019. [cit. 5.9.2019]. Dostupné z: <https://www.mestojablonec.cz/cs/mesto/jablonecky-mesicnik/rocnik-2018/02-2018/referendum-zakazalo-hraci-automaty.html>

MĚSTO MIMOŇ [online]. *Přijatá usnesení a nepřijatá návrhy usnesení*. Internetové stránky města Mimoň, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: https://mestomimon.cz/upload/2014/04/Usnesen%C3%AD-ze-ZaM%C4%9B-%C4%8D.-2_2016-20.04.2017.pdf

MĚSTO PODEBRADY [online]. *4. zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky města Poděbrady, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: <http://www.mesto-podebrady.cz/html/soubory/prenosy/archiv.htm>

MĚSTO PODEBRADY [online]. *Informace ze 4. zasedání*. Internetové stránky města Poděbrady, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: http://www.mesto-podebrady.cz/assets/File.ashx?id_org=12349&id_dokumenty=30375

MĚSTO TŘEBONĚ [online]. *Usnesení z 22. jednání zastupitelstva*. Internetové stránky města Třeboně, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: <https://www.mesto-trebon.cz/uploads/news/id7901/U-22-17-26-06.pdf>

MĚSTO ZUBŘÍ [online]. *Zuberské noviny č. 295*. Internetové stránky města Zubří, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: https://www.mesto-zubri.cz/assets/File.ashx?id_org=19378&id_dokumenty=10289%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20%20m%C3%A1m

MĚSTO ZUBŘÍ [online]. *Usnesení z 19. zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky města Zubří, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: <https://www.mesto-zubri.cz/volebni-obdobi-2014-2018/ds-1201/archiv=0&p1=10218>

MODERNÍ DĚJINY [online]. *Masarykův projev k desátému výročí republiky a úvahy o demokracii*. Vzdělávací portál pro učitele, studenty a žáky, 2019. [cit. 20.7.2019]. Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/masarykuv-projev-k-desatemu-vyroci-republiky-a-uvahy-o-demokracii/>

MODLÍKOV [online]. *Usnesení z 18. schůze zastupitelstva*. Internetové stránky obce Modlíkov, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/masarykuv-projev-k-desatemu-vyroci-republiky-a-uvahy-o-demokracii/>

MUCL [online]. *Poskytnutí informace dle zák. č. 106/99 Sb.* Internetové stránky města Český Lípa, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: <https://www.mucl.cz/6-zadost-o-poskytnuti-informaci-mistni-referendum/d-33084>

MV ČR [online]. *Kandidatura na prezidenta*. Internetové stránky Ministerstva vnitra, 2019. [cit. 20.7.2019]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-podminkach-kandidatury-pro-volbu-prezidenta-ceske-republiky-v-roce-2018.aspx>

MV ČR [online]. *Ministerstvo vnitra*. Internetové stránky Ministerstva vnitra, 2019. [cit. 1.8.2019]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/>

MV ČR [online]. *Místní referendum, přežitek či efektivní přímá demokracie*. Internetové stránky Ministerstva vnitra, 2019. [cit. 1.8.2019]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/konzultace-2010-mistni-referendum-prezitek-ci-efektivni-prima-demokracie.aspx>

MV ČR [online]. *Novelizace zákona o loteriích*. Internetové stránky Ministerstva vnitra, 2019. [cit. 10.8.2019]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/informace-k-problematice-novelizaci-zakona-o-loteriich-a-zakona-o-mistnich-poplatcich-ve-vztahu-k-metodicke-cinnosti-ministerstva-vnitra-ohledne-zpoplatneni-hazardu.aspx>

MV ČR [online]. *Občanské aktivity*. Internetové stránky Ministerstva vnitra, 2019. [cit. 20.7.2019]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcanske-aktivity-118893.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

MV ČR [online]. *Poskytnutí informace dle zák. č. 106/99 Sb. - Potůčky*. Internetové stránky Ministerstva vnitra, 2019. [cit. 20.7.2019]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migration/docDetail.aspx?docid=22122604&docType=ART>

MV ČR [online]. *Společné konání voleb a místního referenda*. Internetové stránky Ministerstva vnitra, 2019. [cit. 25.8.2019]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/stanoviska-ministerstva-vnitra-spolecne-konani-voleb-a-mistniho-referenda.aspx>

NOVINKY [online]. *Referendum o dostavbě Dukovan*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 20.8.2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/lide-ve-slaveticich-v-referendu-souhlasili-s-dostavbou-dukovan-347698>

NOVÉ MĚSTO NAD METUJÍ [online]. *Místní referendum*. Internetové stránky města Nové Město nad Metují, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: <https://www.novemestonm.cz/obcan/volby/mistni-referendum-2018/>

NOVÝ LÍSKOVEC [online]. *Usnesení zastupitelstva*. Internetové stránky městské části Brno Nový Lískovec, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: https://www.novy-liskovec.cz/assets/File.ashx?id_org=80910&id_dokumenty=2591

NSS [online]. *NSS vyhlásil referendum ve městě Zubří*. Internetové stránky Nejvyššího správního soudu, 2003. [cit. 7.1.2020]. Dostupné z: www.nssoud.cz/Nejvyssi-spravni-soud-vyhlasil-referendum-ve-meste-Zubri/art/16466

NSS [online]. *Usnesení krajského soudu 64 A 2/2018 - 81*. Internetové stránky Nejvyššího správního soudu, 2003. [cit. 7.1.2020]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/EVIDENCNI_LIST/2018/64A_2_2018_6_20180802135914_p_revedeno.pdf

OBEC HRUŠKA [online]. *Zastupitelstvo vyhláší místní referendum*. Internetové stránky obce Hruška, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: <https://www.obechruska.cz/file.php?nid=1873&oid=5390059>

OBEC PODOLÍ [online]. *Duchovní a relaxační areál*. Internetové stránky obce Podolí u Uherského Hradiště, 2015. [cit. 24.9.2019]. Dostupné z: <http://obecpodoli.cz/clanek/zobraz/duchovni-a-relaxacni-areal>

OBEC PODOLÍ [online]. *Historie obce*. Internetové stránky obce Podolí u Uherského Hradiště, 2015. [cit. 24.9.2019]. Dostupné z: <http://obecpodoli.cz/clanek/zobraz/historie-obce>

OBEC PODOLÍ [online]. *Usnesení krajského soudu 64 A 4/2016 - 32*. Internetové stránky obce Podolí u Uherského Hradiště, 2015. [cit. 7.1.2020]. Dostupné z: <http://www.obecpodoli.cz/dokumenty/uredni-deska/2016/000043.pdf>

OBEC PODOLÍ [online]. *Usnesení z 20. zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky obce Podolí u Uherského Hradiště, 2015. [cit. 20.12.2019]. Dostupné z: <http://www.obecpodoli.cz/dokumenty/usneseni/2016-usneseni-20.pdf>

OBEC PODOLÍ [online]. *Usnesení z 21. zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky obce Podolí u Uherského Hradiště, 2015. [cit. 3.1.2020]. Dostupné z: <http://www.obecpodoli.cz/dokumenty/usneseni/2016-usneseni-21.pdf>

OBEC PODOLÍ [online]. *Zpravodaj 4/2016*. Internetové stránky obce Podolí u Uherského Hradiště, 2015. [cit. 20.12.2019]. Dostupné z: <http://www.obecpodoli.cz/dokumenty/zpravodaj/2016-04.pdf>

OBEC PODOLÍ [online]. *Zpravodaj 5/2016*. Internetové stránky obce Podolí u Uherského Hradiště, 2015. [cit. 20.12.2019]. Dostupné z: <http://www.obecpodoli.cz/dokumenty/zpravodaj/2016-05.pdf>

OBEC PODOLÍ [online]. *ZŠ a MŠ Podolí*. Internetové stránky obce Podolí u Uherského Hradiště, 2015. [cit. 25.9.2019]. Dostupné z: <http://obecpodoli.cz/clanek/zobraz/zakladni-a-materska-skola>

OBEC TEMELÍN [online]. *Výpis z usnesení zastupitelstva*. Internetové stránky obce Temelín, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: https://www.obectemelin.cz/e_download.php?file=data/uredni_deska/obsah755_5.pdf&original=34%20-%20V%C3%9DPIS%20USNESEN%C3%8D%20ze%20dne%2030.8.2018%20v%20Temel%C3%ADn%C4%9B.pdf

OBEC ZDIBY [online]. *Usnesení ze zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky obce Zdiby, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: <https://www.obeczdiby.cz/formular/usneseni-z-15-3-2018.pdf>

OŽIVENÍ [online]. *Platit musí viníci*. Internetové stránky, 2019. [cit. 27.11.2019]. Dostupné z: <https://www.oziveni.cz/2013/09/tiskova-zprava-k-prvni-mu-krajskemu-referendu-platit-musi-vinici/>

PARLAMENTNÍ LISTY [online]. *Rozhor na dálku k Podolským mokřadům*. Internetové zpravodajství, 2009. [cit. 2.1.2020]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/nazory-a-petice/Frantisek-Kuba-Rozhovor-na-dalku-k-Podolskym-mokradum-489947>

PARLAMENTNÍ LISTY [online]. *Senátor Valenta svolal debatu o obci*. Internetové zpravodajství, 2009. [cit. 2.1.2020]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/VIDEO-Rozbita-okna-vejce-na-omitce-rozliceni-lide-Senator-Valenta-svolal-debatu-v-obci-kde-je-velmi-dusno-450219>

PROTIVANOV [online]. *Městys Protivanov*. Internetové stránky městyse Protivanov, 2019. [cit. 10.12.2019]. Dostupné z: <https://www.protivanov.com/>

PROTIVANOV [online]. *Výpis usnesení č.7/2016 z jednání zastupitelstva*. Internetové stránky městyse Protivanov, 2019. [cit. 12.12.2019]. Dostupné z: <https://www.protivanov.com/file.php?nid=3828&oid=5216749>

PROTIVANOV [online]. *Výpis usnesení č.8/2016 z jednání zastupitelstva*. Internetové stránky městyse Protivanov, 2019. [cit. 12.12.2019]. Dostupné z: <https://www.protivanov.com/file.php?nid=3828&oid=5216752>

PROTIVANOV [online]. *Zápis č.9/2015 z jednání zastupitelstva*. Internetové stránky městyse Protivanov, 2019. [cit. 12.12.2019]. Dostupné z: <https://www.protivanov.com/file.php?nid=3828&oid=5617084>

PROTIVANOV [online]. *Zpravodaj 3,4/2016*. Internetové stránky městyse Protivanov, 2019. [cit. 13.12.2019]. Dostupné z: <https://www.protivanov.com/file.php?nid=3828&oid=4956391>

PROTIVANOV [online]. *Zpravodaj 7,8,9/2016*. Internetové stránky městyse Protivanov, 2019. [cit. 13.12.2019]. Dostupné z: <https://www.protivanov.com/file.php?nid=3828&oid=5244680>

PROTIVANOV [online]. *Zápis č.10/2016 o výsledku hlasování*. Internetové stránky městyse Protivanov, 2019. [cit. 19.12.2019]. Dostupné z: <https://www.protivanov.com/file.php?nid=3828&oid=5246045>

PROTIVANOV [online]. *Zpravodaj 11,12/2016*. Internetové stránky městyse Protivanov, 2019. [cit. 19.12.2019]. Dostupné z: <https://www.protivanov.com/file.php?nid=3828&oid=5419469>

PROTIVANOV [online]. *Zpravodaj 7,8,9,10/2018*. Internetové stránky městyse Protivanov, 2019. [cit. 13.12.2019]. Dostupné z: <https://www.protivanov.com/file.php?nid=3828&oid=6509175>

PROSTĚJOVSKÝ DENÍK [online]. *Porazeným krajských voleb je KCČM*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 5.1.2020]. Dostupné z: https://prostejovsky.denik.cz/zpravy_region/porazenym-krajskych-voleb-je-kscm-prekvapenim-neuspech-tesarika-20161010.html

PSP [online]. *Sněmovní tisky*. Internetové stránky poslanecké sněmovny a parlamentu ČR, 2019. [cit. 22.7.2019]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sntisk.sqw>

PSP [online]. *Sněmovní tisky*. Internetové stránky poslanecké sněmovny a parlamentu ČR, 2019. [cit. 16.10.2019]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=1&T=2096>

PSP [online]. *Studie – Referenda ve vybraných zemích*. Internetové stránky poslanecké sněmovny a parlamentu ČR, 2019. [cit. 15.10.2019]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=1&t=6>

PSP [online]. *Studie – Všeobecná referenda ve státech EU*. Internetové stránky poslanecké sněmovny a parlamentu ČR, 2019. [cit. 10.10.2019]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=1&t=6>

REVUE POLITIKA [online]. *Několik poznámek k referendu o vstupu ČR do EU*. Internetové stránky centra pro studium demokracie a kultury, 2019. [cit. 27.11.2019]. Dostupné z: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/818/nekolik-poznamek-k-referendu-o-vstupu-cr-do-eu>

ROZHLAS [online]. *Politický a ekonomický vývoj ve Venezuele*. Internetové stránky Českého rozhlasu, 2019. [cit. 1.8.2019]. Dostupné z: https://www.rozhlas.cz/cro6/stop/_zprava/551371

SLOVÁCKÝ DENÍK [online]. *Při referendu chtějí držet hlídky*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 2.1.2020]. Dostupné z: https://slovacky.denik.cz/zpravy_region/pri-referendu-v-podoli-chteji-drzet-hlidky-20161007.html

SLOVÁCKÝ DENÍK [online]. *Vítězové voleb opouštějí zastupitelstvo*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 2.1.2020]. Dostupné z: https://slovacky.denik.cz/zpravy_region/ctverice-zastupitelu-v-podoli-rezignovala-na-sve-posty-20161017.html

STOP LETIŠTI VODOCHODY [online]. *Stop letišti Vodochody*. Internetové stránky, 2019. [cit. 1.12.2019]. Dostupné z: <http://www.stopletistivodochody.cz/>

SUCHÉ LAZCE [online]. *Výsledky referenda*. Internetové stránky městské části Opava Suché Lazce, 2002. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: <http://www.suchelazce.cz/clanky/referendum-2018>

ŠUMPERSKÝ DENÍK [online]. *Obyvatelé Petrova žádají samostatnost*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 23.8.2019]. Dostupné z: https://sumpersky.denik.cz/zpravy_region/petrov-sobotin-samostatnost-referendum-20080603.html

ŠUMPERSKÝ DENÍK [online]. *Petrov se odtrhne od Sobotína*. Internetové zpravodajství, 2019. [cit. 23.8.2019]. Dostupné z: https://sumpersky.denik.cz/zpravy_region/referendum-petrov-20080907.html

TOP 09 [online]. *Top 09 odmítá krajské referendum*. Internetové stránky, 2019. [cit. 27.11.2019]. Dostupné z: <https://www.top09.cz/co-delame/tiskove-zpravy/drabek-top-09-odmita-krajske-referendum-o-prolomeni-tezebnich-limitu-881.html?clanek=881>

TRANSPARENCY INTERNATIONAL [online]. *Místní referendum (poslední výspa přímé demokracie)*. Internetové stránky, 2019. [cit. 22.7.2019]. Dostupné z: https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/poradna-ppk-mistni-referendum_1.pdf

TRANSPARENCY INTERNATIONAL [online]. *Místní referendum jako institut přímé demokracie*. Internetové stránky, 2019. [cit. 22.7.2019]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/M%C3%ADstn%C3%AD-referendum-jako-institut-p%C5%99%C3%ADm%C3%A9-demokracie-2015-2016-CZ.pdf>

VELKÉ MEZIRŮČÍ [online]. *Usnesení krajského soudu 67A 4/2017-93*. Internetové stránky města Velké Meziříčí, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: https://www.velkemezirici.cz/images/stories/volby/referendum/Usnesen%C3%AD_KS_Brno_67A_4_2017.pdf

VELKÉ PŘÍLEPY [online]. *Poskytnutí informace dle zák. č. 106/99 Sb.* Internetové stránky obce Velké Přílepy, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: http://www.velke-prilepy.cz/e_download.php?file=data/editor/502cs_42.pdf&original=I%20-%2027.02.2019.pdf

VELKÝ BERANOV [online]. *O obci*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 9.9.2019]. Dostupné z: <https://www.velkyberanov.cz/o-obci/d-5957/p1=5992>

VELKÝ BERANOV [online]. *Oznámení o době a místě konání místního referenda*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 15.12.2019]. Dostupné z: https://www.velkyberanov.cz/assets/File.ashx?id_org=17949&id_dokumenty=27010

VELKÝ BERANOV [online]. *Oznámení o konání zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 19.12.2019]. Dostupné z: https://www.velkyberanov.cz/assets/File.ashx?id_org=17949&id_dokumenty=26008

VELKÝ BERANOV [online]. *Strategický rozvojový dokument*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 13.12.2019]. Dostupné z: https://www.velkyberanov.cz/assets/File.ashx?id_org=17949&id_dokumenty=23590

VELKÝ BERANOV [online]. *Usnesení č. 1 ze zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 18.12.2019]. Dostupné z: https://www.velkyberanov.cz/assets/File.ashx?id_org=17949&id_dokumenty=27083

VELKÝ BERANOV [online]. *Usnesení č. 7/2009 ze zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 19.12.2019]. Dostupné z: https://www.velkyberanov.cz/assets/File.ashx?id_org=17949&id_dokumenty=22214

VELKÝ BERANOV [online]. *Usnesení č. 8/2009 ze zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 19.12.2019]. Dostupné z: https://www.velkyberanov.cz/assets/File.ashx?id_org=17949&id_dokumenty=22244

VELKÝ BERANOV [online]. *Usnesení č. 22 ze zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 19.12.2019]. Dostupné z: https://www.velkyberanov.cz/assets/File.ashx?id_org=17949&id_dokumenty=26678

VELKÝ BERANOV [online]. *Usnesení č. 24 ze zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 19.12.2019]. Dostupné z: https://www.velkyberanov.cz/assets/File.ashx?id_org=17949&id_dokumenty=26870

VELKÝ BERANOV [online]. *Výsledek hlasování v místním referendu*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 15.12.2019]. Dostupné z: https://www.velkyberanov.cz/assets/File.ashx?id_org=17949&id_dokumenty=27039

VELKÝ BERANOV [online]. *Zpravodaj 2/2018*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 15.12.2019]. Dostupné z: https://www.velkyberanov.cz/assets/File.ashx?id_org=17949&id_dokumenty=27302

VELKÝ BERANOV [online]. *Zpravodaj 3.čtvrtletí/2018*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 16.12.2019]. Dostupné z: https://www.velkyberanov.cz/assets/File.ashx?id_org=17949&id_dokumenty=27304

VELKÝ BERANOV [online]. *Zpravodaj 4/2018*. Internetové stránky města Velký Beranov, 2019. [cit. 16.12.2019]. Dostupné z: https://www.velkyberanov.cz/assets/File.ashx?id_org=17949&id_dokumenty=27306

VĚDOMICE [online]. *Usnesení z 16. zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky obce Vedomice, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: http://www.vedomice.cz/e_download.php?file=data/editor/132cs_77.pdf&original=Usneseni%C3%AD%20z%2016%20zased%C3%A1n%C3%AD%20ZO%20ze%20dne%2030.9.2017doc.pdf

VĚTEŘOV [online]. *Usnesení z 18. zasedání zastupitelstva*. Internetové stránky obce Věteřov, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: <https://www.veterov.eu/obecni-urad/verejne-zasedani-zov/>

VŠENORY [online]. *Poskytnutí informace dle zák. č. 106/99 Sb.* Internetové stránky obce Všenory, 2020. [cit. 1.3.2020]. Dostupné z: https://www.vsenory.cz/e_download.php?file=data/editor/308cs_2.pdf&original=%C5%BD%C3%A1dost%20dle%20106%20-%20odpov%C4%9B%C4%8F%2018.2.2019.pdf

VÝCHODNÍ MORAVA [online]. *Podolí*. Internetové stránky cestovního ruchu Východní Moravy, 2020. [cit. 24.9.2019]. Dostupné z: <https://www.vychodni-morava.cz/lokalita/406>

ZÁKONY [online]. *Rozsudek NSS 3/2014*. Internetové stránky, 2019. [cit. 3.12.2019]. Dostupné z: <https://www.zakony.cz/soudni-rozhodnuti/nejvyssi-spravni-soud/2014/1701/judikat-nss-Ars-3-2014-i-aktivni-procesni-legitimace-pripravneho-vyboru-je-ve-smyslu-91a-s-r-s-zapouziti-57-odst-GNSS20142185/>

ZÁKONY [online]. *Rozsudek NSS 2 As 212/215*. Internetové stránky, 2019. [cit. 1.12.2019]. Dostupné z: <https://www.zakony.cz/soudni-rozhodnuti/nejvyssi-spravni-soud/2016/4001/judikat-nss-2-As-212-2015-GNSS2016069>

ZMĚNA PRO TRUBÍN [online]. *Otevřený dopis zastupitelstvu obce*. Internetové stránky, 2019. [cit. 1.12.2019]. Dostupné z: <http://www.zmenaprotrubin.cz/2018/07/19/otevreny-dopis-transparency-international-zastupitelstvu-obce/>

Rozhovory

Rozhovor se starostkou obce Protivanov Bronislavou Krénarovou, září 2019

Rozhovor s předsedou volební komise obce Protivanov Františkem Kolářem, srpen 2019

Rozhovor se zastupitelem obce Protivanov Aloisem Kolářem ml., listopad 2019

Rozhovor se starostou obce Velký Beranov Jánem Plevčíkem, září 2019

Rozhovor s iniciátorem referenda v obci Velký Beranov Jaroslavem Kokejlem, srpen 2019

Rozhovor s majitelem pozemku v obci Velký Beranov Alešem Freyem, srpen 2019

Rozhovor se starostkou obce Podolí Janou Rýpalovou, září 2019

7 Přílohy

Příloha č. 1

Otázky k polostrukturovaným rozhovorům – referendum Protivanov

Rozhovor se starostkou obce Protivanov Bronislavou Krénarovou:

1. Jak by zastupitelstvo postupovalo v případě, že by většina voličů odpověděla v referendu nesouhlasně?
2. Jak jste reagovala na výsledky ankety?
3. Měl souběh referenda s volbami vliv na výši nákladů na jeho konání?
4. Uskutečnily se volby a referendum v odlišných volebních místnostech?
5. Souhlasilo zastupitelstvo s konáním referenda souběžně s volbami?
6. Doporučovala komise občanům při volbách nějaký postup?

Rozhovor s předsedou volební komise Františkem Kolářem:

1. Projevili občané o referendum zájem?
2. Měl na zájem o referendum vliv termín voleb?
3. Co bylo podle vás důvodem zvýšené účasti v krajských volbách?

Rozhovor se zastupitelem Aloisem Kolářem mladším:

1. Jaké podle vás byly dopady referenda?

Otázky k polostrukturovaným rozhovorům – referendum Velký Beranov

Rozhovor se starostou obce Jánem Plevčíkem:

1. Spatřovalo vedení obce přínos v realizaci výstavby logistického centra?
2. Zajistila obec informovanost občanů o možné výstavbě?
3. Jaké kroky obec podnikla, aby občanům problematiku výstavby přiblížila?
4. Jaké je účast občanů na veřejných zasedání zastupitelstva?
5. Proč zastupitelstvo referendum zamítlo?
6. Jak by zastupitelstvo postupovalo v případě, že občané v referendu výstavbu odmítnou?

Rozhovor s iniciátorem referenda Jaroslavem Kokejlem:

1. Jaký máte názor na výsledky referenda?

Rozhovor s majitelem pozemku Alešem Freyem:

1. Jaké byly podle vás dopady referenda?
2. Mohla by mít výstavba přínos i pro obec?

Otázky k polostrukturovaným rozhovorům – referendum Podolí

Rozhovor se starostkou Janou Rýpalovou:

1. Jak jste vnímala jednoznačné vítězství v předčasných volbách?
2. Jak hodnotíte průběh mimořádných voleb a proč byla přizvána kontrola z Ministerstva vnitra?
3. Proč jste se rozhodla kandidovat ve volbách r. 2018?
4. Co mohou po vašem zvolení očekávat občané, kteří podporovali druhou stranu?
5. Podpořili vás při protestech i okolní obce?
6. Zabýval se kauzou některý z politických činitelů?
7. Co říkáte na výsledek referenda?

Příloha č. 2

Přehled místních referend 2006-2018

Č.	Obec	Kraj	Oprávněné osoby	Účast (v %)	Platnost	Závaznost	Téma	Datum	Volby	Kategorie / Iniciátor
1	Bohušovice nad Ohří	ÚK	1792	57,09	Ano	Ano	ŽP	20.1.2006	Ne	těžba
2	Drahoňův Újezd	PLK	112	80,4	Ano	Ano	ŽP	25.3.2006	Ne	těžba
3	Tisovec	PAK	265	75,1	Ano	Ano	SO	25.3.2006	Ne	správa majetku
4	Opatovice nad Labem	PAK	1352	54,7	Ano	Ano	ŽP	24.6.2006	Ne	odpad
5	Čelákovice	SČK	8598	18	Ne	Ne	SO	9.9.2006	Ne	ostatní
6	Vrbátky	OLK	1245	50,4	Ano	Ano	SO	20.10.2006	ZO	územní plánování
7	Miskovice	SČK	304	67,4	Ano	Ano	SO	20.10.2006	ZO	ostatní
8	Litvínov	ÚK	21672	38,2	Ne	Ne	ŽP	1.12.2006	Ne	těžba
9	Abertamy, Hřebečná	KVK	884	54,9	Ano	Ano	ŽP	8.12.2006	Ne	větrné elektrárny
10	Mírová	KVK	208	61,5	Ano	Ano	ŽP	19.1.2007	Ne	těžba
11	Olešenska	VYS	145	57,2	Ano	Ano	ŽP	27.1.2007	Ne	větrné elektrárny
12	Trokavec	PLK	88	81,8	Ano	Ano	SO	17.3.2007	Ne	radar.základna
13	Hojkov	VYS	131	92,4	Ano	Ano	ŽP	28.4.2007	Ne	jaderný odpad
14	Staré Buky	HKK	368	61,7	Ano	Ano	SO	29.4.2007	Ne	správa majetku
15	Vísky	PLK	31	96,8	Ano	Ano	SO	5.5.2007	Ne	radar.základna
16	Velká Bíteš	VYS	3925	54,2	Ano	Ano	ŽP	25.5.2007	Ne	dopravní síť
17	Těně	PLK	199	71,4	Ano	Ano	SO	2.6.2007	Ne	radarová základna
18	Volenice	SČK	304	59,2	Ano	Ano	SO	9.6.2007	Ne	radarová základna
19	Vranovice	SČK	207	72,9	Ano	Ano	SO	9.6.2007	Ne	radarová základna
20	Bezdčkov pod Třemšínem	SČK	124	74,2	Ano	Ano	SO	9.6.2007	Ne	radarová základna
21	Rožmitál pod Třemšínem	SČK	3636	47,2	Ne	Ne	SO	9.6.2007	Ne	radarová základna

22	Zaječov	SČK	1125	65,8	Ano	Ano	SO	9.6.2007	Ne	radarová základna
23	Vševily	SČK	92	83,7	Ano	Ano	SO	9.6.2007	Ne	radarová základna
24	Věšín	SČK	537	74	Ano	Ano	SO	9.6.2007	Ne	radarová základna
25	Hvozdřany	SČK	630	65	Ano	Ano	SO	9.6.2007	Ne	radarová základna
26	Sedlice	SČK	182	64,3	Ano	Ano	SO	9.6.2007	Ne	radarová základna
27	Hůrky	PLK	175	65,7	Ano	Ano	SO	9.6.2007	Ne	radarová základna
28	Štítov	PLK	44	86,4	Ano	Ano	SO	9.6.2007	Ne	radarová základna
29	Místo	ÚK	337	60,8	Ano	Ano	ŽP	22.6.2007	Ne	větrné elektrárny
30	Mirošov	PLK	1786	51,5	Ano	Ano	SO	23.6.2007	Ne	radarová základna
31	Veselá	PLK	169	53,8	Ano	Ano	SO	30.6.2007	Ne	radarová základna
32	Láz	SČK	456	60,3	Ano	Ano	SO	28.7.2007	Ne	radarová základna
33	Bohutín	SČK	1289	37,8	Ne	Ne	SO	1.9.2007	Ne	radarová základna
34	Lichkov	PAK	411	56,7	Ano	Ano	ŽP	8.9.2007	Ne	větrné elektrárny
35	Nový Rychnov	VYS	809	47,2	Ne	Ne	ŽP	29.9.2007	Ne	jaderný odpad
36	Omice	JMK	580	56	Ano	Ano	SO	20.10.2007	Ne	územní plánování
37	Koleč	SČK	471	30,6	Ne	Ne	ŽP	29.10.2007	Ne	větrné elektrárny
38	Horní Blatná	KVK	305	44,6	Ne	Ne	ŽP	3.11.2007	Ne	dopravní síť
39	Opatov	VYS	160	67,5	Ano	Ano	ŽP	10.11.2007	Ne	jaderný odpad
40	Strašice	PLK	1910	36,7	Ne	Ne	SO	10.11.2007	Ne	radarová základna
41	Ochoz u Brna	JMK	951	35,4	Ne	Ne	SO	12.11.2007	Ne	územní plánování
42	Vnorovy	JMK	2457	35,3	Ne	Ne	ŽP	24.11.2007	Ne	fotovoltaické elektrárny
43	Dušejev	VYS	329	65,3	Ano	Ano	ŽP	24.11.2007	Ne	jaderný odpad
44	Lišřany	ÚK	375	44,3	Ne	Ne	ŽP	30.11.2007	Ne	větrné elektrárny
45	Miličov	VYS	103	86,4	Ano	Ano	ŽP	8.12.2007	Ne	jaderný odpad
46	Hubenov	VYS	115	82,6	Ano	Ano	ŽP	15.12.2007	Ne	jaderný odpad
47	Dvorce	VYS	150	73,3	Ano	Ano	ŽP	15.12.2007	Ne	jaderný odpad
48	Želešice	JMK	1118	40,2	Ne	Ne	SO	2.2.2008	Ne	správa majetku
49	Letohrad	PAK	793	65,1	Ano	Ne	UZ	16.2.2008	Ne	rozdělení obcí
50	Sudoměřice	JMK	999	52,6	Ano	Ano	SO	16.3.2008	Ne	ostatní
51	Cejle	VYS	347	72,6	Ano	Ano	ŽP	22.3.2008	Ne	jaderný odpad
52	Studeneč	VYS	447	50,8	Ano	Ano	O	1.5.2008	Ne	odstranění památníku
53	Zlín	ZLK	1624	83,3	Ano	Ano	UZ	17.5.2008	Ne	rozdělení obcí
54	Horní Habartice	ÚK	327	69,7	Ano	Ne	SO	24.5.2008	Ne	správa majetku
55	Rokytnice	ZLK	483	40	Ne	Ne	SO	7.6.2008	Ne	ostatní
56	Bousís	OLK	111	76,6	Ano	Ano	ŽP	19.7.2008	Ne	větrné elektrárny
57	Nové Heřminovy	MSK	220	35	Ano	Ano	SO	30.8.2008	Ne	ostatní
58	Sobotín	OLK	958	65,8	Ano	Ano	UZ	6.9.2008	Ne	rozdělení obcí
59	Struhařov	SČK	504	21	Ne	Ne	SO	11.10.2008	Ne	územní plánování
60	Milevsko	JČK	7539	49,7	Ano	Ano	SO	17.10.2008	ZK	správa majetku
61	Dolní Břežany	SČK	1935	42,3	Ano	Ano	SO	17.10.2008	ZK	územní plánování
62	Modlíkov	VYS	131	86,3	Ano	Ano	ŽP	17.10.2008	ZK	větrné elektrárny
63	Libčeves	ÚK	729	32,4	Ne	Ne	ŽP	29.11.2008	Ne	bioplyn.zařízení
64	Stříbro	PLK	6264	23,1	Ne	Ne	ŽP	9.1.2009	Ne	větrné elektrárny
65	Dýšina	PLK	1302	50,7	Ano	Ano	SO	15.1.2009	Ne	ostatní

66	Havlíčková Borová	VYS	761	60	Ano	Ano	ŽP	21.2.2009	Ne	větrné elektrárny
67	Tlumačov	ZLK	1981	27,4	Ne	Ne	SO	6.3.2009	Ne	správa majetku
68	Niva	OLK	271	66,4	Ano	Ano	ŽP	21.3.2009	Ne	větrné elektrárny
69	Liboš	OLK	481	59,3	Ano	Ano	ŽP	20.6.2009	Ne	těžba
70	Květinice	SČK	686	43,4	Ano	Ano	SO	28.6.2009	Ne	územní plánování
71	Černá Hora	JMK	1561	18,1	Ne	Ne	O	3.7.2009	Ne	odstoupení od smlouvy
72	Rohozná u Jihlavy	VYS	312	75	Ano	Ano	ŽP	15.8.2009	Ne	jaderný odpad
73	Chotíkov	PLK	788	76,6	Ano	Ano	ŽP	4.9.2009	Ne	odpad
74	Zlín	ZLK	1534	60,8	Ano	Ne	UZ	11.9.2009	Ne	rozdělení obcí
75	Lišnice	ÚK	173	66,5	Ano	Ano	SO	12.9.2009	Ne	územní plánování
76	Větrkovice	MSK	623	65,7	Ano	Ano	ŽP	26.9.2009	Ne	větrné elektrárny
77	Prosetín	PAK	646	66,4	Ano	Ano	ŽP	5.10.2009	EP	těžba
78	Věrovaný	OLK	1123	61,3	Ano	Ano	ŽP	10.10.2009	Ne	těžba
79	Okrouhlá Radouň	JČK	148	59,5	Ano	Ano	ŽP	10.10.2009	Ne	jaderný odpad
80	Veselí nad Lužnicí	JČK	5378	33,3	Ne	Ne	SO	7.11.2009	Ne	správa majetku
81	Praha - Klánovice	PHA	2407	62,5	Ano	Ano	ŽP	7.11.2009	Ne	ostatní
82	Vamberk	HKK	3823	27,5	Ne	Ne	SO	20.11.2009	Ne	správa majetku
83	Úhonice	SČK	777	36,7	Ano	Ne	ŽP	21.11.2009	Ne	větrné elektrárny
84	Roztoky	SČK	5711	25,6	Ne	Ne	SO	26.11.2009	Ne	územní plánování
85	Běloky	SČK	114	81,6	Ano	Ano	SO	28.11.2009	Ne	územní plánování
86	Sířejovice	ÚK	233	62,7	Ano	Ano	ŽP	30.1.2010	Ne	průmyslové podniky
87	Záboří	JČK	267	51,1	Ano	Ano	ŽP	30.1.2010	Ne	fotovolt. elektrárny
88	Chvatěruby	SČK	376	57,7	Ano	Ano	ŽP	12.2.2010	Ne	letišť
89	Zlončice	SČK	329	64,1	Ano	Ano	ŽP	12.2.2010	Ne	letišť
90	Stázná	PAK	84	61,9	Ano	Ano	ŽP	6.3.2010	Ne	větrné elektrárny
91	Panenské Břežany	SČK	449	71,5	Ano	Ano	ŽP	19.3.2010	Ne	letišť
92	Hronov	HKK	870	75,9	Ano	Ne	UZ	20.3.2010	Ne	rozdělení obcí
93	Báň	SČK	910	59,3	Ano	Ano	ŽP	24.3.2010	Ne	letišť
94	Máslovice	SČK	249	59,4	Ano	Ano	ŽP	26.3.2010	Ne	letišť
95	Nový Jičín	MSK	1289	69,4	Ano	Ano	UZ	11.4.2010	Ne	rozdělení obcí
96	Dolany	SČK	624	72,9	Ano	Ano	ŽP	16.4.2010	Ne	letišť
97	Odolena Voda	SČK	4250	26	Ne	Ne	ŽP	17.4.2010	Ne	letišť
98	Postřížín	SČK	492	50,4	Ano	Ano	ŽP	23.4.2010	Ne	letišť
99	Cotkytle	PAK	327	59,9	Ano	Ano	ŽP	22.5.2010	Ne	větrné elektrárny
100	Myslkovice	JČK	314	61,8	Ano	Ano	ŽP	22.5.2010	Ne	fotovolt. elektrárny
101	Líbeznice	SČK	1418	54,7	Ano	Ano	ŽP	28.5.2010	PS	letišť
102	Měšice	SČK	1170	66	Ano	Ano	ŽP	28.5.2010	PS	letišť
103	Mratín	SČK	793	64,1	Ano	Ano	ŽP	28.5.2010	PS	letišť
104	Sudice	JMK	355	70,7	Ano	Ano	ŽP	28.5.2010	PS	fotovolt. elektrárny
105	Žádovice	JMK	636	49,4	Ano	Ano	ŽP	19.6.2010	Ne	ostatní
106	Ústup	JMK	33	93,9	Ano	Ano	ŽP	27.6.2010	Ne	fotovolt. elektrárny
107	Klecany	SČK	2014	38,8	Ano	Ano	ŽP	7.9.2010	Ne	letišť
108	Brno	JMK	888	68,6	Ano	Ne	UZ	12.9.2010	Ne	rozdělení obcí
109	Milovice	SČK	6281	22,4	Ne	Ne	SO	15.10.2010	ZO	územní plánování
110	Kobeřice	MSK	26439	44,8	Ano	Ano	SO	15.10.2010	ZO	ostatní

111	Losiná	PLK	875	52,6	Ano	Ano	ŽP	15.10.2010	ZO	průmyslové podniky
112	Bačalky	HKK	137	68,6	Ano	Ano	ŽP	15.10.2010	ZO	větrné elektrárny
113	Lodín	HKK	279	75	Ano	Ano	SO	11.12.2010	Ne	územní plánování
114	Oldříšov	MSK	1076	45,6	Ano	Ano	SO	15.1.2011	Ne	správa majetku
115	Jabloňany	JMK	314	65	Ano	Ano	SO	19.2.2011	Ne	odpadní a kanalizační síť
116	Drásov	JMK	114	39	Ano	Ano	SO	29.4.2011	Ne	ostatní
117	Bohuňovice	OLK	2086	40,4	Ano	Ano	SO	13.5.2011	Ne	územní plánování
118	Pozořice	JMK	1734	62,1	Ano	Ano	ŽP	20.5.2011	Ne	bioplyn.zařízení
119	Dolní Bojanovice	JMK	2365	16,8	Ne	Ne	SO	14.10.2011	Ne	správa majetku
120	Maršov	JMK	397	72,5	Ano	Ano	ŽP	15.10.2011	Ne	bioplyn.zařízení
121	Úhonice	SČK	803	43,5	Ano	Ano	SO	12.11.2011	Ne	územní plánování
122	Libkova Voda	VYS	187	87,2	Ano	Ano	ŽP	12.11.2011	Ne	bioplyn.zařízení
123	Újezd u Černé Hory	JMK	207	70,5	Ano	Ano	SO	26.11.2011	Ne	správa majetku
124	Jablonec nad Nisou	LBK	1491	24,1	Ne	Ne	UZ	19.2.2012	Ne	rozdělení obcí
125	Píšť	MSK	1767	63,1	Ano	Ano	SO	3.3.2012	Ne	odpadní a kanalizační síť
126	Břežany II	SČK	497	40,6	Ano	Ano	ŽP	10.3.2012	Ne	těžba
127	Valašské Meziříčí	ZLK	1419	71,5	Ano	Ano	UZ	21.4.2012	Ne	rozdělení obcí
128	Police	ZLK	461	81,3	Ano	Ano	ŽP	5.5.2012	Ne	odpad
129	Výprachtice	PAK	751	54,3	Ano	Ano	ŽP	19.5.2012	Ne	větrné elektrárny
130	Moravany	JMK	1617	49,2	Ano	Ano	SO	25.5.2012	Ne	územní plánování
131	Butoves	HKK	179	67,6	Ano	Ano	SO	26.5.2012	Ne	odpadní a kanalizační síť
132	Dýšina	PLK	1324	49,5	Ano	Ano	SO	1.6.2012	Ne	územní plánování
133	Suché Lazce	MSK	844	48,2	Ano	Ano	ŽP	23.6.2012	Ne	dopravní síť
134	Lubeneč	ÚK	1212	53,4	Ano	Ano	ŽP	29.6.2012	Ne	jaderný odpad
135	Větkovice	MSK	624	49,5	Ano	Ano	ŽP	30.6.2012	Ne	bioplyn.zařízení
136	Chvalovice	JMK	393	44,8	Ano	Ne	SO	30.6.2012	Ne	ostatní
137	Toužim	KVK	3091	39,2	Ano	Ano	SO	7.9.2012	Ne	ostatní
138	Kolinec	PLK	663	49,6	Ano	Ano	ŽP	8.9.2012	Ne	bioplyn.zařízení
139	Uherské Hradiště	ZLK	1907	56,5	Ano	Ne	UZ	22.9.2012	Ne	rozdělení obcí
140	Jíloviště	SČK	518	75,1	Ano	Ano	SO	12.10.2012	ZK	územní plánování
141	Dívčice	JČK	451	63,9	Ano	Ano	SO	12.10.2012	ZK	územní plánování
142	Otovice	HKK	307	45,6	Ano	Ano	ŽP	12.10.2012	ZK	bioplyn.zařízení
143	Pízeň	PLK	132929	41,5	Ano	Ano	SO	11.1.2013	PV	ostatní
144	Praha 7	PHA	32688	44,5	Ano	Ano	SO	11.1.2013	PV	správa majetku
145	Písek	JČK	24175	44,5	Ano	Ano	SO	11.1.2013	PV	sport
146	Zábřeh	OLK	11533	59,6	Ano	Ano	SO	11.1.2013	PV	správa majetku
147	Kobeřice	MSK	2661	58,9	Ano	Ano	SO	11.1.2013	PV	správa majetku
148	Březová-Oleško	SČK	705	61,3	Ano	Ano	SO	11.1.2013	PV	územní plánování
149	Bukov	VYS	149	87,9	Ano	Ano	ŽP	11.1.2013	PV	jaderný odpad
150	Mysločovice	ZLK	494	52,6	Ano	Ano	ŽP	11.2.2013	Ne	bioplyn.zař.
151	Nelahozeves	SČK	1376	50,3	Ano	Ano	ŽP	15.2.2013	Ne	odpad
152	Hýslý	JMK	321	66,6	Ano	Ano	ŽP	23.2.2013	Ne	bioplyn.zařízení
153	Dolní Tošanovice	MSK	264	27,3	Ne	Ne	UZ	15.3.2013	Ne	Sloučení obce, výuka
154	Brušperk	MSK	3213	48,9	Ano	Ano	SO	16.3.2013	Ne	sport
155	Semily	LBK	7064	28,9	Ne	Ne	ŽP	22.3.2013	Ne	ostatní

156	Jablonné nad Orlicí	PAK	2370	56,4	Ano	Ano	SO	22.3.2013	Ne	správa majetku
157	Vitkov	MSK	4927	22,6	Ne	Ne	SO	22.3.2013	Ne	ostatní
158	Pavlov	SČK	102	27,4	Ne	Ne	O	23.3.2013	Ne	petangue v obecním parku
159	Mníšek pod Brdy	SČK	3953	31,9	Ne	Ne	SO	17.5.2013	Ne	odpadní a kanalizační síť
160	Pardubice	PAK	71313	20,9	Ne	Ne	UZ	13.6.2013	Ne	ostatní
161	Oldřich	PAK	517	58,2	Ano	Ano	SO	6.9.2013	Ne	odpadní a kanalizační síť
162	Boskovice	JMK	9362	22,3	Ne	Ne	SO	20.9.2013	Ne	sport
163	Kozmice	SČK	226	43,4	Ano	Ano	ŽP	21.9.2013	Ne	větrné elektrárny
164	Liberec	LBK	80501	16,9	Ne	Ne	SO	14.10.2013	Ne	správa majetku
165	Kopřivnice	MSK	1349	60,4	Ano	Ano	UZ	19.10.2013	Ne	rozdělení obcí
166	Dvůr Králové n. Labem	HKK	13243	54,4	Ano	Ano	SO	25.10.2013	PS	hazardní hry
167	Teplá	KVK	2405	46,5	Ano	Ano	SO	25.10.2013	PS	ostatní
168	Hýskov	SČK	1245	65,8	Ano	Ano	O	25.10.2013	PS	stavba krematoria pro zvířata
169	Tlustice	SČK	731	70,9	Ano	Ano	O	25.10.2013	PS	stavba krematoria pro zvířata
170	Horní Újezd	PAK	326	66,6	Ano	Ano	SO	25.10.2013	PS	správa majetku
171	Hnojník	MSK	1253	42,9	Ano	Ano	SO	30.11.2013	Ne	správa majetku
172	Trstěnice	PAK	404	69,8	Ano	Ano	SO	11.1.2014	Ne	odpadní a kanalizační síť
173	Borová	PAK	795	60,3	Ano	Ano	SO	11.1.2014	Ne	odpadní a kanalizační síť
174	Arnolec	VYS	126	71,4	Ano	Ano	O	18.1.2014	Ne	výstavba hřbitova
175	Zlív	JČK	3009	45,4	Ano	Ano	SO	24.1.2014	Ne	odpadní a kanalizační síť
176	Kurdějov	JMK	345	42	Ano	Ano	SO	26.2.2014	Ne	ostatní
177	Neurazy	PLK	664	53,6	Ano	Ano	SO	1.3.2014	Ne	ostatní
178	Střížovice	PLK	317	82,7	Ano	Ano	ŽP	1.3.2014	Ne	větrné elektrárny
179	Dvory nad Lužnicí	JČK	270	73	Ano	Ano	SO	22.3.2014	Ne	hazardní hry
180	Svojetice	SČK	657	35	Ano	Ano	ŽP	11.4.2014	Ne	dopravní síť
181	Praha 8	PHA	79312	13,8	Ne	Ne	SO	12.4.2014	Ne	hazardní hry
182	Kozomín	SČK	321	57,6	Ano	Ano	SO	26.4.2014	Ne	územní plánování
183	Praha 7	PHA	30524	25,2	Ne	Ne	SO	23.5.2014	EP	hazardní hry
184	Vodňany	JČK	5380	32,8	Ne	Ne	ŽP	23.5.2014	EP	průmyslové podniky
185	Velká Bystřice	OLK	2521	30,4	Ne	Ne	O	23.5.2014	EP	předškolní vzdělávání
186	Velká Chuchle	PHA	1687	32,2	Ne	Ne	ŽP	23.5.2014	EP	dopravní síť
187	Šebetova	OLK	732	49,6	Ano	Ano	ŽP	23.5.2014	EP	průmyslové podniky
188	Velenov	OLK	167	87,6	Ano	Ano	O	23.5.2014	EP	vybudování rozhledny
189	Vendolí	PAK	784	65	Ano	Ano	SO	19.7.2014	Ne	odpadní a kanalizační síť
190	Holešov	ZLK	9688	6,3	Ne	Ne	SO	6.9.2014	Ne	hazardní hry
191	Praha 10	PHA	80419	11,05	Ne	Ne	SO	19.9.2014	S	hazardní hry
192	Praha 10	PHA	82903	7,02	Ne	Ne	SO	26.9.2014	S	správa majetku
193	Praha 8	PHA	78800	22,9	Ne	Ne	SO	10.10.2014	ZO	hazardní hry
194	Praha 10	PHA	82833	15,54	Ne	Ne	SO	10.10.2014	ZO	správa majetku
195	Ústí nad Labem	ÚK	74933	17,9	Ne	Ne	SO	10.10.2014	ZO	hazardní hry
196	Praha 3	PHA	53157	24,5	Ne	Ne	ŽP	10.10.2014	ZO	ostatní
197	Blansko	JMK	16751	42,3	Ano	Ano	SO	10.10.2014	ZO	ostatní
198	Ústí nad Orlicí	PAK	11630	34,4	Ne	Ne	SO	10.10.2014	ZO	hazardní hry
199	Štětí	ÚK	7134	19,1	Ne	Ne	SO	10.10.2014	ZO	hazardní hry

200	Lovosice	ÚK	7186	28,4	Ne	Ne	SO	10.10.2014	ZO	hazardní hry
201	Bystřice nad Pernštejnem	VYS	6951	52,1	Ano	Ano	ŽP	10.10.2014	ZO	průmyslové podniky
202	Mikulov	JMK	6115	19,3	Ne	Ne	SO	10.10.2014	ZO	správa majetku
203	Praha - Klánovice	PHA	2617	59,76	Ano	Ano	ŽP	10.10.2014	ZO	dopravní síť
204	Žlutice	KVK	2085	23	Ne	Ne	SO	10.10.2014	ZO	správa majetku
205	Praha - Satalice	PHA	1630	54,23	Ano	Ano	SO	10.10.2014	ZO	odpadní a kanalizační síť
206	Černá Hora	JMK	1561	35,2	Ano	Ano	O	10.10.2014	ZO	odstoupení od smlouvy
207	Jenišov	KVK	625	45,3	Ano	Ano	ŽP	10.10.2014	ZO	těžba
208	Pasohlávky	JMK	611	64	Ano	Ano	SO	10.10.2014	ZO	hazardní hry
209	Vranov	JMK	599	36,7	Ano	Ano	SO	10.10.2014	ZO	územní plánování
210	Chotilsko	SČK	365	67,1	Ano	Ano	ŽP	10.10.2014	ZO	těžba
211	Znojmo	JMK	27637	11,2	Ne	Ne	SO	25.10.2014	Ne	hazardní hry
212	Brušperk	MSK	323	41,18	Ano	Ano	SO	1.11.2014	Ne	ostatní
213	Praha 1	PHA	21679	6,41	Ne	Ne	SO	7.11.2014	Ne	hazardní hry
214	Vojkovice	SČK	584	22,3	Ne	Ne	ŽP	15.11.2014	Ne	těžba
215	Náchod	HKK	16488	13,7	Ne	Ne	SO	22.11.2014	Ne	správa majetku
216	Olomouc	OLK	81494	8,2	Ne	Ne	SO	12.12.2014	Ne	hazardní hry
217	Zlín	ZLK	62401	11,7	Ne	Ne	SO	23.1.2015	Ne	hazardní hry
218	Krásný Dvůr	ÚK	589	32,4	Ne	Ne	ŽP	7.2.2015	Ne	těžba
219	Černolice	SČK	303	45,2	Ano	Ano	SO	24.5.2015	Ne	územní plánování
220	Škvorec	SČK	1135	53,8	Ano	Ano	O	29.6.2015	Ne	Svazková škola
221	Křešín	SČK	74	76,3	Ano	Ano	SO	12.9.2015	Ne	správa majetku
222	Podolí	JMK	1100	68,4	Ano	Ano	O	23.10.2015	Ne	kasino
223	Mirotín	JMK	2398	13,7	Ne	Ne	SO	7.11.2015	Ne	hazardní hry
224	Přestavky u Čerčan	SČK	281	49,1	Ano	Ano	ŽP	13.11.2015	Ne	ostatní
225	Šebrov-Kateřina	JMK	594	53,7	Ano	Ano	SO	27.11.2015	Ne	sport
226	Rychnov na Moravě	PAK	489	62,6	Ano	Ano	SO	20.2.2016	Ne	odpadní a kanalizační síť
227	Karlík	SČK	366	62,6	Ano	Ano	SO	12.3.2016	Ne	územní plánování
228	Slavětice	VYS	194	78,4	Ano	Ano	ŽP	10.4.2016	Ne	jaderný odpad
229	Ostrava - Jih	MSK	86394	3,6	Ne	Ne	O	30.4.2016	Ne	školy
230	Bavory	JMK	325	46,5	Ano	Ano	ŽP	4.6.2016	Ne	dopravní síť
231	Veliká Ves	SČK	246	37	Ano	Ne	ŽP	25.6.2016	Ne	ostatní
232	Brno	JMK	306981	23,8	Ne	Ne	SO	7.10.2016	ZK	ostatní
233	Břeclav	JMK	20461	25,8	Ne	Ne	SO	7.10.2016	ZK	ostatní
234	Říčany	SČK	11204	33,6	Ne	Ne	SO	7.10.2016	ZK	ostatní
235	Úvaly	SČK	4785	50,2	Ano	Ano	SO	7.10.2016	ZK	správa majetku
236	Starý Plzeň	PLK	4066	52,6	Ano	Ano	SO	7.10.2016	ZK	ostatní
237	Losiná	PLK	1039	54,2	Ano	Ano	ŽP	7.10.2016	ZK	průmyslové podniky
238	Protivanov	OLK	810	48,9	Ano	Ano	ŽP	7.10.2016	ZK	větrné elektrárny
239	Trnová	PLK	721	43	Ano	Ano	SO	7.10.2016	ZK	správa majetku
240	Vědomice	ÚK	687	71,6	Ano	Ano	ŽP	7.10.2016	ZK	těžba
241	Podolí	ZLK	675	57,3	Ano	Ano	SO	7.10.2016	ZK	správa majetku
242	Dětkovice	OLK	440	61,8	Ano	Ano	SO	7.10.2016	ZK	odpadní a kanalizační síť
243	Kyškovice	ÚK	237	75,9	Ano	Ano	ŽP	7.10.2016	ZK	těžba
244	Chroustov	SČK	172	50	Ano	Ano	SO	7.10.2016	ZK	správa majetku

245	Králíky	PAK	3513	44,7	Ano	Ano	O	25.11.2016	Ne	zřízení ženské věznice
246	Praha - Dolní Chabry	PHA	2974	42,9	Ano	Ano	SO	26.11.2016	Ne	ostatní
247	Hruška	OLK	191	54	Ano	Ano	SO	3.5.2017	Ne	ostatní / zastupitelstvo
248	Věteřov	JMK	422	54,7	Ano	Ano	SO	26.5.2017	Ne	správa majetku / zastupitelstvo
249	Dolní Tošanovice	MSK	280	32,14	Ne	Ne	O	12.6.2017	Ne	výstavba kasina / zastupitelstvo
250	Zubří	ZLK	4491	29,9	Ne	Ne	SO	17.6.2017	Ne	sport / přípravný výbor
251	Potůčky	KVK	253	50,2	Ano	Ano	SO	8.8.2017	Ne	sport / přípravný výbor
252	Modlíkov	VYS	142	80,3	Ano	Ano	SO	2.9.2017	Ne	odp.a kanál. síť / přípr. výbor
253	Třeboň	JČK	6904	28,5	Ne	Ne	SO	16.9.2017	Ne	sport / zastupitelstvo
254	Velké Meziříčí	VYS	9373	37,3	Ano	Ano	SO	20.10.2017	PS	ostatní / přípravný výbor
255	Mimoň	LBK	5375	37	Ano	Ano	ŽP	20.10.2017	PS	dopravní síť / přípravný výbor
256	Zubří	ZLK	4491	57,2	Ano	Ne	SO	20.10.2017	PS	sport / přípravný výbor
257	Jilemnice	LBK	4435	52,99	Ano	Ano	SO	20.10.2017	PS	sport / přípravný výbor
258	Chropyně	ZLK	4072	50	Ano	Ano	ŽP	20.10.2017	PS	těžba / zastupitelstvo
259	Velké Přílepy	SČK	2097	46,2	Ano	Ano	ŽP	20.10.2017	PS	dopravní síť / přípravný výbor
260	Dobřejovice	SČK	698	69,2	Ano	Ano	ŽP	20.10.2017	PS	prům. podniky / zastupitelstvo
261	Vědomice	ÚK	703	63,3	Ano	Ano	ŽP	20.10.2017	PS	dopravní síť / zastupitelstvo
262	Jablonec nad Nisou	LBK	36045	39,4	Ano	Ano	SO	12.1.2018	PV	hazardní hry / přípravný výbor
263	Lhota Rapotín	JMK	334	79	Ano	Ano	ŽP	12.1.2018	PV	těžba / zastupitelstvo
264	Suché Lazce	MSK	643	74,2	Ano	Ano	ŽP	12.1.2018	PV	dopravní síť / zastupitelstvo
265	Všenory	STK	1325	67,2	Ano	Ano	SO	12.1.2018	PV	územní plán./ přípravný výbor
266	Karlovy Vary	KVK	37761	34,2	Ne	Ne	SO	12.1.2018	PV	správa majetku / přípr. výbor
267	Zubří	ZLK	4497	66,3	Ano	Ano	SO	12.1.2018	PV	sport / zastupitelstvo
268	Brušperk	MSK	3221	43,9	Ano	Ano	SO	12.1.2018	PV	ostatní / zastupitelstvo
269	Česká Lípa	LBK	29675	15,5	Ne	Ne	SO	28.1.2018	Ne	správa majetku / zastupitelstvo
270	Zdiby	STK	2340	50,3	Ano	Ano	ŽP	5.10.2018	ZO	prům.podniky / přípravný výbor
271	Jaroměřice nad Rokytnou	VYS	3349	44,6	Ano	Ano	ŽP	16.6.2018	Ne	jaderný odpad / zastupitelstvo
272	Brno-Nový Lískovec	JMK	8193	32,5	Ne	Ne	SO	5.10.2018	ZO	územní plán. / přípravný výbor
273	Hronov	HKK	5032	44,5	Ano	Ano	SO	5.10.2018	ZO	správa majetku / příprav. výbor
274	Trubín	STK	350	74	Ano	Ano	UZ	5.10.2018	ZO	připojení obce/ přípravný výbor
275	Velký Beranov	VYS	1044	64,3	Ano	Ano	ŽP	5.10.2018	ZO	prům.podniky / přípravný výbor
276	Nové Město nad Metují	HKK	7827	44,1	Ano	Ano	ŽP	5.10.2018	ZO	dopravní síť/přípravný výbor
277	Temelín	JHČ	700	57	Ano	Ano	SO	5.10.2018	ZO	sport / přípravný výbor
278	Liberec	LBK	80008	14,9	Ne	Ne	SO	5.10.2018	ZO	správa majetku / příprav. výbor
279	Horní Počaply	STK	963	49,2	Ano	Ano	SO	21.9.2018	ZO	odpad / zastupitelstvo
280	Poděbrady	STK	11108	21,5	Ne	Ne	SO	5.10.2018	ZO	sport / přípravný výbor

Zdroj: vlastní zpracování dle MV ČR (www.mvcr.cz) + webové stránky jednotlivých obcí + rozsudky soudů